

BOUW- EN CULTUURHISTORISCH WAARDESTELLEND ONDERZOEK

ANNAHOEVE – Oude Buisse Heide

Roosendaalsebaan 10 Achtmaal

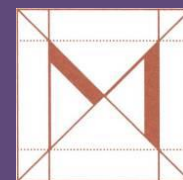
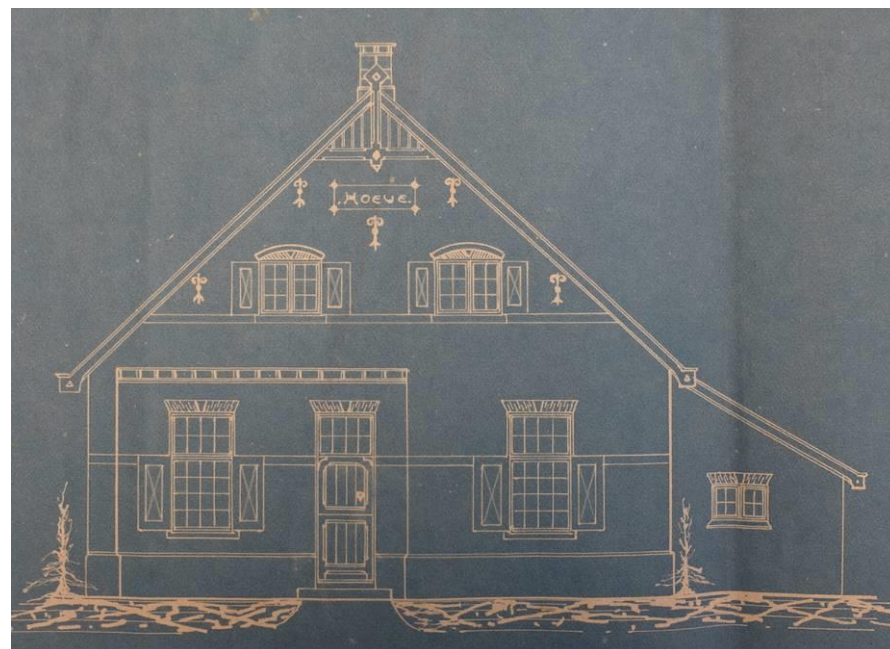
DEEL A – Bouw- en cultuurhistorische rapportage

Onderzoek i.o.v. Natuurmonumenten, 's-Graveland

7 juni 2018

MONUMENTEN ADVIES BUREAU

PROJECTGEGEVENS EN COLOFON

Bouw- en cultuurhistorisch waardestellend onderzoek Annahoeve,
Roosendaalsebaan 10, Achtmaal. Deel A – Bouw- en cultuurhistorische
rapportage.

Opdrachtgever

Natuurmonumenten
Noordereinde 60
1243 ZS 's-Graveland

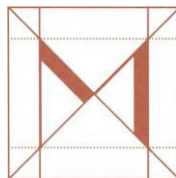
Rapportage en fotografie

Monumenten Advies Bureau
Gerit Korenberg

Status rapport

Concept
7 juni 2018

Dit is een uitgave van het Monumenten Advies Bureau, Nijmegen,
juni 2018, copyright MAB Nijmegen 2018

MONUMENTEN ADVIES BUREAU

*bureau voor architectuur- en bouwhistorisch onderzoek, cultuurhistorische
gebiedsanalyses, restauratie, onderhoud en bouwtechnisch onderzoek,
publieksvoorlichting en publicaties over cultuurhistorie*

drs. C.J.B.P. Frank
drs. F.A.C. Haans bnb

mw. drs. C.H.J.M. van den Broek
mw. V. Delmee Bsc.
drs. J. de Jong
ing. G. Korenberg bnb
mw. drs. M. Lemmens
D. Schaars Ma.
mw. drs. L. Valckx

Bredestraat 1
6542 SN NIJMEGEN
tel: 024-3786742
Info@monumentenadviesbureau.nl/www.monumentenadviesbureau.nl

Objectgegevens

Adres

Annahoeve
Roosendaalsebaan 10
4885 KC Achtmaal

Natuurgebied

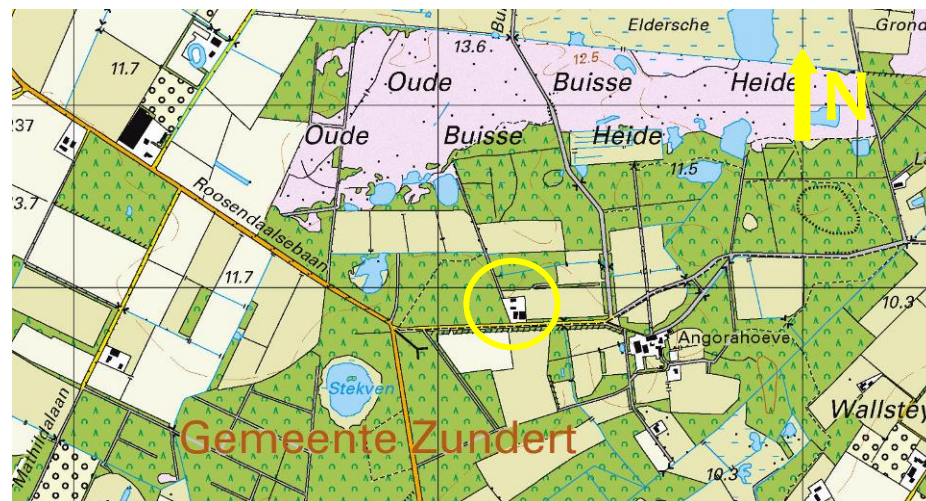
Oude Buisse Heide
Beheereenheid West-Brabant

Natuurmonumenten bouwwerknnummers

925 Boerderij (hoofdgebouw)
926 Schuur
927 Loods
1385 Varkensschuur
11539 Gierkelder

Status

De boerderij heeft geen monumentenstatus

Situering Annahoeve op de topografische kaart. Bron: topotijdreis.nl.

Luchtfoto van de directe omgeving van de Annahoeve. Bron: ondergrond Bing.com/maps.

INHOUD

1	Inleiding	5
2	Samenvatting	9
2.1	Samenvatting Bouw- en ontwikkelingsgeschiedenis	9
2.2	Cultuurhistorische waarden	11
3	Historische Context	19
3.1	Inleiding.....	19
3.2	De Oude Buisse Heide	19
3.3	De Annahoeve	21
3.4	Architect A.H. van Meer Azn.....	39
3.5	Modelboerderijen.....	41
4	Bouwhistorische Beschrijving en analyse	44
4.1	Situering	44
4.2	Hoofdvorm Boerderij (NM-bouwwerknr. 925)	47
4.3	Constructie.....	48
4.4	Gevels	52
4.5	Interieur – Structuur en indeling	62
4.6	Interieuronderdelen begane grond.....	66
4.7	Interieuronderdelen verdieping en Kelder	69
4.8	schuur (NM-bouwwerknr. 926)	71
4.9	Varkensschuur (NM-Bouwwerknr. 1385)	86
4.10	Halfopen loods en kippenverblijf (NM-bouwwerknr. 927)	94
4.11	Terreininrichting	97
5	Bouwhistorische ontwikkeling	106
6	Cultuurhistorische waardenbepaling.....	112
6.1	Bouw- en architectuurhistorische waarden.....	112
6.2	Situerings- en ensemblewaarde.....	113
6.3	Cultuurhistorische waarde.....	114
6.4	Archeologische verwachtingswaarde.....	114
6.5	Waardenstelling op onderdelen.....	114
6.6	Toelichting waardengradaties.....	118
7	Bronnen en literatuur.....	121
7.1	Archieven.....	123
7.2	Internet.....	123
7.3	Literatuur	123
7.4	Overige bronnen	123

1 INLEIDING

Deze cultuurhistorische waardenstelling (CHW) maakt de bouw- en cultuurhistorische waarden van de Annahoeve te Achtmaal inzichtelijk. Deze boerderij bevindt zich binnen het natuurgebied Oude Buisse Heide.

De waardering vindt plaats op basis van een inventarisatie en analyse van het gebouw ter plaatse (uitgevoerd op 23 mei 2018), een duiding van de historische- en ruimtelijke context en de beschrijving van de bouwhistorische ontwikkeling. Zowel het exterieur als het interieur zijn in het onderzoek betrokken. Het archiefonderzoek vond plaats bij de gemeente Zundert, het West-Brabants Archief, het historisch archief van het Kadaster en de beeldbank van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Natuurmonumenten heeft de relevante stukken uit het objectarchief ter beschikking gesteld.

De in dit rapport opgenomen getrapte waardenstelling is gebaseerd op de Richtlijnen voor bouwhistorisch onderzoek 2009. De getrapte waarden worden in tekst en beeld gepresenteerd. Op deze manier wordt inzicht gegeven in de verschillende (monument)waarden van de gebouwen en uiteindelijk wordt duidelijk waar spanningsvelden kunnen liggen in de discussie over behoud en transformatie en waar wijzigingen en ingrepen mogelijk of zelfs gewenst zijn.

Opzet rapportage

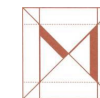
In deze rapportage vindt u in hoofdstuk 2 een samenvatting van de ontwikkelingsgeschiedenis en waardering. Hoofdstuk 3 beschrijft de historische context van het gebouw en de directe omgeving, gebaseerd

op literatuur- en archiefonderzoek. Hoofdstuk 4 geeft een bouwhistorische beschrijving van de huidige bouwsubstantie, met aansluitend in hoofdstuk 5 de gefaseerde bouwhistorische ontwikkeling. In hoofdstuk 6 worden aangetroffen cultuurhistorische waarden omschreven. Deze zijn tevens op de bijgaande plattegronden gevisualiseerd. Tenslotte bevat de rapportage een overzicht van de gebruikte literatuur en bronnen.

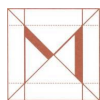
De foto's in dit rapport zijn gemaakt door het Monumenten Advies Bureau tijdens het veldwerkbezoek, tenzij anders vermeld.

Naast dit rapport Deel A is ook een rapportage Deel B opgesteld. In deel B zijn randvoorwaardentabellen opgenomen. Deze tabellen geven per onderdeel aan waar in geval van onderhoud of aanpassingen rekening mee dient te worden gehouden. Met behulp van deze tabellen krijgen gebruikers een beeld van mogelijkheden en belemmeringen vanuit cultuurhistorisch oogpunt.

Gerrit Korenberg, bouwhistoricus bnb
Monumenten Advies Bureau – 7 juni 2018.

Kaart van het erf met aanduiding van de tot de onderzoeksoopdracht behorende gebouwen met gebouwnummers. Bron: onderlegger Kadastralekaart.com

Overzicht van het terrein met hierop aanwezige elementen.

2 SAMENVATTING

2.1 SAMENVATTING BOUW- EN ONTWIKKELINGSGESCHIEDENIS

De boerderij en bijgebouwen werden in 1913 ontworpen door de Bredase architect A.H. van Meer Azn.

Boerderij

Bij de boerderij werd, voor zover te achterhalen, volledig het plan van architect A.H. van Meer Azn. Gevolgd. Die opzet bleef waarschijnlijk tot de tweede helft van de 20ste eeuw nagenoeg ongewijzigd. Vermoedelijk in de jaren vijftig of zestig vonden enkele aanpassingen aan de boerderij plaats. De oorspronkelijk vermoedelijk in hout uitgevoerde stalramen werden vervangen door betonnen stalramen met daaronder een ventilatiestrook. De bestaande openingen werden daarvoor iets naar de onderzijde vergroot. In de voorgevel werd in die periode de voordeur vervangen en ook werden de ramen van de verdiepingsvensters vervangen. Mogelijk werden kamers op de verdieping gerealiseerd.

De uitbouw aan de rechter zijgevel had oorspronkelijk een lessenaardak, maar dit bouwdeel werd vermoedelijk in diezelfde periode verhoogd en voorzien van een platdak. Boven het open middendeel werd een balklaag aangelegd met daarboven een lage zolderruimte.

Mogelijk hebben in deze periode ook wijzigingen plaats gevonden aan het interieur, maar concrete gegevens hierover ontbreken.

In 1970 werd de voorste ruimte binnen de uitbouw, die oorspronkelijk als melkkamer in gebruik was, voorzien van een toilet en douche. Hiervoor werden in de rechter zijgevel twee kleine vensters ingevoegd.

Op enig moment vóór 1977 werd de boven het bedrijfsgedeelte gesitueerde ventilatiekoker verwijderd. Tussen 1977 en 2003 werden de deeldeuren in de achtergevel van de boerderij vergroot.

Vanaf 2003 vonden ingrijpende wijzingen plaats aan interieur en exterieur. Hiermee werd de gehele boerderij naar een ontwerp van Huub Oomen voor bewoning geschikt gemaakt. In het voormalige woongedeelte kwam daarbij vrijwel de volledige oorspronkelijke indeling te vervallen. De brandmuur bleef wel gehandhaafd, evenals de constructies. Afwerkingen werden vernieuwd en aan de achterzijde van de brandmuur werd een forse schouw gebouwd. Van het voormalige woongedeelte werd de gehele dakconstructie vernieuwd.

Hoewel het exterieur op hoofdlijnen ongewijzigd bleef, werd wel het merendeel van de gevels voorzien van geïsoleerde voorzetwanden en vonden wijzigingen plaats aan gevelopeningen.

Bij de uitbouw en rechter zijgevel werden de wijzigingen aan de gevels gemaskeerd door toepassing van een gepotdekselde afwerking.

Schuur

De in 1913 gebouwde schuur hield waarschijnlijk tot na de Tweede Wereldoorlog zijn oorspronkelijke opzet. Hierna vonden onder invloed van de veranderde bedrijfsvoering verschillende aanpassingen plaats. Aan de rechter zijde (oost) werd een forse uitbreiding gemaakt. De

oorspronkelijke houten zijgevel werd daarbij grotendeels verwijderd. Alleen de gebintstijlen en de bovenste rabatdelen bleven in het interieur behouden. Vermoedelijk in diezelfde periode werd in de voorste travee een melkkamer met melkmachine aangelegd. In de bestaande voorgevel werden twee dubbele deuren aangebracht, evenals een venster en een houten lamellenrooster. De naast de achtergevel gesitueerde paardenstallen kwamen nu waarschijnlijk te vervallen. Hier vonden wijzigingen aan de gevelindeling plaats. In het interieur werden hokken met voerhekken aangelegd.

Met de bedrijfsbeëindiging rond 2003 verloor ook deze schuur zijn agrarische functie. De stalinventaris verdween en er zijn sindsdien enkele wanden geplaatst.

Varkensschuur

Van de (vrijwel) tegelijk met de boerderij gebouwde varkensschuur werden voor 1977 al aanzienlijke delen van de gevels vernieuwd en werd aan de oostzijde een garage aangebouwd. In 1980 werd langs de noordzijde van het oorspronkelijke volume een (inmiddels verdwenen) uitbreiding gerealiseerd.

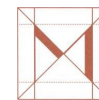
Vanaf 2003 werden vrijwel alle gevels en de volledige constructie vernieuwd. Alleen rond de westelijke ruimte bleef in de west- en noordgevel een deel ouder muurwerk behouden. De oostzijde van dit gebouw werd nu tot een open overdekt terras omgevormd.

Halfopen loods

De vroegste aanleg van dit bouwdeel dateert vermoedelijk rond het midden van de 20ste eeuw en bestond uit een kippenschuur onder een lessenaardak. Deze schuur werd in 1952 in westelijke richting uitgebreid, waarmee dit bouwdeel de huidige breedte (noordgevel) bereikte. Van deze fase zijn de gemetselde gevels van de uitbreiding in 1952 nog herkenbaar in de huidige west- en noordgevel. Nadien werden delen van de wanden en het grootste deel van de constructie vernieuwd en werd het gebouw in zuidelijke richting uitgebreid tot het huidige volume.

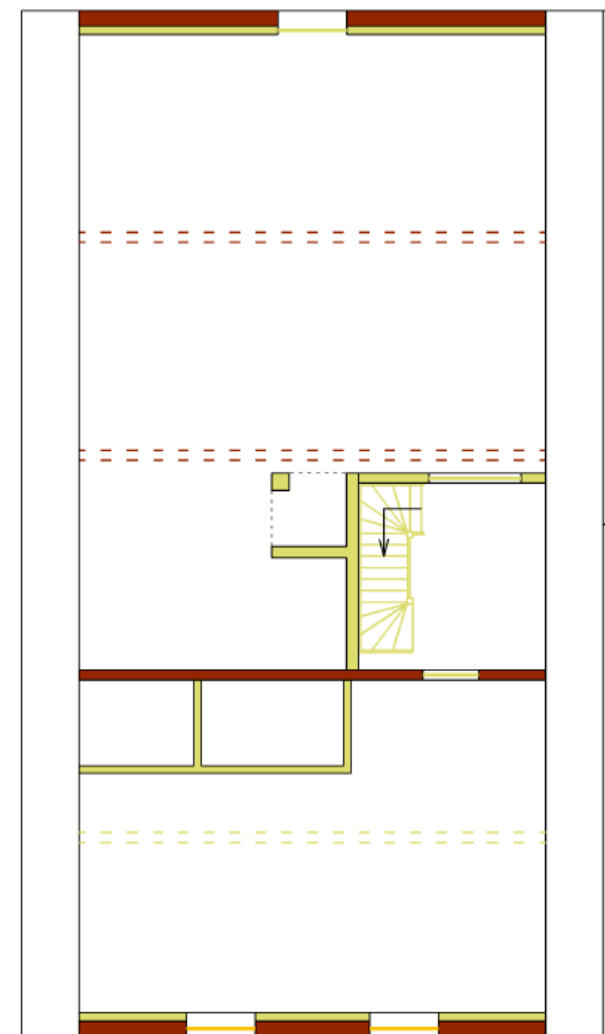
Gierkelder

Van de gierkelder zijn geen concrete gegevens aangetroffen. Deze kelder werd echter pas noodzakelijk nadat de schuur was uitgebreid en tot veestalling was omgevormd. De aanleg van de gierkelder zal dan ook waarschijnlijk in het derde kwart van de 20ste eeuw plaats hebben gevonden.

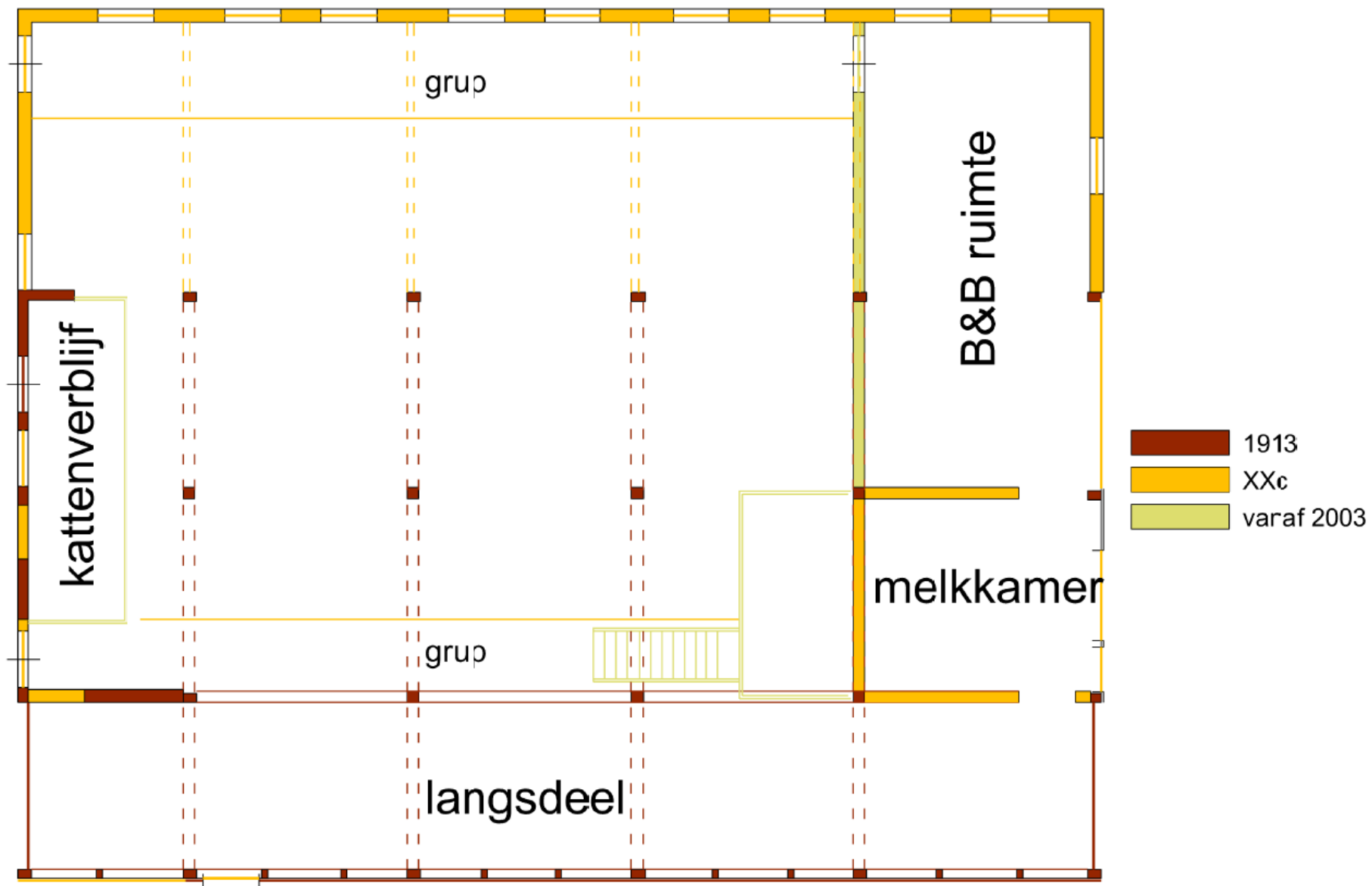

KELDER

BEGANE GROND

VERDIEPING

SCHUUR

2.2 CULTUURHISTORISCHE WAARDEN

Bouw- en architectuurhistorische waarden

De in 1913 naar ontwerp van de Bredase architect A.H. van Meer Azn. Annahoeve is een goed voorbeeld van een op verzorgde traditionele wijze gebouwde boerderij binnen de context van een landgoed. De boerderij wijkt daardoor duidelijk af van de traditionele boerderijen in Brabant. Niet alleen heeft de boerderij de wat minder gebruikelijke kortgevel opzet, maar ook werd de boerderij opgezet als 'modelboerderij'. Daarmee werden op dat moment vooruitstrevende ideeën op het gebied van de bedrijfsvoering doorgevoerd. Dit blijkt onder meer uit de betonnen constructie van de vloer boven de stalruimte, de uitbouw met een geïsoleerde melkkamer en de opzet van de koestal volgens het principe van de Friese stal. Ook duidelijke scheiding tussen de verschillende functies binnen het bedrijf in afzonderlijke bouwdelen kan worden beschouwd als een doorontwikkeling ten opzichte van de traditionele bedrijven. Voorts getuigt de toepassing van een overdekte mestplaats, waardoor uitspoeling van meststoffen werd voorkomen, van de nieuwe inzichten. De grote schuur kreeg een 'moderne' rijzige hoofdvorm, maar had de functionele opzet van een Vlaamse schuur met een doorrit langs de linker zijgevel.

De boerderij en bijgebouwen kregen een verzorgde traditionele architectuur met een zeer spaarzaam gebruik van decoratieve elementen. Sobere versieringen van de windveren, geglazuurde lekdorpels, betimmerde overstekken en vensters met luiken en een roedenverdeling droegen bij aan het landelijke karakter. De schuur werd daarbij vrijwel volledig in hout uitgevoerd.

Behoudens de vooruitstrevende toepassing van een betonnen verdiepingvloer boven het bedrijfsgedeelte kregen de gebouwen zeer traditionele constructie met verbeterde Hollandse spanten.

Wat betreft het exterieur van de boerderij is de oorspronkelijke opzet nog altijd goed herkenbaar en voor een belangrijk deel intact. Alle tot de oorspronkelijke opzet behorende delen en wijzigingen die zijn voortgekomen uit de bedrijfsvoering (vóór 2003) vertegenwoordigen dan ook bouw- en architectuurhistorische waarde. Voor de aanpassingen t.b.v. de transformatie tot woonhuis is de cultuurhistorische waarde beperkt en voor delen geldt zelfs dat deze afbreuk doen aan het oorspronkelijke karakter van de boerderij.

Het interieur van de boerderij is met de transformatie tot woonhuis vanaf 2003 dusdanig sterk gewijzigd dat hier behoudens de constructies, de brandmuur en enkele kleine restanten van de oorspronkelijke indeling nauwelijks historische elementen bewaard zijn gebleven. Voor alle vanaf 2003 toegevoegde elementen is de cultuurhistorische waarde zeer beperkt.

De belangrijkste wijzigingen aan de schuur (NM-bouwwerknummer 926) waren het gevolg van een functieverandering in de tweede helft van de 20ste eeuw. Deze aanpassingen hadden ook gevolgen voor de gevels, waar enkele deuropeningen en vensters werden toegevoegd of aangepast. Door de kleinschaligheid van de ingrepen en het bijpassende karakter bleef de historische gesloten karakteristiek van de schuur goed behouden. In het interieur bleef de volledige gebint- en dakconstructie behouden, evenals de opzet van de langsdeel met langsliggende voetmuur. De schuur heeft daarom, zowel wat betreft het exterieur als het interieur, hoge bouw- en architectuurhistorische waarde. Dit geldt in wat mindere mate

voor de wijzigingen ten gevolge van de bedrijfsvoering. De na beëindiging van het agrarisch bedrijf doorgevoerde veranderingen hebben geen cultuurhistorische waarde.

De varkensschuur (NM-bouwwerknummer 1385) werd samen met de boerderij en schuur ontworpen, maar waarschijnlijk in wat gewijzigde vorm gebouwd. Dit vond mogelijk ook iets later plaats. Deze schuur heeft door de jaren ingrijpende aanpassingen ondergaan en is na 2003 voor het overgrote deel vernieuwd. Slechts een deel van de westgevel en noordgevel hebben nog oorspronkelijke muurwerk. Overige delen van de gevels, maar ook de volledige dakconstructie zijn recent. De bouw- en architectuurhistorische waarde van dit bouwdeel is dan ook vooral gelegen in de betekenis van het gebouw binnen het functioneren van het bedrijf. Daarbij herinneren de hoofdvorm en het materiaalgebruik van het gebouw nog altijd aan de oorspronkelijke opzet.

De achter op het erf gebouwde halfopen loods (NM-bouwwerknummer 927) is ontstaan uit een kleine kippenschuur die in 1952 werd vergroot en nadien tot de huidige omvang is uitgebreid. Hoewel van enig belang als onderdeel van de ontwikkeling van de bedrijfsvoering heeft de huidige opzet door de van meet af aan minimale uitvoering en zeer provisorische aanpassingen en uitbreidingen geen bouw- en architectuurhistorische waarde.

De ondergrondse gierkelder (NM-bouwwerknummer 11539) getuigt van de veranderingen binnen het agrarische bedrijf, maar vertegenwoordigt door de zeer sobere, puur pragmatische opzet geen bouw- en architectuurhistorische waarde.

Situerings- en ensemblewaarde

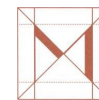
Hoewel wat buiten de kern van het landgoed gelegen, vormen de gebouwen op het erf van de Annahoeve een ensemble met de overige historische gebouwen binnen het landgoed de Oude Buisse Heide. Daarnaast vormen de boerderij, de naastgelegen schuur en de achter de boerderij gesitueerde varkensschuur een waardevol historisch ensemble. Dit geldt in veel minder mate voor later toegevoegde en weinig in het oog springende halfopen loods.

Met de verzorgde traditionele architectuur en de ligging aan de belangrijkste ontsluitingsweg van het landgoed vertegenwoordigen de boerderij en naastgelegen schuur belangrijke beeldwaarde. Het erf speelt ook een rol binnen het beeld vanaf de omliggende paden en wandelroutes.

Cultuurhistorische waarde

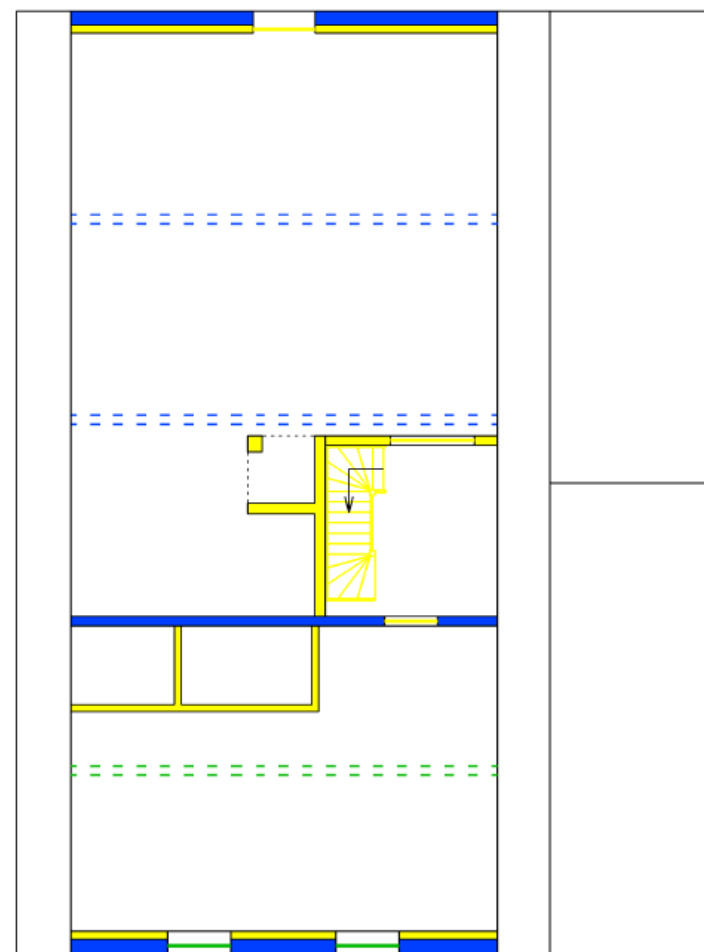
Het erf en de hierop aanwezige gebouwen vertegenwoordigen cultuurhistorische waarde als onderdeel van de ontwikkelingsgeschiedenis van het landgoed Oude Buisse Heide.

De vooruitstrevende opzet van de boerderij als ‘modelboerderij’ met daarin opgenomen de laatste inzichten op het gebied van de agrarische bedrijfsvoering is kenmerkend voor de vroege 20ste eeuw en de grote ontwikkelingen die op agrarische gebied plaats vonden. Deze bijzondere opzet, maar ook de nog aan de gebouwen afleesbare ontwikkelingen in de bedrijfsvoering vertegenwoordigen cultuurhistorische waarde.

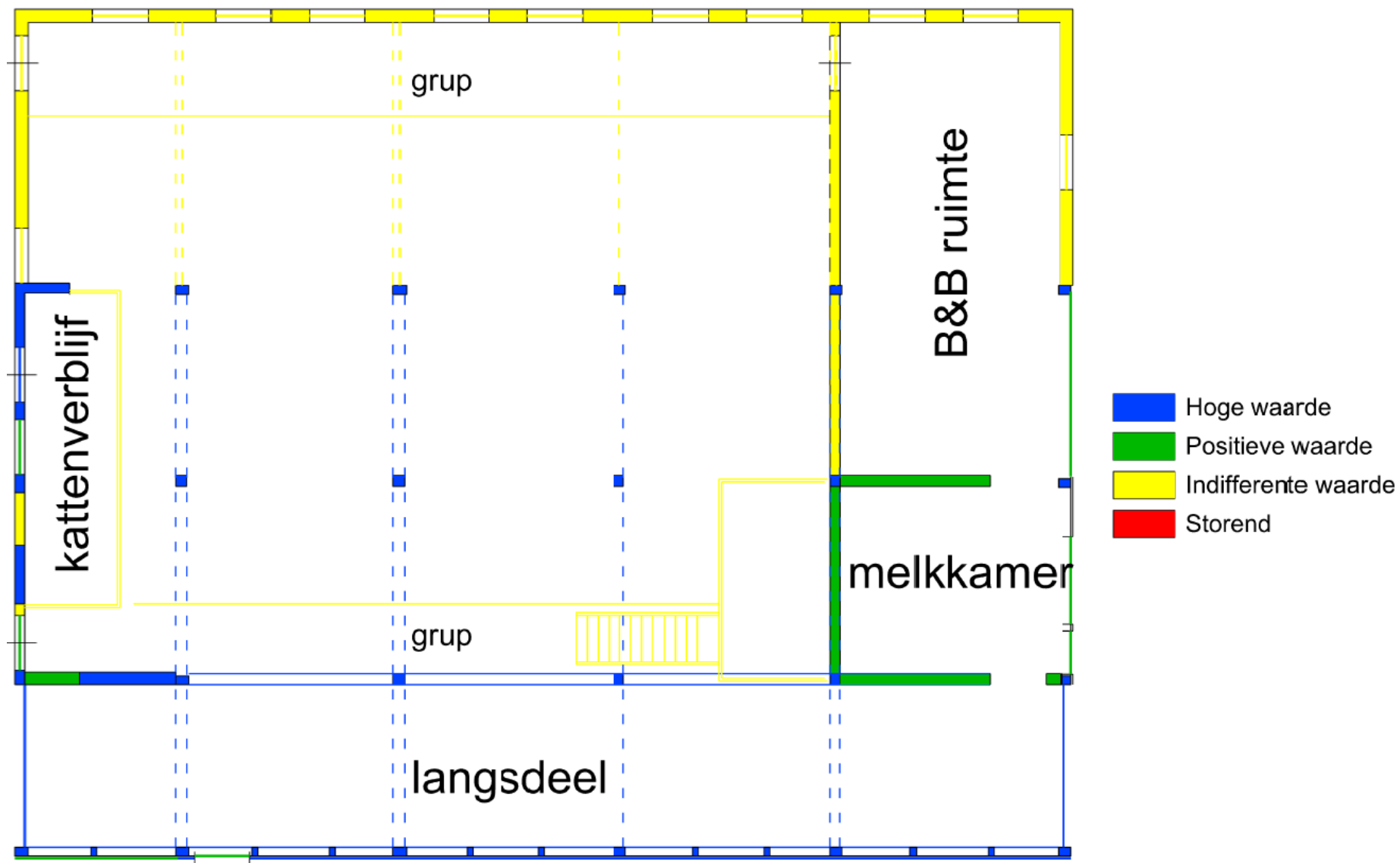

KELDER

BEGANE GROND

VERDIEPING

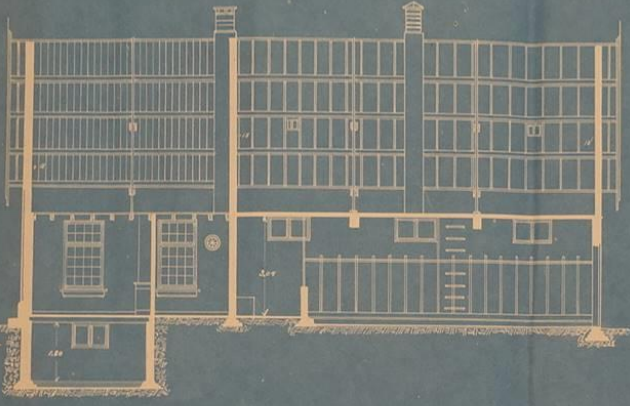
SCHUUR

VOORZIICHT.

DOORSNEDEN A.B.

DOORSNEDEN C.D.

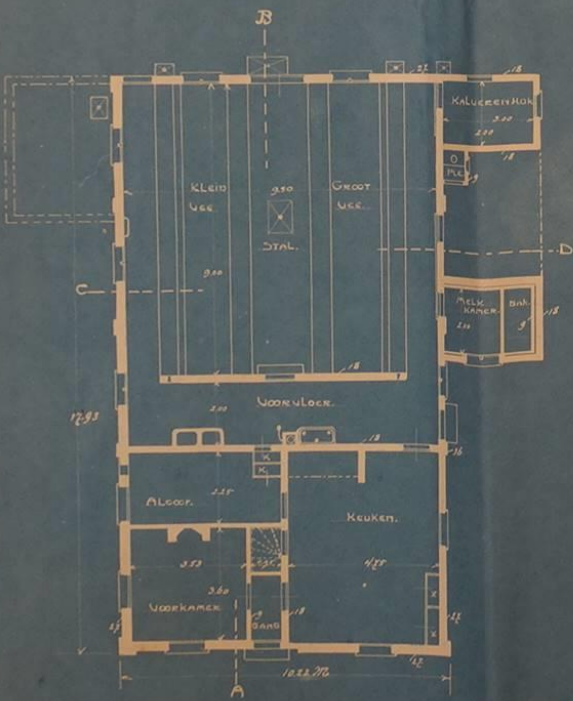

ONTWERP VAN TWEE MODELBOERDERYEN
MET TWEE SCHUREN EN GEBOUWTEES
TE ZUIDERT VOOR DEN WEDEBELGESTE MEER
MR. W. VAN DER SCHALK TE AMSTERDAM.

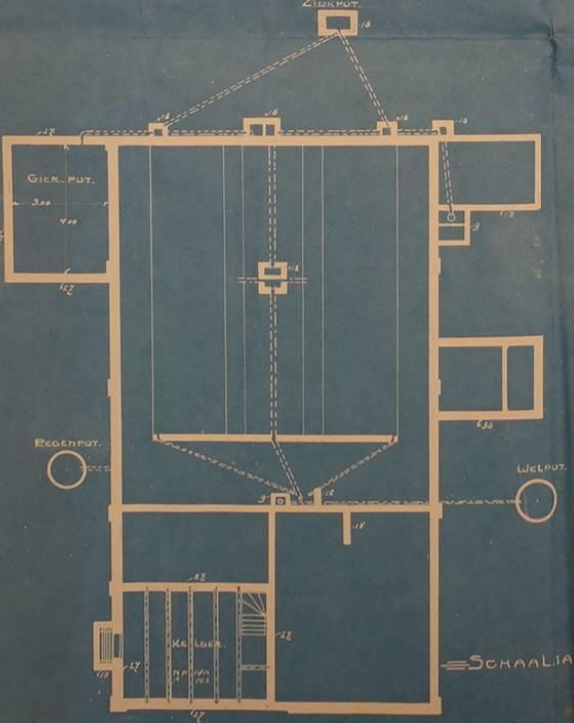
DOORSNEDEN A.B.

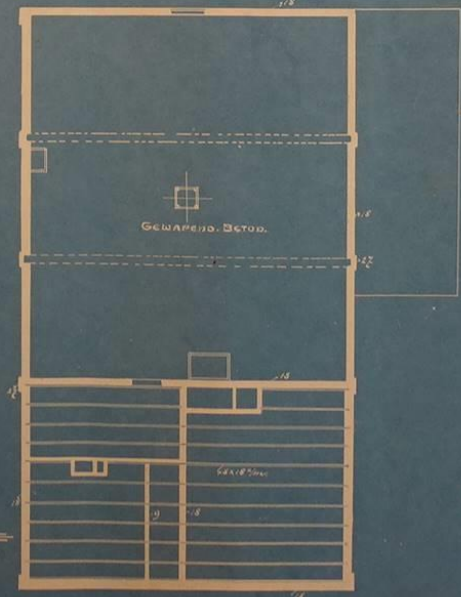
BEGANE GROUND.

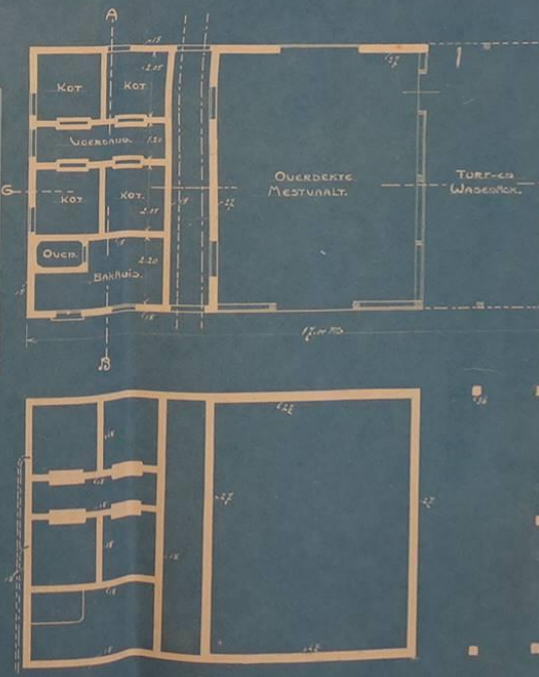
FUNDERING.

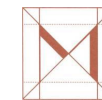
BALKLAAG.

BEGANE GROUND - MESTVAALT.

SCHAAL 1:100.

3 HISTORISCHE CONTEXT

3.1 INLEIDING

Dit hoofdstuk beschrijft de historische context van de Annahoeve en de directe omgeving, gebaseerd op archief- en literatuuronderzoek. Ten aanzien van de achtergrond van De Oude Buisse Heide is gebruik gemaakt van de in 2004 in opdracht van Natuurmonumenten door BBA opgestelde rapportage Cultuurhistorische Waardering van de Gebouwen – Landgoed De Oude Buisse Heide te Achtmaal. In dit onderzoek zijn de ontwikkeling en bewonersgeschiedenis uitgebreid behandeld. In dit rapport zal daarom worden volstaan met een beknopte samenvatting betreffende de ontwikkeling van het landgoed, waarna verder wordt ingegaan op de specifieke ontwikkelingen rond de Annahoeve.

3.2 DE OUDE BUISSE HEIDE

Het gebied rond het huidige landgoed De Oude Buisse Heide heette oorspronkelijk Vogelenmoer. Hier werd al vanaf de dertiende eeuw veen afgegraven. Met de uitgifte van moerconcessies in de vijftiende eeuw en de aanleg van een stelsel van sloten en vaarten kwam het gebied tot ontwikkeling en ontstonden de eerste contouren van het huidige landgoed. De aanleg van de Bredase Turfvaart vanaf 1618 zorgde voor verdere ontsluiting en vormde tevens de noordwestelijke begrenzing. Binnen het gebied liep de Buisvaart, die nog herkenbaar is in het tracé van de Roosendaalsebaan. Deze weg vormde vermoedelijk de oorspronkelijke ontsluiting van het centrum van de ontginning, De Moeren.

Al rond 1500 was de kapitaalkrachtige familie Snellen actief in de vervening binnen het gebied rond de Buisse Heide. Tegen het einde van de 17de eeuw was echter vrijwel alle veen van redelijke kwaliteit afgegraven. Hierop werden vanaf het midden van de 18de eeuw de ontveende gebieden ontgonnen. Hendrik Snellen had uitgebreide bezittingen in het gebied en ontwikkelde hier landbouwexperimenten. Vanaf 1757 is voor het eerst sprake van een huis op de Buisse Heide, de huidige boerderij Angora. In diezelfde periode werd ten noordoosten van de Buisse Heide door Snellen de buitenplaats De Moeren gesticht. Korte tijd later werden de landbouwexperimenten opgegeven en werd overgeschakeld op bosbouw ter plaatse van de tot heide verworpen ontveende gebieden. In de 17de- en 18de eeuw vonden verschillende huwelijken plaats tussen leden van de families Snellen en Van der Hoeven. Van laatstgenoemde familie bekleedden diverse leden bestuurlijke functies en de familie was eveneens actief op het gebied van de ontvening en ontginning. Hiermee kwam het grondgebied rond de Buisse heide aan het einde van de 18de eeuw geheel in het bezit van de familie Van der Hoeven, samen met een aanzienlijk deel van het grondgebied rond Zundert.

In de vroege 19de eeuw vonden de nodige bouwactiviteiten plaats, waarbij het huidige huis De Moeren werd gebouwd en de oude Buisse Hoeve in 1809 werd vervangen door de huidige boerderij, die sindsdien (ook) de naam Angora draagt.

Uit de in de vroege 19de eeuw opgestelde Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels bij de kadastrale minuutplannen blijkt nog een afwisseling van vooral heide, dennenbos en hakhout binnen het gebied. Daartussen bevonden zich ook percelen weiland en bouwland, zoals ook het forse rechthoekige perceel ten noorden van de huidige Roosendaalsebaan, waarbinnen de Annahoeve zou worden gebouwd. Rond deze ontginning lagen nog grote,

grotendeels onbewoonde woeste gronden (heide en moeras). Binnen het landgoed werden gedurende de 19de eeuw nog verschillende percelen dennenbos aangeplant ter plaatse van heide. Hiermee werd de basis gelegd voor het huidige afwisselende karakter van het landgoed.

De driehoekige structuur van De Buisse Heide op het kadastrale minuutplan 1811-1832. Het noorden bevindt zich rechtsboven. Bron: Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

De topografische kaart van 1850 toont de door heide omgeven bossen op het landgoed. De forse rechthoekige akker, waarbinnen later de Annahoeve zou worden gebouwd is duidelijk herkenbaar. Bron: Topotijdreis.nl

De topografische kaart van 1897 toont een meer gevarieerd grondgebruik binnen het landgoed met een toename van weiland en bouwland, maar ook uitgebreide productiebossen. Bron: Topotijdreis.nl

In 1869 vererfde het bezit op broer en zus Henri Van der Hoeven en Anna Ida verhoeven. Laatstgenoemde woonde in Noordwijk en huwde in 1867 met notaris Van der Schalk. Het beheer over het bezit werd gevoerd door Henri. Toen zij na het overlijden van hun moeder in 1899 volledige zeggenschap over het bezit kregen werden de bezittingen in 1900/1901 verdeeld. Henri kreeg de buitenplaats De Moeren en Anna Ida kreeg de Angorahoeve met ca. 200 hectare. Toen zij in 1914 overleed erfden haar kinderen Henriëtte Goverdina Anna en Wilhelm Theodoor het landgoed.

Henriëtte Goverdina Anna Van der Schalk (1869-1952) was in 1896 getrouwd met beeldend kunstenaar Richard Roland Holst (1868-1938). Zij lieten in 1900 bij de Angorahoeve een zomerwoning bouwen en zij gebruikten het landgoed als buitenplaats en voor de ontvangst van vele

bekende gasten. In 1919 liet Richard naar ontwerp van Margaret Staal-Kropholler een atelier bouwen.

Wilhelm Theodoor kocht ten westen van het landgoed een groot stuk grond ten westen van de Buisse Heide. Dit werd de Nieuwe Buisse Heide genoemd. Hier ging hij ook wonen. Later verhuisde hij naar Amsterdam en vervolgens naar Parijs.

In 1945 schonk Henriëtte Roland Holst-Van der Schalk het landgoed aan Natuurmonumenten. Zij behield tot haar overlijden het vruchtgebruik van de Angorahoeve, het atelier en de herenkamer in de boerderij. Ook bleef zij tot haar overlijden in 1952 nauw betrokken bij het beheer van het landgoed in overleg met Natuurmonumenten. Nadat het landgoed in bezit kwam van Natuurmonumenten werd de naam Oude Buisse Heide gehanteerd.

3.3 DE ANNAHOEVE

3.3.1 Bouw en oorspronkelijke opzet

Hoewel het landgoed vooral door Henriëtte als buitenplaats werd gebruikt, bleef het gezamenlijk eigendom en bleef ook Wilhelm betrokken bij het beheer.

In 1913 was het grote rechthoekige perceel ten noorden van de huidige Roosendaalsebaan sinds het kadastrale minuutplan ongewijzigd en in gebruik als bouwland. Door Wilhelm, die toen al in Amsterdam woonde, werd in dat jaar een bouw aanvraag gedaan voor de bouw van “Twee

Modelboerderijen met twee Schuren en gebouwtjes te Zundert”. Eén van de twee boerderijen werd in de zuidwesthoek van het forse perceel bouwland gerealiseerd. Het ontwerp werd gemaakt door de Bredase Architect A.H. van Meer Azn.

Naast de Annahoeve betrof de aanvraag ook de verder westelijk aan de Roosendaalsebaan (huidig nr. 23) gesitueerde Mariahoeve.¹ Die boerderij kreeg een ten opzichte van de bouwtekening (en de Annahoeve) gespiegelde opzet.

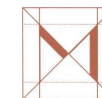
Opvallend is dat het ontwerp duidelijke overeenkomsten vertoont met de in 1912 gereed gekomen boerderij op het nabij gelegen landgoed Wallstein. Mogelijk is sprake van dezelfde ontwerper, maar anders lijkt de boerderij op Wallstein zeker als voorbeeld te hebben gediend.

Van Meer maakte een verzorgd uitgevoerd ontwerp voor een traditioneel opgezette boerderij met grupstallen voor groot- en kleinvee. Opmerkelijk is de keuze voor de zogenaamde Friese stalopzet, waarbij het vee met de koppen naar de zijgevels is gericht. Voordeel van deze opzet was dat het melken en de afvoer van de mest vanaf één middenpad plaats konden vinden. Een verbetering ten opzichte oorspronkelijke Friese stalopzet is de aanwezigheid van zogenaamde voergangen langs de beide zijgevels. Bij de oorspronkelijke Friese boerderijen vond het voeren vanaf de achterzijde plaats, of via luiken vanaf de bovenliggende zolder.

¹ BBA 2003 vermeldt ten onrechte dat de tweede boerderij de aan de Mathildalaan gesitueerde Margarietahoeve zou betreffen, maar die boerderij vertoont geen overeenkomsten met de Annahoeve.

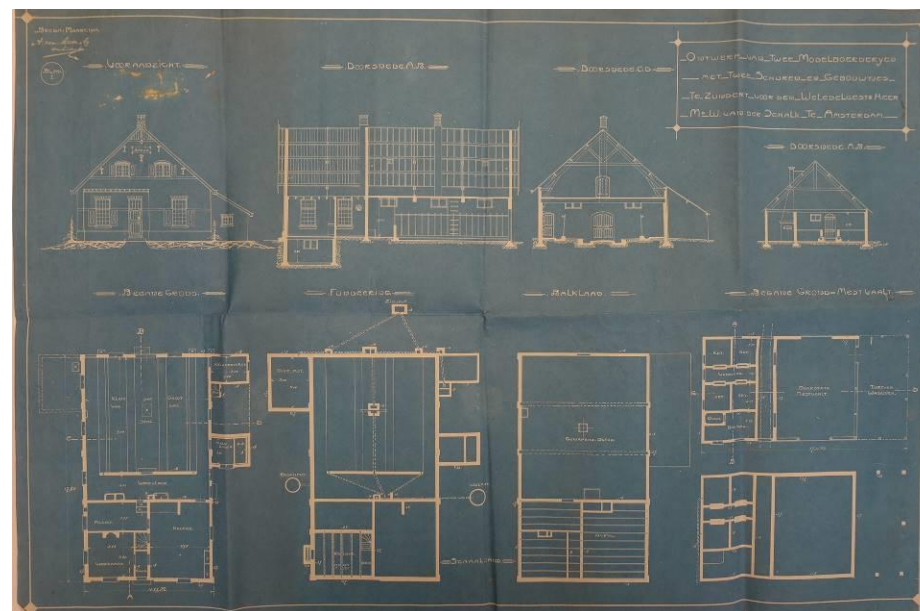

De Annahoeve op het landgoed Wallstein kwam in 1912 gereed en diende mogelijk als voorbeeld voor de boerderijen op de Buisse Heide. Bron: Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

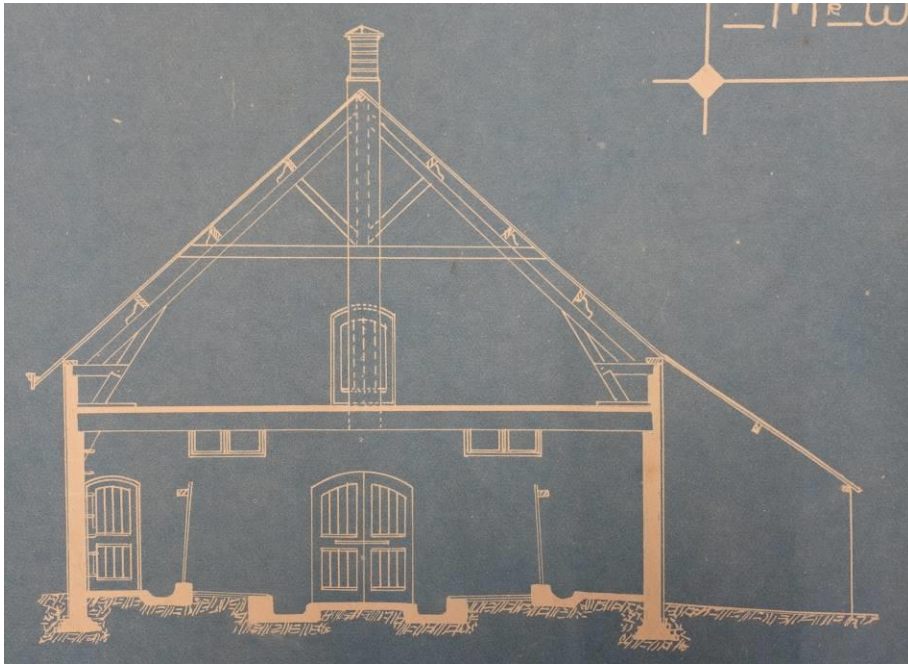

In een aanbouw aan de rechter zijgevel werden een melkkamer en een kalverenhok gebouwd met daartussen een overdekte open ruimte met een plee. Opvallend zijn de als spouwmuur uitgevoerde gevels van de melkkamer, zodat de ruimte koeler is. Langs de brandmuur lag binnen het bedrijfsgedeelte een ‘voorvloer’, met tegen de brandmuur een pomp en gootsteen en nog een dubbele bak. In het woongedeelte vormde de aan de rechter zijde over de hele diepte gelegen keuken de belangrijkste ruimte. In de linker achterhoek van de keuken werd een schouw aangelegd. Links van de keuken kwamen een voorkamer en een alkoof. Deze ruimte kreeg in de linker zijgevel een ventilatierooster voor een beter binnenklimaat. Tussen de voorkamer werden een korte gang en een vanuit de keuken toegankelijke keldertoeegang aangelegd.

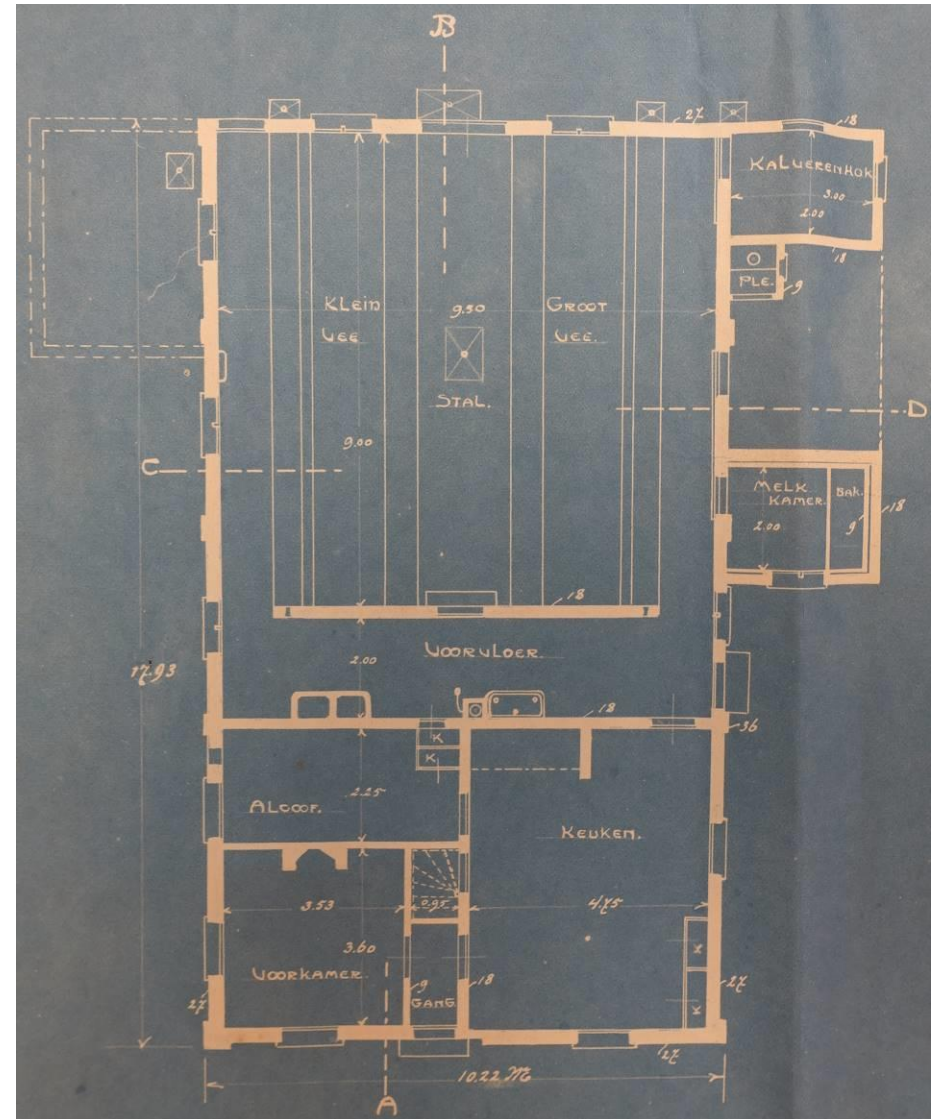
Bijzonder aan de constructie is vooral de geheel in gewapend beton uitgevoerde verdiepingsvloer boven het bedrijfsgedeelte. De vloer kreeg twee aangestorte draagbalken. Op de bouwtekening werden onder deze balken geen kolommen geplaatst, maar deze zijn bij de bouw wel toegepast. Door deze ver naar buiten te plaatsen vormden deze zo min mogelijk een belemmering voor de bedrijfsvoering. De toepassing van een dergelijke betonconstructie was voor een boerderij op dat moment zeer ongebruikelijk en vooruitstrevend.

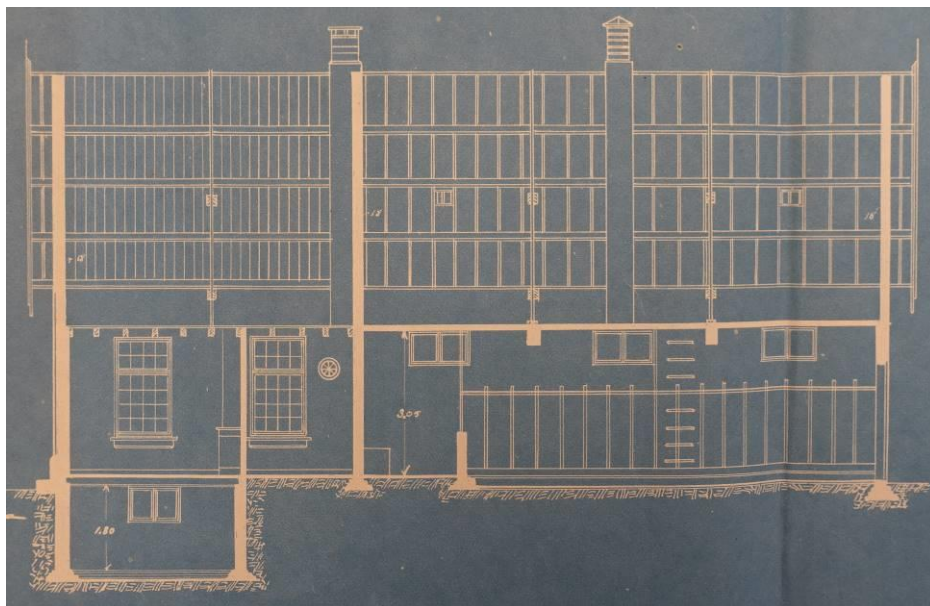
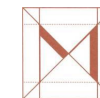
Bouwtekening uit maart 1913 door A. van Meer Azn. voor de boerderij, met rechts de doorsnede en plattegrond van de varkensschuur. Bron: WBA – Archiefnr. 1351, inv. Nr. 2752 (bouwarchief gemeente Zundert).

Dwarsdoorsnede over het bedrijfsgedeelte, waarop goed de groepen en voergoten herkenbaar zijn. Bron: WBA – Archiefnr. 1351, inv. Nr. 2752 (bouwarchief gemeente Zundert).

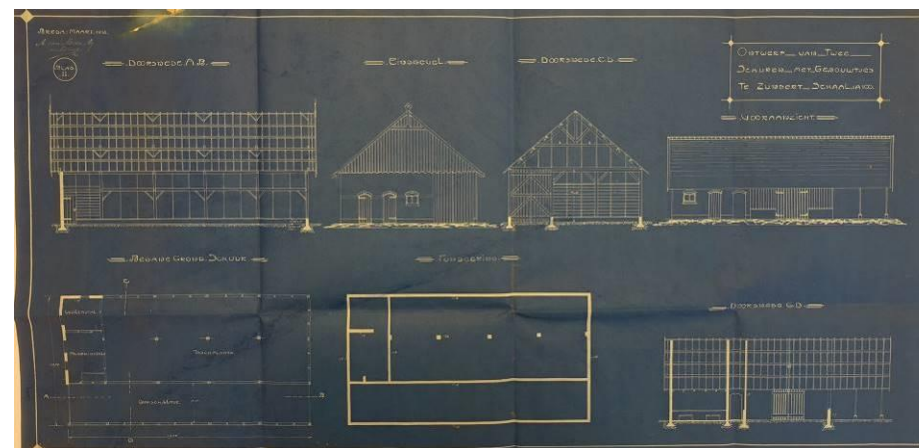
Plattegrond van de boerderij op de bouwtekening d.d. maart 1913. Bron: WBA – Archiefnr. 1351, inv. Nr. 2752 (bouwarchief gemeente Zundert).

Langsdoorsnede op de bouwtekening d.d. maart 1913. Hier is goed het verschil tussen de houten balklaag boven het woongedeelte en de betonvloer boven de stal herkenbaar. Bron: WBA – Archiefnr. 1351, inv. Nr. 2752 (bouwarchief gemeente Zundert).

Naast de boerderij werd een forse schuur met langsdeel (dorsvloer), tasruimte en paardenstallen gebouwd.

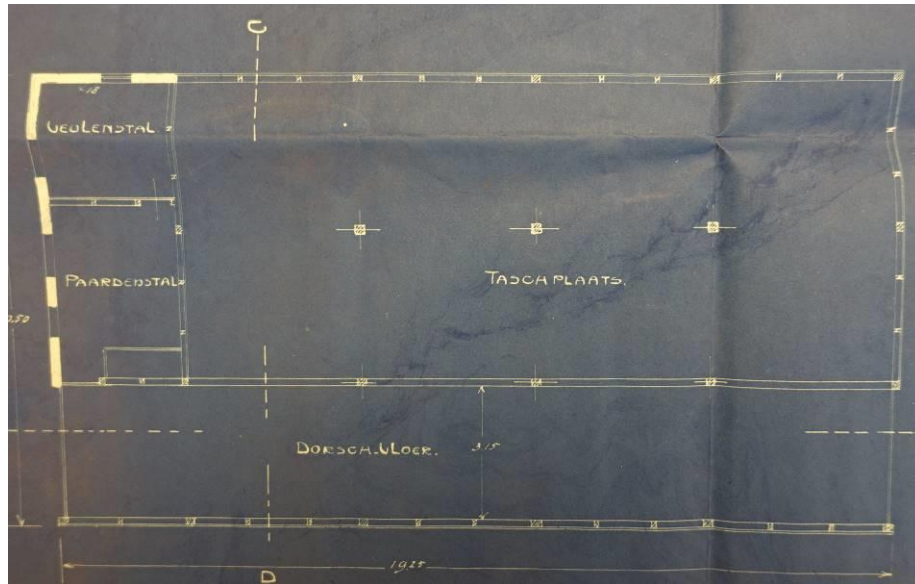
Ook werd een kleinere schuur met daarin varkenshokken, een bakhuis, een overdekte mestvaalt en een turf- en wagenhok ontworpen. Laatstgenoemde bouwwerk vertoont in de hoofdvorm overeenkomsten met de huidige schuur ten noorden van de boerderij, maar wijkt in ieder geval wat betreft de gevelindeling duidelijk af, zodat deze schuur vermoedelijk niet volgens het oorspronkelijke plan werd gebouwd.

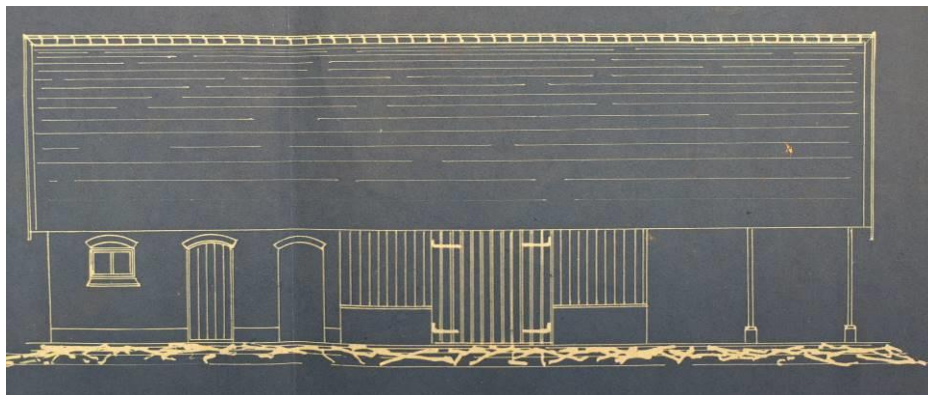
Bouwtekening uit maart 1913 door A. van Meer Azn. voor de schuur en varkensschuur. Bron: WBA – Archiefnr. 1351, inv. Nr. 2752 (bouwarchief gemeente Zundert).

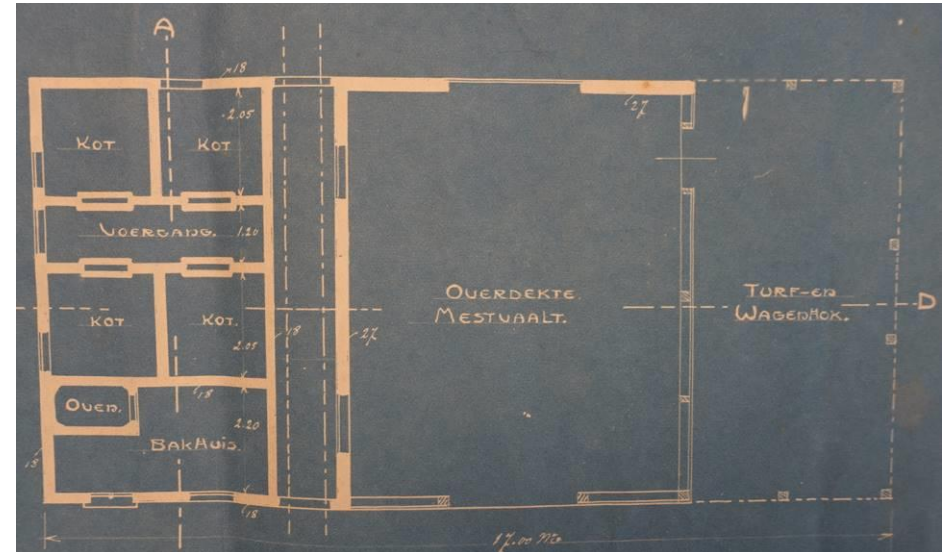
Achtergevel en dwarsdoorsnede van de schuur. Bron: WBA – Archiefnr. 1351, inv. Nr. 2752 (bouwarchief gemeente Zundert).

Plattegrond van de schuur, met rechts de voorgevel. Bron: WBA – Archiefnr. 1351, inv. Nr. 2752 (bouwarchief gemeente Zundert).

Voorgevel (zuid) van de varkensschuur. De op de tekening weergegeven gevelindeling komt niet overeen met de gerealiseerde opzet. Bron: WBA – Archiefnr. 1351, inv. Nr. 2752 (bouwarchief gemeente Zundert).

Plattegrond van de varkensschuur. Aan de westzijde worden een bakhuis en varkensstallen weergegeven. In het midden een overdekte mestvaalt en rechts een turf- en wagenhok. Bron: WBA – Archiefnr. 1351, inv. Nr. 2752 (bouwarchief gemeente Zundert).

De aanbesteding vond op 11 april 1913 plaats. Van de maar liefst negen inschrijvers deed de Zundertse aannemer J. Franken de laagste aanbieding voor een bedrag van Fl 15.863,- excl. Het betonwerk. Aangenomen mag worden dat dit bedrijf de bouw heeft uitgevoerd.

Aanbesteding.
Gisteren is door den architect A. H. van Meer te Teteringschen Dijk (Breda) aanbesteed: Het bouwen van twee modelboerderijen, twee schuren, en twee overdekte mestvaalten te Zundert. Uitslag was als volgt:

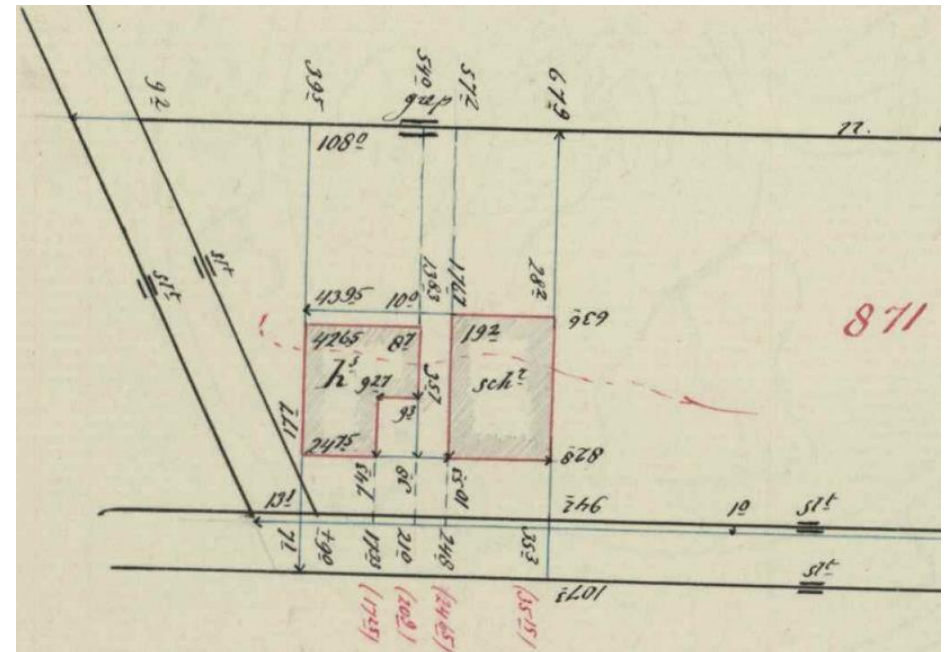
F. Beekers, Princenhage	f 19200
J. Leiten,	" 19050
C. Verhaeren, Rijsbergen	" 17700
A. Kleimans, Beek	" 17650
J. Bol, Hoeven	" 17326
A. van Meer, Oosterhout	" 17295
A. Gobbens, Etten	" 17285
Gebrs. Année, Roosendaal	" 16651
J. Franken, Zundert	" 15863

Buiten betonwerk.
Gunning volgens bestek.

Bericht naar aanleiding van de aanbesteding van de bouw van de Annahoeve op 11 april 1913. Bron: De Grondwet, 12 april 1913, pag.

In maart 1914 moet de bouw gereed zijn geweest, aangezien de boerderij en de schuur toen door het kadaster werden vastgelegd. Opvallend is dat de varkensschuur/overdekte mestvaalt niet werd vastgelegd. Dit is

opmerkelijk aangezien het toch een aanzienlijk bouwwerk betrof. Een mogelijke verklaring kan zijn dat dit bouwdeel op dat moment nog niet was gerealiseerd. Het gebouw werd echter ook later niet meer door het Kadaster vastgelegd.

Kadastraal veldwerk uit maart 1914, waarop de boerderij en de schuur worden ingemeten. De varkensschuur werd niet ingemeten. Bron: Kadaster.

De verder westelijk aan de Roosendaalsebaan gebouwde Mariahoeve vormt het gespiegelde evenbeeld van de Annahoeve.

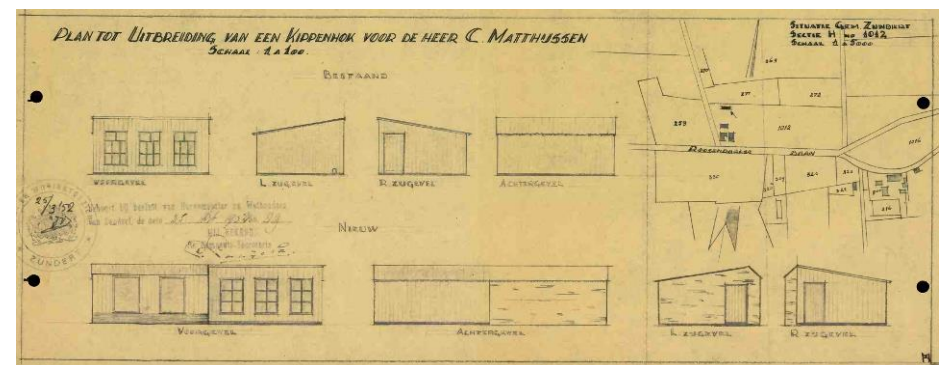
3.3.2 Wijzigingen tot 2003

Aan de hand van de Cultuurhistorische Waardering van de gebouwen van De Oude Buisse Heide door BBA in 2003 en de hierbij gemaakte foto's bestaat een redelijk beeld van de situatie voorafgaand aan de transformatie tot woonhuis op het moment dat de agrarische functie kwam te vervallen. De boerderij had tot dan toe een agrarische functie gehad, waarvoor wel enige aanpassingen plaats hadden gevonden. In deze paragraaf wordt aan de hand van bouwtekeningen en historische foto's ingegaan op de wijzigingen die tot 2003 plaats hebben gevonden.

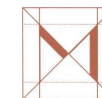
Bouw en uitbreiding kippenhok in 1952

Op 22 maart 1952 werd door pachter C. Matthijssen een bouwaanvraag gedaan voor het uitbreiden van een al aanwezig kippenhok. Uit de situatietekening blijkt dat de plaats van het kippenhok overeen komt met het achterste deel van de huidige halfopen loods. Gezien het in de linker zijgevel en achtergevel van die loods aanwezige metselwerk betreft dat de in 1952 gerealiseerde uitbreiding. Behoudens die gemetselde geveldelen is het op de tekeningen weergegeven kippenhok niet herkenbaar in de huidige loods.

Uit de situatietekening blijkt wel de aanwezigheid van de varkensschuur. Dat bouwdeel wordt echter meer oostelijk weergegeven dan het thans aanwezige bouw. Dit moet echter een foutieve weergave zijn aangezien het thans aan de westgevel van de varkensschuur herkenbare metselwerk buiten de weergegeven plattegrond op de situatie valt, maar zeker in 1952 al aanwezig zal zijn geweest.

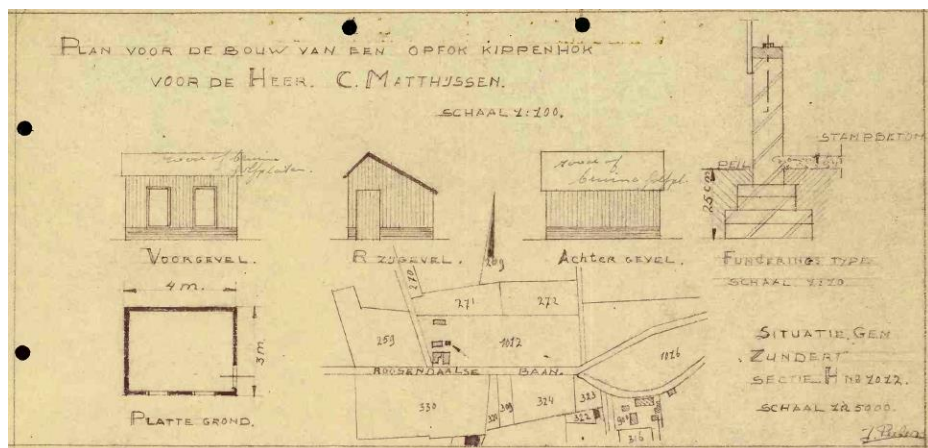

Bouwtekening t.b.v. de uitbreiding van een kippenhok ter plaatse van de huidige halfopen loods in 1952. Bron: Bouwarchief gemeente Zundert.

Bouw kippenhok in 1954

In 1954 werd door C. Matthijssen opnieuw een bouwaanvraag gedaan. Ditmaal voor de bouw van een 'opfok kippenhok'. Dit bouwwerk werd ten oosten van de varkensschuur gesitueerd. Of dit bouwwerk daadwerkelijk is gebouwd is niet bekend. In 1977 was dit niet meer aanwezig. De tekening werd gemaakt door de Zundertse architect J. Peeters. Deze verzorgde waarschijnlijk ook de tekening in 1952, maar signeerde toen met alleen het initiaal 'P'.

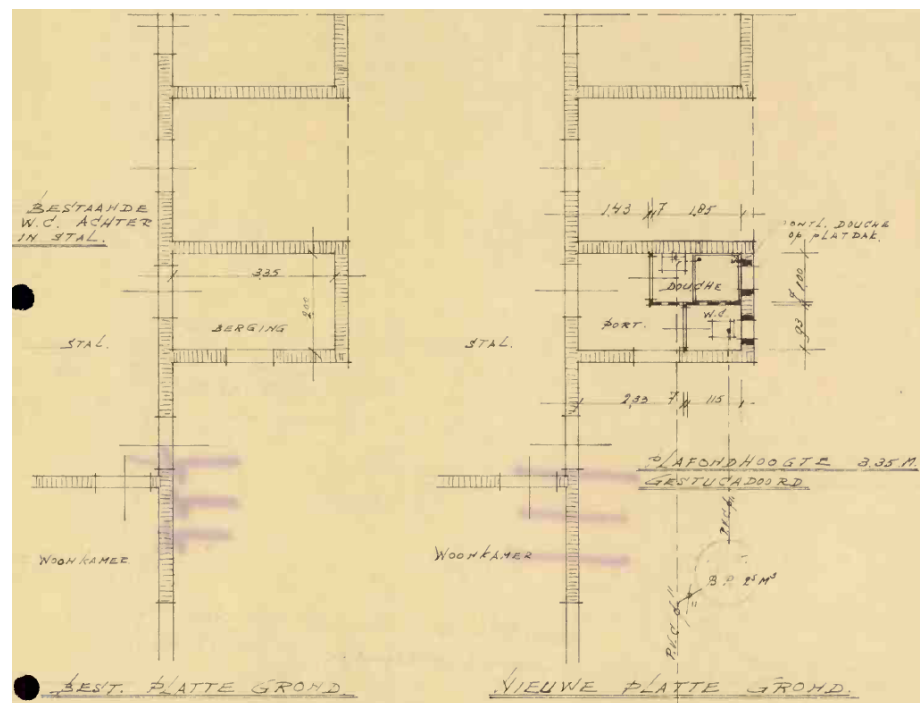

Plan voor de bouw van een opfok kippenhok uit 1954. Bron: Bouwarchief gemeente Zundert.

Aanleg douche en wc in 1970

In 1970 werd door C. Matthijssen een bouwaanvraag gedaan voor de aanleg van een douche en wc in de vroegere melkkamer, die op dat moment als 'berging' werd aangeduid.

Binnen de vroegere melkkamer werden middels enkele lichte wanden twee kleine ruimtes afgescheiden. In de rechter zijgevel kregen beide ruimtes een klein venstertje, waarvan de rechter nog in de huidige gevel zichtbaar is. De weinig gedetailleerde tekeningen door de Zundertse architect J. Peeters geven verder weinig aanvullende informatie over het erf of de gebouwen.

Tekening door J. Peeters d.d. mei 1970 t.b.v. de aanleg van een wc en douche in de uitbouw. Bron: Bouwarchief gemeente Zundert.

Foto's Natuurmonumenten omsteeks 1977

In het archief van Natuurmonumenten werd een serie foto's aangetroffen. Deze foto's behoren waarschijnlijk bij een uit januari 1978 daterende tekening van de contouren en toegangen van de boerderij en zullen diezelfde winter gemaakt zijn.

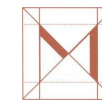
Op de foto's is de boerderij als agrarisch bedrijf in gebruik. Opvallend is vooral het zeer sobere, grotendeels onverharde erf. Dit erf loopt sluit zonder duidelijke begrenzingen aan op de Roosendaalsebaan. Langs de westzijde van het erf is een eenvoudige afrastering aanwezig en hier zijn langs de tuin enkele struikjes en een heg aanwezig. Zowel de Roosendaalsebaan als de boslaan zijn dan onverhard.

De boerderij heeft een van het bouwplan en de huidige situatie afwijkende voordeur met een klein ruitje. De uitbouw aan de rechter zijgevel is dan al verhoogd, maar het middendeel is nog wel open. In de rechter zijgevel zijn de twee kleine venstertjes van de in 1970 gerealiseerde toilet en douche herkenbaar.

Op het dak van de boerderij is alleen de schoorsteen ter hoogte van de brandmuur aanwezig. Een op de bouwtekeningen weergegeven ventilatiekoker ontbreekt dan al.

Bij het bedrijfsgedeelte zijn alle oorspronkelijke stalramen al vervangen door de huidige betonnen ramen. De deeldeuren in de achtergevel zijn dan nog kleiner en sluiten af met een segmentboog.

Vijf foto's van de boerderij en schuren in de winter 1977-1978. Bron: Archief Natuurmonumenten.

Van de schuur is alleen een foto van de voorzijde gemaakt. De schuur heeft dan al een uitbreiding aan de oostzijde. De op de foto zichtbare delen van de gevels zijn dan al vernieuwd. Het muurwerk lijkt hier nog vrij recent.

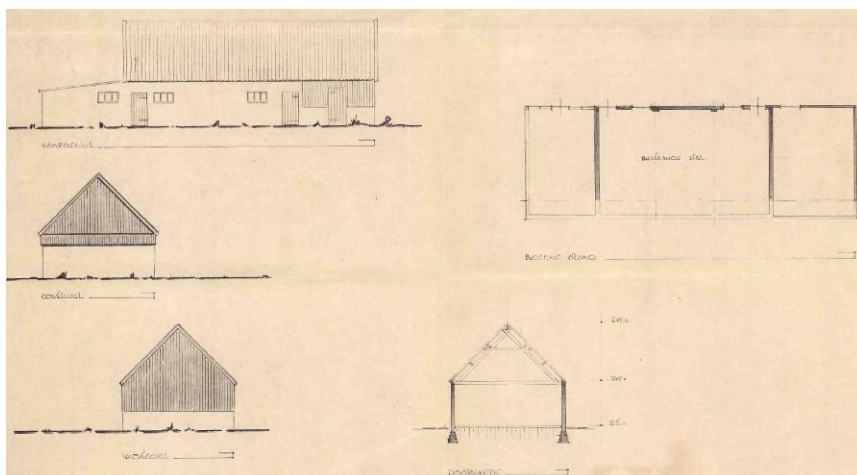
Uitbreiding varkensschuur in 1980

In juni 1980 werd door Natuurmonumenten een bouwaanvraag gedaan voor het uitbreiden van de varkensschuur. Deze schuur werd over de breedte van het oorspronkelijke volume aan de noordzijde voorzien van een aanbouw met houten wanden en een tegen het bestaande volume oplopend, met golfplaten gedekt lessenaardak.

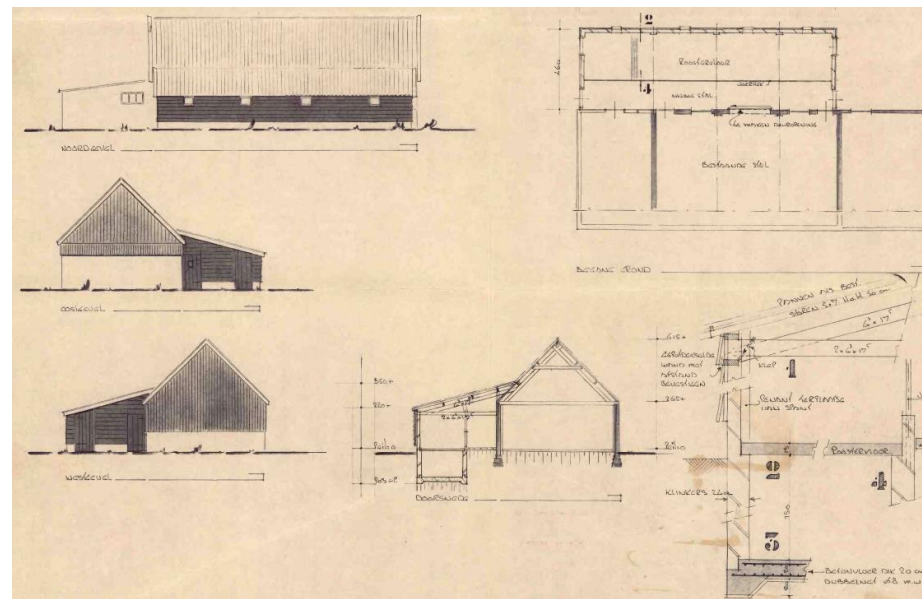

Binnen het nieuwe volume werd langs de gevel van het bestaande deel een voergang aangelegd. Daarachter werd een onderkelderd hok met roostervloer aangelegd. De eerder aangebouwde garage aan de oostzijde bleef bij de uitbreiding gehandhaafd, maar de uitbreiding werd niet achter de garage doorgezet.

Het ontwerp werd gemaakt door Werkplaats voor ruimtelijke vormgeving – Huub Branderhorst uit Genderen.

Tekening bestaande situatie (uitsnede) d.d. 14 maart 1980. Bron: Bouwarchief gemeente Zundert.

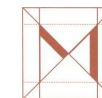
Tekening nieuwe situatie (uitsnede) d.d. 8 juni 1980. Bron: Bouwarchief gemeente Zundert.

3.3.3 Bedrijfsbeëindiging in 2003 en latere wijzigingen

2003 markeert een belangrijk moment in de ontwikkelingsgeschiedenis van de boerderij. Tot dan toe had de boerderij nog een agrarische functie, maar deze werd in die periode beëindigd. Tegelijkertijd werd de boerderij zeer ingrijpend verbouwd en werd deze volledig tot woonhuis omgevormd onder leiding van architect Huub Oomen.²

T.b.v. het door BBA in 2003 in opdracht van Natuurmonumenten uitgevoerde onderzoek naar de gebouwen op het landgoed de Oude Buisse Heide werden ook de nodige foto's gemaakt. Deze geven een goed

² Bron: vermelding in rapportage BBA (2003).

beeld van de opzet van het erf en de gebouwen op het moment dat de agrarische bedrijfsvoering werd beëindigd. Aan de hand van de door BBA gemaakte foto's zullen enkele belangrijke verschillen ten opzichte van de huidige situatie worden behandeld.

Boerderij

In de boerderij werd in 2003 in het bedrijfsgedeelte een nieuwe betonvloer aangebracht. Op de foto's is ook zichtbaar dat de grote stookplaats en bijbehorend rookkanaal in aanbouw zijn. De deeldeuren in de achtergevel zijn dan al vergroot ten opzichte van de situatie in 1977.

Tot 2003 was de belangrijkste verandering aan de gevels van de boerderij de vervanging van de oorspronkelijke stalvensters door de nog altijd aanwezige betonnen ramen. Dit zal vermoedelijk in de jaren vijftig of zestig plaats hebben gevonden.

De uitbouw had tot 2003 nog het open middendeel. Deze uitbouw had ten opzichte van de situatie in 1977 geen veranderingen ondergaan. Op het dak lijkt een stapel metseltonnen aanwezig, met daarin een getoogde opening. Mogelijk was dit bedoeld als een vogelverblijf.

Overzicht van de boerderij vanaf de erftoegang in 2003. Bron: BBA

De rechter zijgevel van de boerderij in 2003, met rechts nog de oorspronkelijke deur en een betonnen stalraam. Bron: BBA

Overzicht van de achtergevel in 2003. De deeldeuren zijn nu vergroot. Bron: BBA

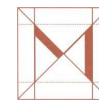
Overzicht van de uitbouw in 2003. Deze heeft nog dezelfde opzet als in 1977. Bron: BBA.

Beeld van de overdekte plaats binnen de uitbouw in 2003. Bron: BBA

Zicht richting de achtergevel binnen het bedrijfsgedeelte in 2003. De betonvloer is dan recent aangebracht. Bron: BBA.

Zicht op de brandmuur vanaf de achterzolder in 2003. De stookplaats is dan recent gemetseld. Bron: BBA.

Schuur

De schuur was in 2003 nog in gebruik, vermoedelijk voor jongvee. De oostelijke beuk van de oudbouw fungeerde als een voergang. In beide aangrenzende beuken waren grote hokken aanwezig met voerhekken naar de zijde van de voergang. Beide oostelijke traveeën binnen het oorspronkelijke volume waren voor een belangrijk deel voorzien van een enkelvoudige balklaag.

Langs het gemetselde deel van de achtergevel van de schuur liep een buis voor het vullen van een in de schuur gesitueerde bulksilo. Boven de linker deur in het gemetselde deel van de achtergevel was een kunststof ventilatierooster met beweegbare lamellen aanwezig.

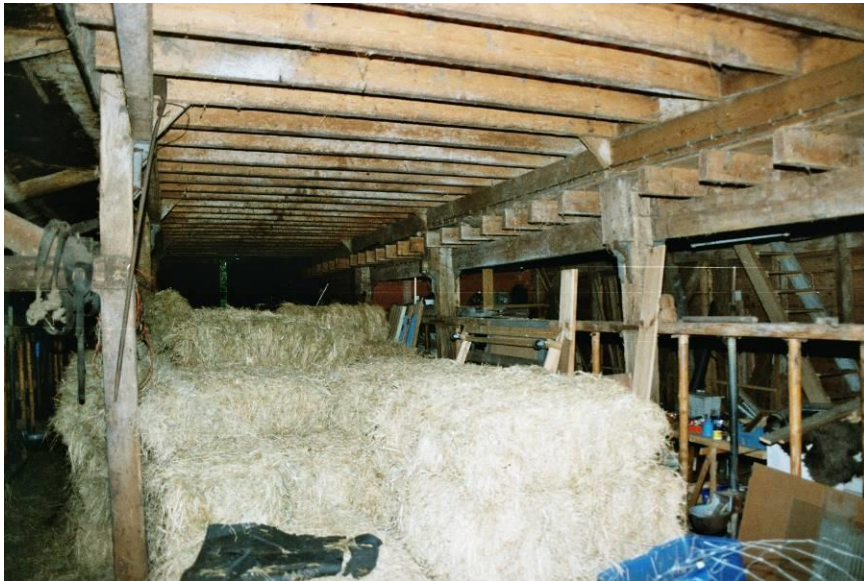
Overzicht van de schuur vanaf de erftoegang in 2003. Bron: BBA.

Overzicht van de achtergevel van de schuur in 2003. Bron: BBA.

Jongvee hok in de uitbreiding van de schuur in 2003. Bron: BBA.

Zicht door de oostelijke beuk van het oorspronkelijke deel van de schuur in 2003.
Bron: BBA.

Varkensschuur

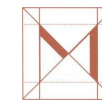
Bij de varkensschuur blijkt in 2003 de aangebouwde garage te zijn verwijderd. Gezien het braakliggende terrein op die plaats heeft dit kort daarvoor plaats gevonden. De in 1980 gerealiseerde uitbreiding aan de noordzijde van de schuur is nog aanwezig.

Bij de dubbele deuren, links in de zuidgevel is zichtbaar dat het nu nog bij de westgevel aanwezige oudere muurwerk dan ook aan weerszijden van de deuren nog aanwezig is.

De varkensschuur heeft dan nog de oorspronkelijke dakconstructie, maar vertoont wel sterke zakkingen in de dakvlakken.

Overzicht varkensschuur uit het zuidwesten. Bron: BBA.

Overzicht varkensschuur uit het noordoosten, met rechts de uitbreiding uit 1980.
Bron: BBA.

De eerder aan de oostzijde aangebouwde garage is nu gesloopt. Bron: BBA.

Deel van de oorspronkelijke dakconstructie van de varkensschuur. Bron: BBA.

Erf

De nog altijd aanwezige bestratingen rond de schuur en de boerderij waren in 2003 ook aanwezig en dateren derhalve tussen 1977 en 2003. Tussen de schuur en de uitbouw van de boerderij was een houten hekje geplaatst.

De boslaan langs de westzijde van het erf had op dat moment nog een klinkerbestrating en vormde een ontsluiting voor het erf. Tussen de boerderij en de varkensschuur sloot de bestrating van het erf aan op de boslaan. Langs de boslaan was geen afscheiding meer aanwezig. Wel was tussen de boerderij en de varkensschuur een houten hek geplaatst.

Op het achtererf liep de klinkerbestrating verder in noordelijke richting door naast de varkensschuur en sloot hier aan op de bestrating tussen de varkensschuur en de halfopen loods. Dit gebied is nu gazon.

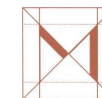
Voorzijde van het erf in 2003. De bestratingen zijn ook nu nog aanwezig. Een toegangshek werd later toegevoegd. Bron: BBA.

Zicht langs de linker zijde van het erf in 2003. De boslaan is dan nog bestraat en ontsluit het erf. Bron: BBA.

Westzijde van het erf met een toegang vanaf de boslaan en hekwerk tussen de boerderij en de varkensschuur. Bron: BBA.

Overzicht van het bestrate middendeel van het erf in 2003. Bron: BBA.

3.4 ARCHITECT A.H. VAN MEER AZN.

Van de Bredase architect A.H. van Meer Azn. kon weinig informatie worden achterhaald. Slechts uit enkele krantenberichten van aanbestedingen wordt enig beeld verkregen van zijn werkzaamheden.

Hieruit blijkt ook dat hij vóór 1913 was gevestigd in Oosterhout. Daarna is hij gevestigd aan de Teteringschedijk in Breda.

In 1910 wordt in april melding gemaakt van de aanbesteding van de bouw van een modelboerderij in opdracht van de Maatschappij van Welstand in Breda. In datzelfde jaar wordt in oktober de bouw van een winkelhuis te Hooge-Zwaluwe aanbesteed.

De Maasbode, 13 april 1910.

De Maasbode, 31 oktober 1910.

In 1913 blijkt Van Meer zich in Breda te hebben gevestigd en worden de boerderijen op de Buisse Heide aanbesteed.

In 1919 volgt de aanbesteding van een 'Landhuis met stallen' te Baarle-Nassau. Opdrachtgever is dhr. Joan H. Kruijmel te Baarn. Dit werk werd voor Fl. 12.642,- aanbesteed aan de laagste inschrijver.

Aanbesteding

De Architect A. H. VAN MEER te Tet.dijk (Breda) is voornemens op-

Vrijdag 26 Sept. 1919

's morgens om 11 uur,
in het „Hof van Holland“ te
Baarle-Nassau,
in massa en in 2 perceelen
publiek aan te besteden:
het bouwen van een
Landhuis met Stal-
lingen enz. op de
ontginning te Baarle-
Nassau,

voor rekening van den Wel
EdelGeb. heer JOAN H. KRUI-
JEL te Baarn. 4801

Bestek met teekening zijn
vanaf heden verkrijgbaar
tegen betaling van f 5,- per
stel ten kantore van voorn.
architect, die verder de ge-
wenschte inlichtingen ver-
strekt. Grondwerk is niet in
de aanbesteding begrepen.

Aanbestedingen.

Dezer dagen is door den architect A.H. van Meer te Tet.-dijk Breda, publiek aan-
besteed het bouwen van een landhuis met
stallingen enz. op de ontginning te Baar-
le-Nassau. Raming f 13210, grondwerk
buiten aanbesteding. Ingeschreven werd
als volgt;

A. Olieslagers, Baarle-Hertog	f 16890
A. Reijnen, Effen	f 13050
Arie Jac. Mols, Tilburg	f 12873
C. van Gool, Baarle-Nassau	f 12642

Gegund aan den laagsten inschrijver.

Nieuwe Tilburgsche Courant, 20 september en 30 september 1919.

Een laatste aanbesteding betreft de bouw van een "Ledermagazijn met woning en kantoor" aan de Teteringschedijk te Breda in november 1919.

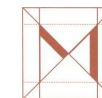
Door den architect A. H. van Meer
te Teteringen Dijk is eergisteren in het
café bij den heer P. v. Gurp, publiek
aanbesteed: het amoveeren van een pak-
huis, het ter plaatse bouwen van een
ledermagazijn met woning, en kantoor
te Tet. Dijk. Raming fl 4645

Ingeschreven werd als volgt:

Wed. J. v. Riel-Mulders, Tilburg	f 25000
H. Damen, Kaatsheuvel	17218
J. de Kanter, Teteringen	17775
Fa. Mol en v. Oosterhout, Breda	17450
C. Stiphout, Teteringen	17425
A. Aarts en F. Beekers, Leur	17300
W. de Kanter, Breda	16994
W. Simons, Breda	16535
A. C. Yzermans, Princenhage	16330
L. Rijpaert, Breda	16325
A. Leijten, Princenhage	15900
Wed. v. Bokstel, Breda	14907
Th. de Krom, Breda	14907
J. Rijpert, Ginneken	14886
F. v. d. Akker, Breda	14787
M. Rijpert-v.d. Linden, Breda	14350
J. v. Dongen en Zn. Raamsdonk	14325
G. Prins, Leur	14135

Gunning volgens bestek.

Tilburgsche Courant, 15 november 1919.

Verdere informatie over A.H. van Meer Azn. werd niet aangetroffen. Uit de aanbestede opdrachten blijkt echter wel dat de opdrachtgevers van Van Meer naast middenstanders en fabrikanten ook welgestelden van buiten de regio Breda waren. Vermoedelijk zal Van Meer goede connecties hebben gehad die hem in beeld brachten van deze opdrachtgevers. De opdrachten vonden daarbij in een grotere regio plaats, al zullen er ongetwijfeld meer opdrachten binnen Breda zijn uitgevoerd. Het is de vraag of daar grote spraakmakende projecten bij waren.³

Aan de hand van enkele oudere krantenartikelen bestaat het vermoeden dat de vader van Van Meer een aannemersbedrijf had in Zevenbergen. Dit bedrijf was waarschijnlijk betrokken bij een verbouwing van de kerk van Hoogerheijden in 1882.⁴ In 1884 werd aannemer A. van Meer tot gemeentearchitect van Zevenbergen genoemd.

ZEVENBERGEN, 9 Sept. In de heden gehouden zitting van den gemeenteraad werd tot gemeente-architect benoemd, de heer A. van Meer, aannemer alhier.

De Grondwet, 15 september 1934. Dit betreft een terugblik op 9 september 1884. Genoemde aannemer is mogelijk de vader van A.H. van Meer Azn.

Tot slot werd nog een vermelding gevonden betreffende het voorgenomen ontslag van de gemeente-architect van Zevenbergen in 1926. Het is niet waarschijnlijk dat de in 1884 benoemde A. van Meer tot

1926 als gemeente-architect in dienst bleef. Mogelijk werden diens werkzaamheden hier later door een zoon overgenomen. Het is niet uitgesloten dat dit A.H. van Meer Azn. was, maar nadere gegevens ontbreken hier. Wel blijkt dat de familie Van Meer actief was als bouwers en architecten.

ZEVENBERGEN. Ontslag gemeente-architect. — Het voorstel van B. en W. tot ontslag van den gemeente-architect den heer A. van Meer, is aangehouden 21 October. Hem wordt alsnog tot 15 dezer gelegenheid gegeven zich te verdedigen.

De Grondwet, 6 oktober 1926.

3.5 MODELBOERDERIJEN

In de loop van de 19de eeuw ontstond geleidelijk meer aandacht voor de kwaliteit van de Nederlandse zuivelproducten. Bij de vele kleinschalige, veelal zeer traditionele bedrijven was het moeilijk om verbeteringen te bereiken op het gebied van hygiëne. Als gevolg hiervan ontstonden in de jaren tachtig van de negentiende eeuw de eerste fabrieken voor machinale verwerking van de zuivelproducten. Binnen enkele decennia zou het merendeel van de zuivelproducten op machinale wijze worden verwerkt.

In het vervolg hierop bleef de aandacht voor het agrarisch bedrijf onverminderd groot. Het waren echter vooral personen van buiten de traditionele agrarische wereld die hierin van betekenis waren. Vooral in de

³ Uit navraag bij de afdeling erfgoed van de gemeente Breda bleek Van Meer hier niet bekend te zijn.

⁴ Bron: Artikel in De Grondwet van 17 december 1932 met een terugblik op het jaar 1882 met vermelding van de inzegening van de kerk van Hoogerheijden na verbouwing.

vroege 20ste eeuw werden vele zogenaamde ‘modelboerderijen’ gebouwd. Deze boerderijen werden vaak in opdracht van grootgrondbezitters of eigenaren van zuivelfabrieken gebouwd om de op dat moment gangbare nieuwe inzichten op het gebied van de agrarische bedrijfsvoering toe te passen. Enerzijds had dit direct tot doel om binnen de bedrijven een hogere kwaliteit te bereiken. Anderzijds werden de boerderijen ook ingezet als ‘promotiemateriaal’ door bijvoorbeeld het organiseren van excursies. Op deze wijze konden nieuwe ideeën geleidelijk ook onder de van oudsher zeer traditionele boeren worden verspreid.

Bijkomend motief zal ongetwijfeld voor diverse opdrachtgevers geweest zijn dat zij hiermee uiting gaven aan hun vooruitstrevende inzichten ter verhoging van maatschappelijke status.

4 BOUWHISTORISCHE BESCHRIJVING EN ANALYSE

In dit hoofdstuk volgt een beschrijving van het landhuis en de op het terrein aanwezige bebouwing. Daarbij worden tevens de bouwhistorische en de voor de waardenstelling relevante bijzonderheden (wijzigingen, toevoegingen) weergegeven.

Het perceel ligt ten opzichte van de windrichtingen gedraaid. In deze beschrijving wordt voor de gevel, waarin zich de voordeur bevindt een noordwestelijke oriëntatie aangehouden. Hieruit volgt dat de nok van het hoofddak in zuidwest-noordoostelijke richting loopt.

4.1 SITUERING

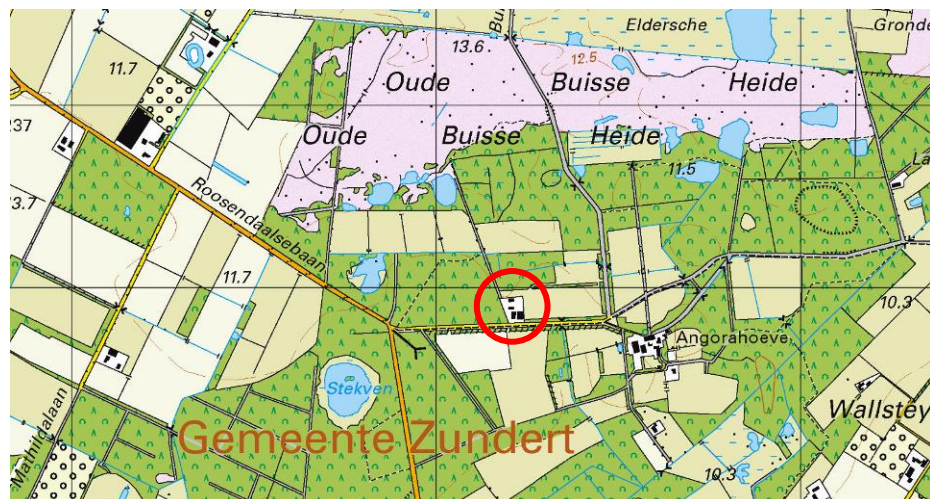
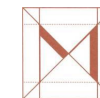
De Annahoeve bevindt zich ten noorden van de Roosendaalsebaan, ongeveer halverwege de Buisse hoeve en de kruising met de Buntweg. De Buisse hoeve en het omliggende gebouwencluster kan als de kern van het landgoed Oude Buisse Heide worden beschouwd, waarvoor het deel van de Roosendaalsebaan ten oosten van de aansluiting met de Buntweg als toegangslaan dient. De weg loopt ter hoogte van de Buisse hoeve voor gemotoriseerd verkeer dood. Behalve de Annahoeve is langs de Roosendaalsebaan tussen de Buisse hoeve en de Buntweg geen verdere bebouwing aanwezig. De met baksteenklankers verharde weg heeft aan weerszijden dichte een rij forse eiken met daarnaast dichte struikachtige begroeiing.

Het landgoed kent ter hoogte van dit deel van de Roosendaalsebaan aan weerszijden een afwisseling van bospercelen en weilanden. Het

heidegebied Buisse Heide ligt verder noordelijk en loopt globaal parallel aan de Roosendaalsebaan.

De Annahoeve bevindt zich op een vierzijdig perceel, waarvan de zuid-, oost- en noordgrens rechte hoeken hebben. De westelijke perceelgrens loopt schuin, waardoor het perceel naar de achterzijde (noord) breder wordt. Deze schuine perceelgrens komt voort uit een al op het kadastrale minuutplan herkenbare laan vanaf de Roosendaalsebaan naar het heidegebied. Ter hoogte van de Annahoeve is deze laan echter grotendeels overwoekerd en hier ontbreken de laanbomen die verder noordelijk wel aanwezig zijn. Een duidelijke perceelbegrenzing is langs deze zijde van het erf niet herkenbaar, waardoor het erf hier een vrij open karakter heeft. Langs deze laan loopt naast de achterste helft van het perceel een ondiepe greppel, die zich ten noorden van het erf voortzet. Aan de oost- en noordzijde wordt het perceel omsloten door een weiland met op de perceelgrenzen een eenvoudige afrastering. Langs de Roosendaalsebaan vormen de langs deze weg aanwezige struiken en een beukenhaag ter hoogte van de voortuin de begrenzingen van het perceel.

Het hoofdgebouw, de boerderij (NM-bouwwerknr. 925) bevindt zich op de zuidwesthoek van het perceel. Direct ten oosten van de boerderij bevindt zich de eveneens oorspronkelijke schuur (NM-bouwwerknr. 926). Achter de boerderij bevindt zich direct tegen de linker perceelgrens de vrijwel volledig vernieuwde varkensschuur (NM-bouwwerknr. 1385). In de noordwesthoek bevindt zich een halfopen loods met daarin ook een kippenverblijf (NM-bouwwerknr. 927). Tot slot is achter de oorspronkelijke grote schuur nog een forse ondergrondse mestopslag (NM-bouwwerknr. 11539) aanwezig.

Situering Annahoeve op de topografische kaart. Bron: topotijdreis.nl.

Luchtfoto van de directe omgeving van de Annahoeve. Bron: ondergrond Bing.com/maps.

Zicht over de Roosendaalsebaan in oostelijke richting, ter hoogte van het erf.

Zicht over de Roosendaalsebaan in westelijke richting, met rechts achter de begroeiing het erf van de Annahoeve.

De langs de westzijde van het perceel lopende laan richting de Buisse Heide, gezien in noordelijke richting. Rechts is het dak van de varkensschuur zichtbaar.

De erftoegang vanaf de Roosendaalsebaan met zicht op de Annahoeve.

Overzicht van de voorzijde van het perceel vanaf de Roosendaalsebaan, met op de achtergrond de schuur.

Zicht over de ten oosten van de Annahoeve gelegen akker, met op de achtergrond de schuur van de Annahoeve.

4.2 HOOFDVORM BOERDERIJ (NM-BOUWWERKNR. 925)

De boerderij is het hoofdgebouw op het erf, maar vormt een duidelijke eenheid met de naastgelegen schuur met vergelijkbare afmetingen en hoofdopzet. De boerderij heeft een opzet als kortgevelboerderij op een rechthoekig grondvlak van 10 x 18 meter met een noord-zuidelijke oriëntatie. Rechts aan de oostgevel bevindt zich een tot de oorspronkelijke opzet behorende uitbouw van 3,2 x 9 meter. Het hoofdvolume heeft één bouwlaag onder een met rode keramische muldenpannen gedekt zadeldak met forse overstekken boven de voor- en achtergevel. De pannendekking sluit hier met een verholten goot aan op de windveer, zodat geen dekstukken zijn toegepast. De windveren zijn bij de voorgevel aan de onderzijde voorzien van een ruitmotief. Aan de

bovenzijde sluiten de windveren hier aan op een doorstekende (schijn)makelaar met boven de nok een ruitvormige bekroning. Aan de onderzijde kruist de makelaar een dwarsregel. Op de aansluiting is eveneens een ruitmotief toegepast. Aan weerszijden van de makelaar zijn iets verdiepte velden van verticale delen toegepast. Boven de achtergevel is het overstek soberder uitgevoerd. De makelaar en dwarsregel ontbreken bij deze gevel. De verticale delen hebben hier aan de onderzijde een kepermotief. Langs de onderzijde van de dakvlakken zijn eenvoudige zinken mastgoten op verzinkt stalen beugels aanwezig.

Op de nok bevindt zich even achter de brandmuur een zeer forse recente schoorsteen met een betonnen afdekking op gemetselde hoekdammen. Het linker dakvlak heeft drie, vrij laag in het dakvlak geplaatste recente tuimelramen. Ter hoogte van de brandmuur bevindt zich op dit dakvlak een recente kunststof rookgasafvoer. Bovenin het dakvlak zijn boven het voormalige bedrijfsgedeelte drie glazen lichtpannen aanwezig. Het rechter dakvlak is direct achter de brandmuur één laag in het dakvlak geplaatst recent tuimelraam. Ook hier zijn boven in het dakvlak boven het voormalige bedrijfsgedeelte drie glazen lichtpannen aanwezig.

Aan de rechter zijde is een oorspronkelijke, maar gewijzigde uitbouw aanwezig. Deze heeft één bouwlaag onder een platdak. Dit platdak ligt op het niveau van de goten van het hoofdvolume en is voorzien van een vlakke dakrand ter plaatse van de gemetselde geveldelen. Hier is een kraal boven de dakrand aanwezig. Ter plaatse van de met gepotdekselde delen afgewerkte voorgevel en daarop aansluitende linker deel van de zijgevel ligt de kraal geheel boven het bovenste geveldeel.

Overzicht boerderij uit het zuidoosten, met rechts de voorgevel van de uitbouw.

Overzicht van de uitbouw uit het noordoosten.

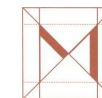

Overzicht van de boerderij uit het noordwesten.

4.3 CONSTRUCTIE

De boerderij heeft een fundering op staal en dragende anderhalfsteens gemetselde gevels. De begane grondvloer is in het voormalige woongedeelte grotendeels uitgevoerd met een houten balklaag. Ter plaatse van de kelder zijn gemetselde troggewelven tussen ijzeren liggers, haaks op de voorgevel. In het voormalige bedrijfsgedeelte is onder de recente houten vloer een omstreeks 2003 aangebrachte betonvloer aanwezig. Mogelijk bevinden zich onder deze vloer nog restanten van de vroegere vloer, voergoten en groepen.

Het woongedeelte is de verdiepingvloer uitgevoerd als enkelvoudige balklaag. De vrij lichte balken liggen parallel aan de voorgevel en zijn uitgevoerd met kraalprofielen. Ter plaatse van de verwijderde wanddelen

van de vroegere middengang en scheidingsmuur wordt de balklaag deels opgevangen op latere houten onderslagen. Het voormalige bedrijfsgedeelte heeft een voor de bouwperiode zeer uitzonderlijke constructie voor de verdiepingsvloer. Hier is een volledig in gewapend beton uitgevoerde constructie toegepast. Deze bestaat uit een dun vloerveld dat wordt ondersteund door twee aangestorte betonbalken. Onder beide balken zijn twee rechthoekige kolommen toegepast die met een afschuining aansluiten op de onderzijde van de balken. De balken en het vloerveld zijn opgelegd in de gevels.

De dakconstructie bestaat uit drie Hollandse spanten met een dubbel uitgevoerde trekbalen en makelaar. Vanaf de onderzijde van de makelaar lopen steekschoren schuin omhoog naar de beide spantbenen. Aan de onderzijde zijn beide spantbenen geschoord naar de verdiepingsvloer. Van de drie spanten is het spant boven het voorhuis geheel vernieuwd naar het oorspronkelijke model, maar herkenbaar aan geschroefde verbindingen en de afgeronde hoeken van het hout. De beide spanten boven het voormalige bedrijfsgedeelte zijn oorspronkelijk en hierop zijn diverse rechte gehakte telmerken herkenbaar. Deze merken markeren echter niet, zoals gebruikelijk, de volgorde van de spanten, maar de verschillende verbindingen. Het doel is het zelfde, namelijk om een elders op maat gemaakte constructie na transport te kunnen monteren. De plaats van de (identieke) spanten was daarbij niet relevant en werd dus niet in het telmerksysteem verwerkt. Per spant zijn de verbindingen niet in dezelfde volgorde genummerd.

Over de spanten liggen boven het voormalige woongedeelte vernieuwde rechthoekige gordingen, die op driehoekige klossen op de spantbenen rusten. Boven het voormalige bedrijfsgedeelte zijn oorspronkelijke gekantrechte gordingen aanwezig. De vlakken tussen deze gordingen zijn

met leemstuc afgewerkt. Hierdoor is ook niet zichtbaar of de gordingen hier ook door klossen worden ondersteund.

Boven het voormalige woongedeelte zijn over de gordingen geïsoleerde sandwichplaten toegepast. Boven het voormalige bedrijfsgedeelte zijn waarschijnlijk nog de oorspronkelijk sporen aanwezig, maar deze zijn nergens zichtbaar.

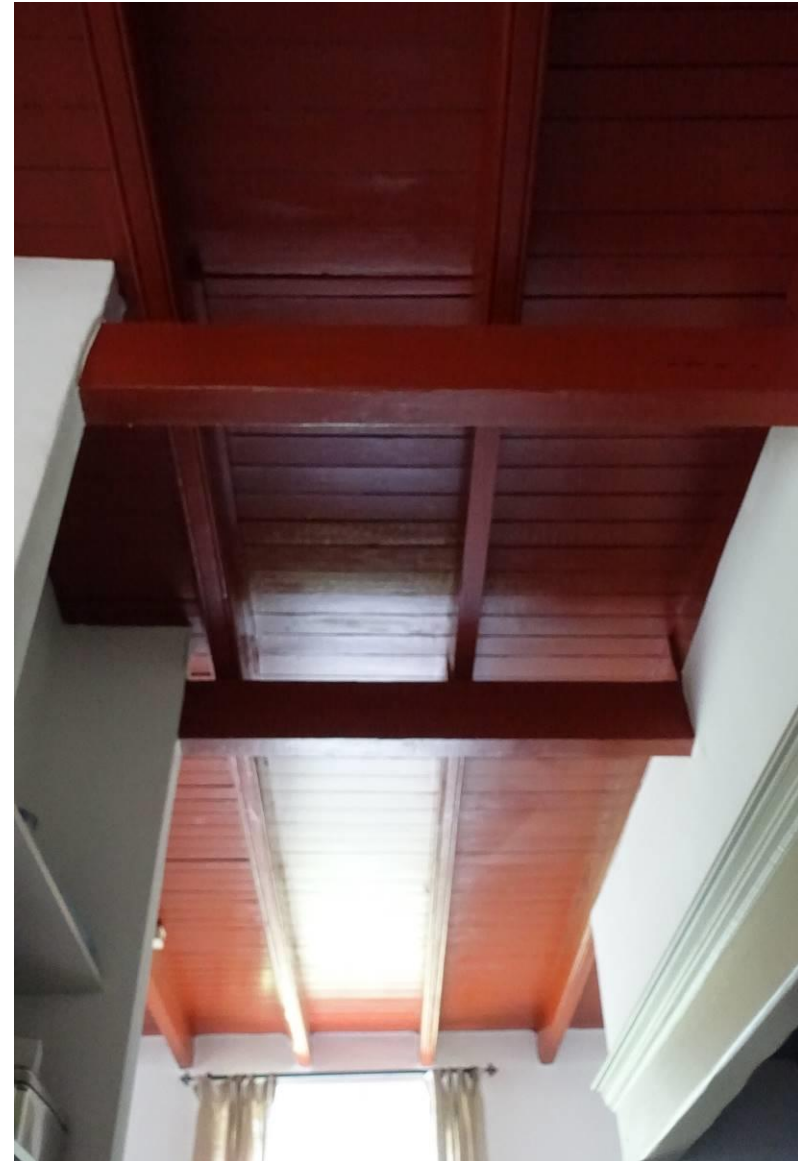
De uitbouw heeft een steenachtige begane grondvloer. Op het niveau van de oorspronkelijke dakvoet bevindt zich boven de middelste ruimte een enkelvoudige balklaag, parallel aan de zijgevel. Deze balken dragen de vloer van een lage zolderruimte. De enkelvoudige dakbalklaag ligt haaks op de zijgevel.

Overzicht kelder richting de linker zijgevel, met bovenliggende gepleisterde troggewelven tussen ijzeren liggers.

Overzicht enkelvoudige verdiepingsbalklaag boven het rechter deel van het voormalige woongedeelte.

De balklaag boven het voormalige woongedeelte wordt ter plaatse van de verwijderde delen van de vroegere binnenwanden door houten onderslagen ondersteund.

Overzicht van de bijzondere betonconstructie in het vroegere stalgedeelte.

Achterste van de twee oorspronkelijke Hollandse spanten boven het vroegere bedrijfsgedeelte.

Het vernieuwde Hollandse spant boven het voormalige woongedeelte.

Detail van de rechte gehakte telmerken (hier merk IIII).

Later ingevoegde enkelvoudige balklaag binnen het middelste deel van de uitbouw.

Enkelvoudige dakbalklaag van de uitbouw, naast de voorgevel.

4.4 GEVELS

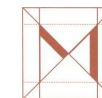
De gevels van de boerderij zijn gemetseld in een opmerkelijk klein baksteenformaat van ca. 16,5/17 x 8/8,5 x 5 cm; 10-lagen = 58,5 cm in kruisverband. De gevels worden geleed door enkele gemetselde lisenen. De gevels hebben ter hoogte van de tussendorpels van de kozijnen een halfsteens rollaag. Bij de voorgevel is tevens een rollaag toegepast ter hoogte van de onderzijde van de verdiepingsvensters. Alleen de voorgevel heeft een gepleisterde plint. Boven de vensters zijn anderhalfsteens strekken toegepast.

4.4.1 Voorgevel

De voorgevel heeft een opmerkelijke opzet, met aan de linker zijde op de begane grond een iets verdiept gevelvlak dat aan de bovenzijde afsluit met een lijst van twee trapsgewijs verspringende lagen en een bloktandlijst.

De gevelopeningen in deze gevel hebben een vrijwel symmetrische opzet met in het midden de voordeur. Deze opening bevindt zich daarmee rechts in het terugliggende vlak. In de opening zit een kozijn met ongeprofileerde tussendorpel met daarboven een achtruits bovenlicht. De op historiserende wijze vernieuwde voordeur heeft een opzet als boven- en onderdeur met geprofileerde spiegelklampen en velden van verticale delen.

Aan weerszijden van de voordeur zit een venster met een lekdorpel van groen geglaazuurde profielstenen. Beide vensters hebben bij het onderste deel opgeklampte luiken, waarvan de spiegelklampen een biljoenprofiel hebben. Enkele duimen (oorspronkelijk bevestigd in het kozijnhout) zijn

vervangen door opgeschroefde duimen. De vensters hebben ongeprofileerde kozijnen met een tussendorpel. De onderste openingen hebben een luikspanning. De kozijnen zijn voorzien van een zestienruits onderraam en achtruits bovenlicht. Hiervan is alleen het onderraam van het rechter venster oorspronkelijk.

De voorgevel heeft op de verdieping twee vensters met lekdorpels van groen geglaazuurde profielstenen. Beide vensters hebben luiken met spiegelklampen en oorspronkelijk hang- en sluitwerk. In de openingen zitten kozijnen met een tussenstijl en luikspanningen. In de kozijnen zitten vier vernieuwde (XXm) draairamen.

Midden boven de verdiepingsvensters en langs het dakoverstek zijn sierankers toegepast. Bovenin de topgevel is een gepleisterd tableau aanwezig met in donkerrode kapitalen de naam: “ANNA-HOEVE”.

De gevel sluit af met het forse, met gegroefde delen betimmerde dakoverstek.

Overzicht voorgevel.

Het opmerkelijke terugliggende vlak, links in de voorgevel.

Rechter zijde van de begane grond van de voorgevel.

Detail van de bovenzijde van de voorgevel met de naam onder het overstek.

4.4.2 Linker zijgevel

De linker zijgevel wordt door de gemetselde lisenen in vier traveeën verdeeld. De iets bredere rechter travee correspondeert met de diepte van het voormalige woongedeelte. De overige drie traveeën markeren het voormalige bedrijfsgebouwtje en de constructieve opzet binnen dit deel van de boerderij.

De in deze gevel aanwezige halfsteens rollaag ligt bij de rechter travee ter hoogte van de tussendorpels van de vensters en bij de linker traveeën ter hoogte van de onderzijde van de stalvensters.

De rechter travee heeft twee vensters overeenkomstig de vensters in de voorgevel. Hier is van het rechter venster het bovenlicht vernieuwd.

Onder het rechter venster bevindt zich een kelderkoekoek met een rollaag. Hierin een kelderlicht met een kozijn met middenstijl en twee vernieuwde enkelruits ramen. Op de koekoek is een zinken afdekking aanwezig. Een hoger in de gevel ingevoegde loodstrook wijst op een hogere afdekking boven de koekoek.

Geheel links bevindt zich een dichtgezette ronde ventilatieopening binnen een halfsteens rollaag.

De rechter travee heeft bovenin drie rechte staafankers.

De drie linker traveeën hebben elk in het midden één hooggeplaatst rechthoekig stalvenster met een niet-oorspronkelijk zesruits betonnen stalraam. Omdat deze ramen iets kleiner zijn dan de oorspronkelijke ramen zijn aan weerszijden gepleisterde stroken toegepast. Bij de twee buitenste vensters zijn de eerder onder deze ramen aanwezige ventilatiestroken

dichtgemetseld en gepleisterd. De bakstenen lekdorpels behoren tot dezelfde opzet als de betonnen stalramen en liggen dan ook iets lager dan de oorspronkelijke dorpels. Onder het middelste venster is bij de restauratie in 2003 een brede deuropening met nieuwe gemetselde dagkanten toegepast. Binnen de opening bevindt zich sterk verdiept een kozijn met dubbele tuindeuren met drie glasopeningen.

Oorspronkelijk waren de stalramen vermoedelijk uitgevoerd met houten kozijnen met een middenstijl. De bouwtekening geeft hier geen roedenverdeling weer.

Overzicht van de linker zijgevel.

Bij het voormalige bedrijfsgedeelte is de plaats van de spanten afleesbaar aan de gemetselde lisenen.

Gevel van het voormalige woongedeelte.

Onder het rechter begane grondvenster bevindt zich het kelderlicht.

4.4.3 Rechter zijgevel hoofdvolume

De rechter zijgevel heeft dezelfde hoofdropzet, maar hier vallen de rechter twee traveeën binnen de van oorsprong al aanwezige uitbouw.

Ook hier markeert een bredere linker travee de diepte van het voormalige woongedeelte. Binnen deze travee is alleen rechts één venster aanwezig met een opzet conform de vensters in de voorgevel. Van dit venster zijn zowel het onderraam als het bovenlicht vernieuwd (XXm).

Links in deze travee bevindt zich nog een (afgedichte) ronde opening, mogelijk de eerdere doorvoer van een gevelkachel.

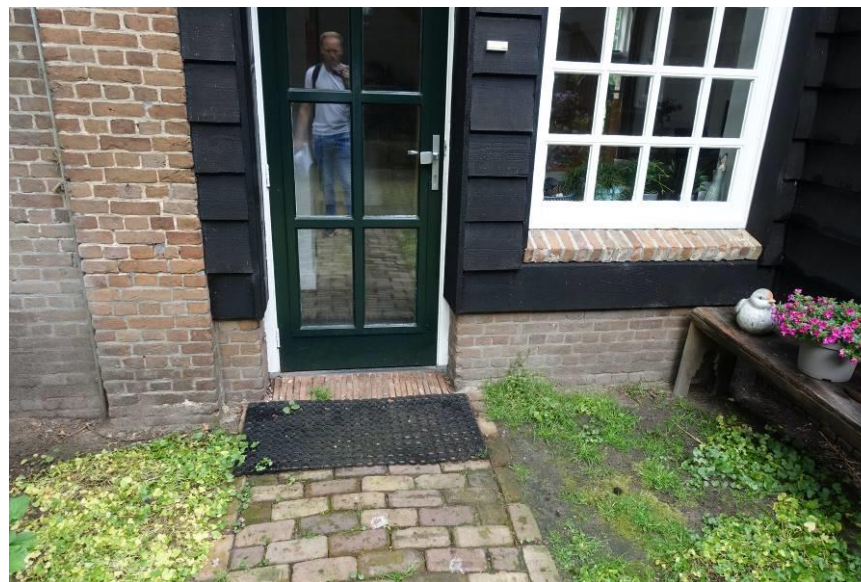
De tweede travee had oorspronkelijk (volgens de bouwtekening) links een deuropening en rechts een stalvenster. In de huidige situatie is dit geveldeel grotendeels voorzien van een afwerking met gepotdekselde delen. Alleen de onderste strook metselwerk is zichtbaar. Hieraan is zichtbaar dat de huidige deuropening, links in deze travee oorspronkelijk is. Het in de opening aanwezige kozijn met een deur met zesruits glasopening behoort echter tot de restauratiefase in 2003. Dat geldt ook voor het forse venster, rechts van de deuropening. Hier is een lekdorpels van hergebruikte baksteen aanwezig. Het venster heeft een kozijn met tussendorpel met daarin een zestienruits onderraam en een achtruits bovenlicht. De detaillering is echter duidelijk afwijkend en beduidend grover dan de oorspronkelijke ramen. De twee rechter traveeën vallen binnen de uitbouw maar zijn wel, evenals de linker zijgevel, voorzien van lisenen.

Overzicht van het naast de uitbouw zichtbare zijgevel van het hoofdvolume.

Venster in de rechter zijgevel van het voormalige woongedeelte.

De rechts in de rechter zijgevel aanwezige deuropening is oorspronkelijk, maar de invulling werd vernieuwd. Het rechts naastgelegen venster werd vergroot en kreeg een nieuwe invulling.

4.4.4 Rechter zijgevel uitbouw

De rechter zijgevel van de uitbouw was oorspronkelijk beduidend lager en bovendien was het middendeel tot 2003 open. Hier bevond zich een overdekte plaats. Dit later dichtgezette deel is op plintniveau nog herkenbaar aan de gepleisterde afwerking. Boven plintniveau is dit deel van de gevel, samen met het wel oorspronkelijke linker deel van de gevel in 2003 voorzien van een afwerking met gepotdekselde delen die ook bij de voorgevel van de uitbouw is doorgezet.

In het gepotdekselde deel zit links een klein venster met een vernieuwd kozijn met enkelruits raam. Tot 2003 was links van dit venster nog een tweede klein venster aanwezig.

Ter hoogte van het in 2003 gedichte geveldeel zit links een samengestelde opening met links een deur met zesruits glasopening en rechts een zijlicht met vierruits raam. Rechts van deze grotere opening zit een klein venster met een kozijn met enkelruits raam. Boven deze openingen bevindt zich nog een rechthoekige opening met twee opgeklampte luiken. Deze opening was ook voor 2003 al aanwezig, maar was waarschijnlijk voorzien van een kozijn met twee enkelruits ramen, mogelijk nog één van de oorspronkelijke stalramen.

In het oorspronkelijke gemetselde rechter deel van de zijgevel van de uitbouw bevindt zich een oorspronkelijke deuropening onder een anderhalfsteens segmentboog. De oorspronkelijke staldeur, waarvan de duimen nog in het metselwerk aanwezig zijn, is in 2003 vervangen door een wat dieper geplaatst kozijn met een zesruits glasdeur.

Overzicht van de rechter zijgevel van de uitbouw.

4.4.5 Voorgevel uitbouw

Van de voorgevel van de uitbouw is alleen de onderzone van het oorspronkelijke metselwerk nog zichtbaar. Daarboven is deze gevel, evenals het aansluitende deel van de rechter zijgevel bekleed met gepotdekselde delen.

Iets links van het midden zit een vrij klein venster met een uit 2003 daterend kozijn met vierruits draairaam. Dit kozijn werd links in de oorspronkelijk grotere opening geplaatst. Het resterende deel van de opening werd aan de buitenzijde afgedicht, maar is in het interieur nog aanwezig en hier omgevormd tot een ondiepe kast.

Overzicht van de voorgevel van de uitbouw. Het in deze gevel aanwezige kozijn werd links binnen een groter venster geplaatst.

4.4.6 Achtergevel

De achtergevel van het hoofdvolume vormt één geheel met de achtergevel van de uitbouw. Bij het bovenste deel van de gevel van de uitbouw is echter zichtbaar dat dit geveldeel werd verhoogt toen het lessenaardak werd vervangen door een hoger gelegen platdak.

In tegenstelling tot alle openingen in de andere gevels sluiten de openingen in deze gevel grotendeels af met anderhalfsteens segmentbogen. Dit geldt niet voor de brede deeldeuropening, waar een halfsteens rollaag aanwezig is. Boven het venster in de uitbouw is wel een anderhalfsteens strek toegepast.

De gevel van de uitbouw heeft in het midden één stalvenster. De gevel van het hoofdvolume heeft aan weerszijden van de centraal geplaatste deeldeuropening één stalvenster. Bij alle drie vensters zijn de oorspronkelijke ramen vervangen door zesruits betonnen ramen. Evenals bij de linker zijgevel zijn de vroegere ventilatiestroken dichtgezet en behoren de bakstenen lekdorpels bij de betonnen ramen.

De brede deeldeuropening had oorspronkelijk dubbele, naar buiten draaiende deuren. De duimen van deze deuren zijn nog in de dagkanten aanwezig, evenals de sponning. Bij de restauratie in 2003 werd binnen de opening een teruggeplaatste pui met dubbele glasdeuren en een strook met acht bovenlichten toegepast.

Geheel rechts in de gevel bevindt zich een oorspronkelijke staldeuropening. Verdiept in de opening is een vernieuwd kozijn met niet-historisch gedetailleerde deur met zesruits glasopening toegepast.

Op de verdieping is het oorspronkelijke opgeklampte zolderluik bewaard gebleven. Achterin de opening is echter in 2003 een zesruits stolpraam geplaatst.

Overzicht achtergevel

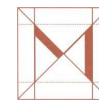
Linker deel van de achtergevel. De betonnen ramen werden later ingevoegd ter vervanging van de oorspronkelijke vensters.

De achtergevel van de uitbouw. Hier is goed zichtbaar dat deze uitbouw werd verhoogd.

Achter de oorspronkelijke deeldeuropening werd een nieuwe pui ingevoegd.

Bovenzijde van de achtergevel, met ook achter de zolderluikopening een later ingevoegd raam.

Het **exterieur** van de boerderij heeft hoge cultuurhistorische waarde. Waardevolle onderdelen zijn:

- Hoofdvorm en dakvorm van hoofdvolume.
- Hoofdvorm van uitbouw (geldt niet voor dakvorm)
- Gesloten karakteristiek van de daken, materialisering (rode muldenpannen) en detaillering van daken en dakbedekkingen, waaronder overstekken en aansluitingen.
- Karakteristiek, materialisering, indeling en detaillering van gevels met hierin aanwezige gevelopeningen (geldt niet voor gewijzigde openingen).
- Karakteristiek, materialisering en detaillering van de kozijnen, ramen en luiken, met uitzondering van de vernieuwde elementen.
- Oorspronkelijk hang- en sluitwerk op historische gevelelementen.

Zie voor een volledig overzicht van aanwezige cultuurhistorische waarden hoofdstuk 6.

4.5 INTERIEUR – STRUCTUUR EN INDELING

In deze paragraaf wordt ingegaan op het interieur van de boerderij. Daarbij komen eerst de hoofdopzet en de indeling aan de orde. Vervolgens wordt per bouwlaag ingegaan op de verschillende ruimtes en hier aanwezige bijzonderheden.

Tot 2003 had deze uit 1913 daterende boerderij nog (deels) een agrarische functie. Tot dat moment was de scheiding tussen een woongedeelte en een bedrijfsgedeelte conform de oorspronkelijke opzet aanwezig, evenals de oorspronkelijke indeling van het woongedeelte. In 2003 werd de gehele boerderij tot woonhuis omgevormd en kwam het grootste deel van de indeling van het voormalige woongedeelte te vervallen.

4.5.1 Begane grond

Naast de oorspronkelijke voordeur in de voorgevel vormt ook de deur in de rechter zijgevel een hoofdtoegang. Bovendien is ook in het middendeel van de uitbouw een hal gecreëerd, zodat de hier aanwezige toegang ook als hoofdentree kan worden beschouwd.

De rechter toegang in de zijgevel van de uitbouw en de verschillende toegangen in de achtergevel en linker zijgevel hebben een secundair karakter.

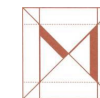
De indeling van het voorhuis kwam in 2003 grotendeels te vervallen. Alleen aansluitend op de keldertoegang bleef een beperkt deel van de oorspronkelijke wanden behouden. Dit deel vormt nu een gedeeltelijke scheiding tussen een woonkeuken aan de rechter zijde en een werkkamer

aan de linker zijde. De oorspronkelijke keukenschouw tegen de brandmuur werd zoveel verbreed dat deze thans achter de keldertoegang doorloopt en daarmee in beide delen van het voormalige woongedeelte zichtbaar is.

Naast de linker zijgevel vormt een brede doorgang in de brandmuur een verbinding tussen het voormalige woongedeelte en het thans als woonkamer functionerende voormalige bedrijfsgedeelte. Een tweede verbinding is direct naast de rechter zijgevel aanwezig. Dit betreft een oude paneeldeur, echter in een vernieuwd kozijn.

Binnen het thans als woonkamer functionerende voormalige bedrijfsgedeelte bevindt zich midden in de voorste travee een zeer fors uitgevoerde, op de linker zijgevel gerichte stookplaats. Tegen de gesloten rechter zijde van de stookplaats bevindt zich de uit 2003 daterende trap naar de verdieping.

Vanuit de woonkamer bieden drie vernieuwde schuifdeuren in de oorspronkelijke getoogde deuropeningen toegang tot de ruimtes binnen de uitbouw. Binnen de middelste ruimte is tegen de zijgevel van het hoofdvolume nog de oorspronkelijke plee als kastruimte bewaard gebleven. Aansluitend is een nieuwe toiletruimte gerealiseerd.

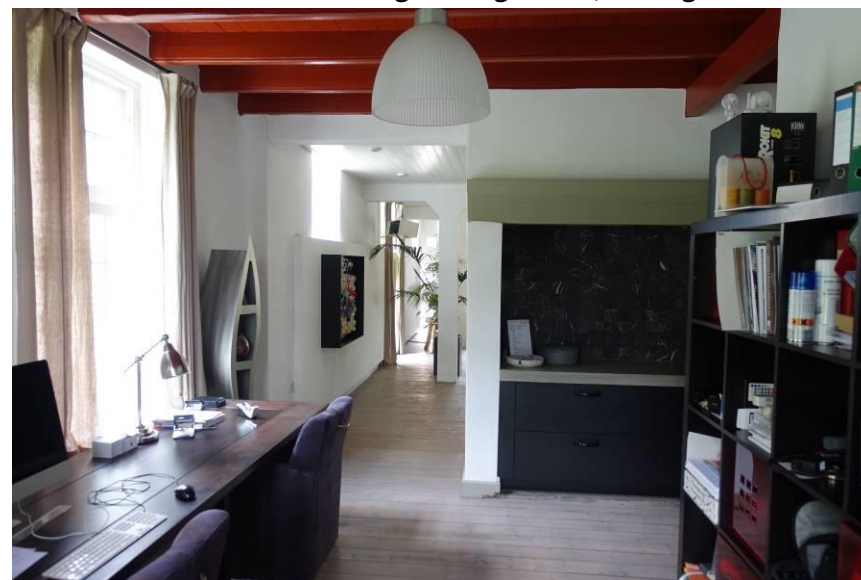
Plattegronden van de boerderij, met van links naar rechts de kelder, de begane grond en de verdieping.

Zicht langs de voorgevel (links) met centraal de rond de keldertoegang het bewaard gebleven restant van de vroegere indeling.

Het rechter deel van het voormalige woongedeelte, richting de brandmuur.

Het linker deel van het voormalige woongedeelte, eveneens gezien richting de brandmuur met een nieuwe doorgang.

Overzicht van het voormalige bedrijfsgedeelte vanaf de brandmuur.

Overzicht van het voormalige bedrijfsgedeelte richting de brandmuur.

De drie toegangen vanuit het hoofdvolume tot de ruimtes in de uitbouw.

4.5.2 Verdieping

Op de verdieping vormt de oorspronkelijke brandmuur de belangrijkste scheiding. De ruimte vóór de brandmuur is grotendeels ongedeeld en in gebruik als slaapkamer. Alleen links tegen de brandmuur zijn een cv-ruimte en een badkamer aanwezig. Bedien zijn toegankelijk vanuit de slaapkamer.

Achter de brandmuur vormt, evenals op de begane grond, de forse stookplaats tevens een ruimteverdeling. Rechts van de stookplaats bevindt zich rond de trapopgang een overloop die de voorste slaapkamer en een slaapkamer boven het voormalige bedrijfsgedeelte ontsluit. Links van de stookplaats werd een open badkamer aangelegd. De achterste twee traveeën vormen één ongedeelde ruimte die als slaapkamer functioneert.

Overzicht van de voorste ruimte op de verdieping, richting de brandmuur. Links tegen de brandmuur de ingevoegde cv-ruimte en badkamer.

Rechter dakvlak met links de nieuwe toegangsdeur door de brandmuur.

Overzicht van de achterste ruimte op de verdieping, richting de achtergevel.

Overzicht van de achterste ruimte richting de brandmuur met ook hier een forse ingevoegde schouw.

4.6 INTERIEURONDERDELEN BEGANE GROND

Bij de restauratie in 2003 werden de gevels voorzien van voorzetwanden en werd een groot deel van de afwerkingen nieuw aangebracht, waardoor het interieur thans het karakter van een luxueuze eigentijdse woning heeft. Alle nieuw toegevoegde elementen en afwerkingen zijn voor de cultuurhistorische waardering van de boerderij niet relevant en worden daarom niet verder behandeld, tenzij deze historische delen vervangen of aan het zicht onttrekken. Voor alle niet specifiek vermelde onderdelen of afwerkingen geldt dat deze geen cultuurhistorische waarde hebben.

Binnen het voormalige woongedeelte zijn nog deels de oorspronkelijke houten vensterbanken aanwezig. Deze werden echter aangepast op de aangebrachte voorzetwanden. Dagkanten werden nieuw afgewerkt. De schuiframen hebben nog oorspronkelijke handgrepen.

Rond de keldertoegang bleven delen van de oorspronkelijke binnenmuren behouden. De in deze delen aanwezige opgeklampte deuren zijn vernieuwd of geheel nieuw toegevoegd. Ook een in de rechter voorhoek van de het voormalige voorhuis aanwezige kastenwand is recent toegevoegd.

Van de huidige, zeer forse keukenschouw is alleen de gemetselde rechter zijwand nog oorspronkelijk. Zowel de schouwbank als aansluitende lijst werden in 2003 nieuw toegevoegd. De boven de schouw aanwezige dubbele opgeklampte deurtjes zijn niet-historisch.

Binnen het voormalige bedrijfsgedeelte vormen de vier betonkolommen van de verdiepingsvloer de belangrijkste historische elementen. De

opmerkelijk zwaar uitgevoerde stookplaats is in 2003 tot stand gekomen. De oorspronkelijke betonnen verdiepingsvloer wordt door houten delen aan het zicht onttrokken.

Binnen de begane grond van de uitbouw bleef de vroegere plee als kastruimte behouden. In deze kleine ruimte is het gemetselde zitgedeelte nog aanwezig. Ook zijn de oorspronkelijke opgeklampte deur en het venstertje van deze ruimte nog aanwezig. Verdere afwerkingen zijn vernieuwd.

Detail van één van de oorspronkelijke handgrepen op de schuiframen.

Beeld van één van de vensters met sobere vensterbanken.

Bij de voordeur is de oorspronkelijke gangstructuur alleen nog herkenbaar aan de twee onderslagen ter plaatse van de vroegere wanden.

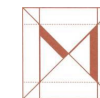
De keukenschouw werd sterk verbreed, zodat waarschijnlijk alleen de rechter zijwand nog oorspronkelijk is.

Vloer en van de in de uitbouw aanwezige oorspronkelijke plee, waarvan het gepleisterde zitgedeelte nog aanwezig is.

Oorspronkelijke opgeklampte deur van de plee.

Het bewaard gebleven venstertje van de plee komt nu uit in de nieuw toegevoegde toiletruimte.

4.7 INTERIEURONDERDELEN VERDIEPING EN KELDER

Op de verdieping vormen de twee oorspronkelijke spanten en de tegen de dakvlakken zichtbare gordingen in de achterste ruimte de belangrijkste historische elementen. Het voorste spant is geheel vernieuwd, maar wel conform de oorspronkelijke opzet. Tot slot is de oorspronkelijke brandmuur tussen het voormalige woongedeelte en het bedrijfsgedeelte nog aanwezig, maar niet meer als historische muur herkenbaar. Verdere interieuronderdelen en afwerkingen behoren allen tot de restauratiefase die rond 2003 plaats vond.

De kelder heeft een vermoedelijk oorspronkelijke diagonaal gelegde plavuizenvloer, maar deze is wel behoorlijk onregelmatig. In de linker achterhoek van de kelder bevindt zich een gemetselde, aan de binnenzijde betegelde bak. De keldertrap met een bovenkwart is oorspronkelijk.

Zicht langs de achterwand van de kelder, met de betegelde bak.

De vrij onregelmatige plavuizenvloer van de kelder.

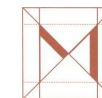

Zicht op de oorspronkelijke keldertrap vanaf de begane grond.

Het **interieur** van de boerderij heeft cultuurhistorische waarde. Belangrijkste waarden zijn:

- Algehele constructieve opzet en materialisering oorspronkelijke constructies van vloeren en kap, in het bijzonder de betonnen vloerconstructie van het voormalige bedrijfsgedeelte.
- Ruimtelijke scheiding tussen voormalig woongedeelte en bedrijfsgedeelte.
- Nog tot de oorspronkelijke opzet behorende binnenwanden (brandmuur en wanden rond keldertoegang).
- Aanwezigheid van keukenschouw tegen brandmuur (geldt niet voor materialisering en uitvoering huidige vergrote schouw).
- Omlijstingen van vensters en binnendeuren
- Oorspronkelijke binnendeur in brandmuur.
- Gemetselde bak en plavuizenvloer kelder.

Zie voor een volledig overzicht van aanwezige cultuurhistorische waarden hoofdstuk 6.

4.8 SCHUUR (NM-BOUWWERKNR. 926)

Ten oosten van de boerderij bevindt zich de grote, gelijktijdig met de boerderij gebouwde schuur met een langsdeel. De schuur heeft een rechthoekig grondvlak van ca. 19,3 x 15,5 m¹. Daarvan behoort een strook van 5 meter aan de oostzijde tot een latere uitbreiding. De schuur heeft grotendeels houten wanden van rabatdelen boven een lage gemetselde voetmuur van rode handvorm baksteen van 16,5/17 x 8/8,5 x 5 cm in kruisverband. Alleen van de noordgevel is het middendeel gemetseld.

De schuur had oorspronkelijk een regelmatige opzet met een met pannen gedekt zadeldak. De latere uitbreiding aan de oostzijde kreeg een flauwere dakhelling, zodat het oostelijke dakvlak nu naast verschillende dakbedekkingen ook een knik heeft. Het oorspronkelijke deel van de schuur heeft een met betonnen sneldek dakpannen (niet oorspronkelijk) gedekt zadeldak met overstekken. In de dekking zijn enkele glaspannen opgenomen. De overstekken boven de noord- en zuidgevel hebben een windveer met een langsgroef die aan de onderzijde eindigt met een cirkelmotief. De windveren zijn aan de bovenzijde voorzien van een vlakke gepunte houten bekroning. In plaats van dekstukken zijn loodstroken over de randen van de pannendekking toegepast. Het flauwhellende dak van de uitbreiding aan de oostzijde is gedekt met grijze stalen profielplaten. Dit dakvlak heeft overstekken met eenvoudige windveren.

Overzicht van de schuur uit het zuiden.

Overzicht van de schuur uit het noordoosten.

4.8.1 Constructie

Het oorspronkelijke deel van de schuur heeft een deels in grenen en deels in eiken uitgevoerde draagconstructie. De constructie telt vijf gebintvakken. Het voorste- en achterste gebint vormen tevens de draagconstructie van de kopgevels. Bij de gevels en langs de oostzijde van de langs de westgevel gesitueerde langsdeel zijn de stijlen op een plaat op de lage gemetselde voermuren geplaatst. De overige stijlen hebben grotendeels betonnen poeren, maar bij enkele stijlen zijn nog de oorspronkelijke gemetselde en gepleisterde poeren aanwezig.

De gebinten bestaan uit een over de gehele breedte (van het oorspronkelijke volume) doorlopende grenen dekbalk ter hoogte van de kapvoet. Onder deze dekbalken staan vier eiken stijlen met eveneens eiken korbelen. Daarmee hebben de middelste stijlen het karakter van standvinken. Alleen aan de zijde van de langsdeel ontbreken de schoren in verband met de doorrit voor wagens. Alle verbindingen zijn gepend. Op de dekbalken staan grenen Hollandse spanten met een dubbel uitgevoerde trekbalen en makelaar. Vanaf de onderzijde van de makelaar lopen steekschoren schuin omhoog naar de beide spantbenen. Over de spanten liggen per dakvlak vier gekantrechte gordingen die door driehoekige klossen worden ondersteund. Bij twee van de vier gordingen zijn windschoren met gespijkerde verbindingen tussen de spantbenen en de gordingen toegepast. Daarnaast zijn tussen de spanten langs de dakvlakken windverbanden van rechthoekige gezaagd hout toegepast.

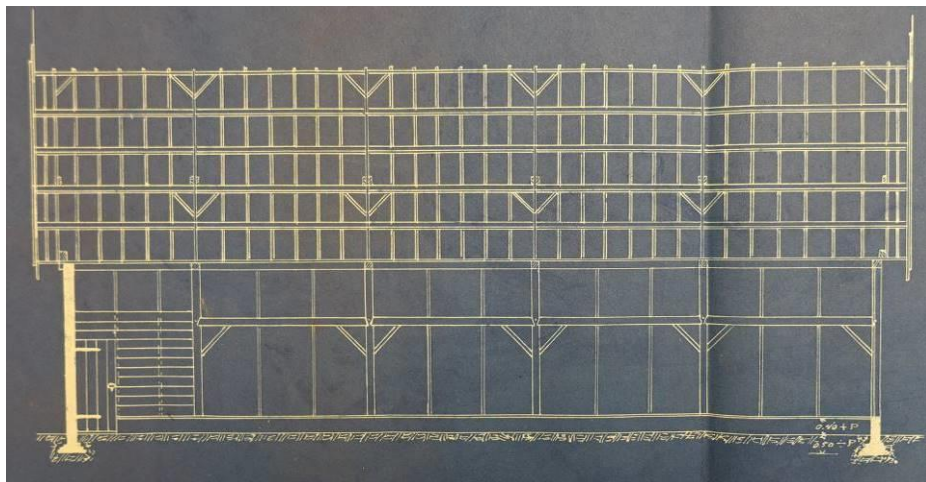
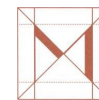
Op zowel de gebinten als de kapspanten zijn rechte gehakte telmerken bij alle verbindingen aanwezig. Het systeem loopt bij de gebinten eerst per gebint per verbinding van links naar rechts op om vervolgens bij het volgende gebint door te tellen. Bij de kapspanten lijkt de nummering in de

eerste plaats per verbinding bij het volgende spant door te nummeren tot aan het achterste spant en daarna verder te gaan bij de volgende verbinding van het voorste spant. Dit systeem lijkt echter niet helemaal consequent te zijn toegepast. In ieder geval werken de telmerksystemen van de gebinten en de kapspanten niet samen.

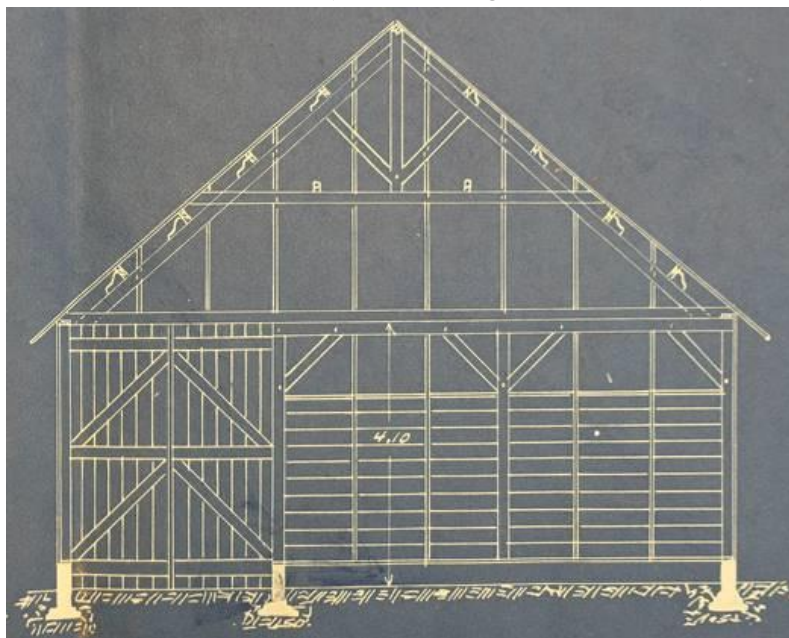
Bij de gevels zijn tussen de stijlen van de gebinten kleinere stijlen geplaatst, waarlangs de horizontale geveldelen zijn aangebracht. Bij de topgevels zijn langs de buitenste spanten horizontale gekantrechte regels aangebracht, waarlangs de verticale geveldelen zijn bevestigd.

Van de oostelijke uitbreiding is de binnenzijde van de gevels gemetseld in een dikformaat rode verblendsteen. Bij de oostgevel zijn drie spanten van gezaagd grenen opgelegd in deze gevel. Deze spanten zijn aan de westzijde tegen de oorspronkelijke gebintstijlen bevestigd. Deze stijlen maakten oorspronkelijk deel uit van de met houten delen beklede oostgevel. Direct onder het dak zijn nog enkele delen van de vroegere gevelbekleding bewaard gebleven.

De spanten van de uitbreiding hebben een dubbel uitgevoerde onderregel en een recht spantbeen dat door één schoor wordt ondersteund. Over de spanten liggen drie rechthoekige gordingen, ondersteund door driehoekige klossen. Over de gordingen liggen rechthoekige sporen met daarover nog de panlatten van de eerder aanwezige pannendekking. Over deze panlatten zijn nu de geïsoleerde stalen dakplaten aangebracht.

Langsdoorsnede van de schuur op de bouwtekening uit 1913. Bron: WBA – Archiefnr. 1351, inv. Nr. 2752 (bouwarchief gemeente Zundert).

Idem, dwarsdoorsnede. Bron: WBA – Archiefnr. 1351, inv. Nr. 2752 (bouwarchief gemeente Zundert).

Zicht door de dakconstructie richting de voorgevel.

De dakconstructie gezien richting de achtergevel.

Bovenzijde van één van de stijlen van de gebinten.

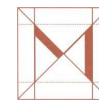
Bij de aansluiting van de constructie van de uitbreiding zijn nog enkele delen van de oorspronkelijke oostgevel bewaard gebleven.

Zicht door de oostelijke beuk van het oorspronkelijke volume, met rechts de constructie van de uitbreiding.

Overzicht van de constructie op de begane grond in zuidwestelijke richting.

Langs de deel staan de kolommen op een lage voetsmuur met muurplaat.

Overzicht van het achterste gebint, gezien vanaf de langsdeel.

Zicht door de langsdeel.

Later ingevoegde balklagen boven de ruimtes in de voorste (zuid) travee.

4.8.2 Gevels

De gevels hebben grotendeels een horizontale bekleding van rabatdelen boven een lage gemetselde voetmuur. Uitzondering vormt de noordgevel, waar het oorspronkelijke geveldeel geheel in baksteen in kruisverband is uitgevoerd.

De topgevels zijn bekleed met verticale houten delen met aan de onderzijde een driehoekige beëindiging.

Voorgevel (zuid)

De als voorgevel te beschouwen zuidgevel heeft links de brede deeldeuropening met daarin de oorspronkelijke deeldeuren van verticaal

opgeklampte kraaldelen. In de beide bovenhoeken van de opening zijn kleine schoren toegepast. Rechts van de deeldeuren zijn in het oorspronkelijke gevelvlak twee kleinere dubbele deuropeningen aangebracht. Deze later ingevoegde deuropeningen hebben opgeklampte deuren van verticale delen met v-groeven. Rechts van de oorspronkelijke deeldeuren is een drieruits houten raam ingevoegd. Daaronder bevindt zich een houten lamellenrooster. De tussen de deuropeningen aanwezige delen van de oorspronkelijke voetmuur sluiten af met een halfsteens rollaag.

De in hetzelfde vlak liggende voorgevel van de oostelijke uitbreiding is uitgevoerd met iets smallere rabatdelen. De voetmuur onder deze delen is in dikformaat rode verblendsteen uitgevoerd. In het midden van dit geveldeel zit een drieruits houten raam.

Overzicht van de voorgevel van de schuur.

T.b.v. melkmachine ingevoegd houten lamellenrooster.

Oorspronkelijke deeldeuren, geheel links in de voorgevel.

Rechts van de deuren het uitgebreide deel van de schuur.

Linker zijgevel

De linker zijgevel is vrijwel volledig gesloten. De gemetselde voetmuur loopt hier over de gehele breedte door en sluit aan de bovenzijde af met een halfsteens rollaag.

De linker travee heeft geen openingen. De rabatdelen hebben hier een iets afwijkende afmeting en zijn waarschijnlijk vernieuwd. De tweede travee van links heeft geheel links een later ingevoegde opgeklampte deur. De drie rechter traveeën hebben links een uitgezaagde opening met halfronde zijkanten en een gebogen inspringende boven- en onderzijde. Deze ventilatie- en lichtopeningen worden aan de binnenzijde met houten schuiven afgesloten.

Overzicht van de linker zijgevel.

Detail van één van de licht- en ventilatieopeningen in de linker zijgevel.

Rechter zijgevel

De huidige rechter zijgevel behoort geheel tot de latere uitbreiding. Deze gevel heeft een voetsmuur van helderrode dikformaat verblendsteen met daarboven een bekleding van rabatdelen. Hierin zijn negen drieruits ramen opgenomen.

Overzicht van de tot de uitbreiding behorende rechter zijgevel.

Achtergevel

Aan de rechter zijde bevindt zich de brede dubbele deeldeuropening met oorspronkelijke deeldeuren van verticaal opgeklampte kraaldelen. In de rechter bovenhoek van de opening is een schoor toegepast. Links van de deeldeuren is de gevel van het oorspronkelijke volume geheel gemetseld. Achter deze gevel bevond zich oorspronkelijk de paardenstal. Van de

oorspronkelijke gevelindeling is alleen de linker staldeuropening nog aanwezig. In de opening is een vernieuwde deur op opgeklampte gegroefde delen aanwezig. De tweede staldeur is dichtgemetseld, maar nog wel herkenbaar. Boven beide openingen zijn steens segmentbogen, met daarboven een platte laag toegepast. Tussen de beide deuropeningen is een drieruits betonnen stalraam onder een halfsteens rollaag ingevoegd. Rechts in het gemetselde geveldeel is een rechthoekige deuropening onder een houten latei aanwezig. In de opening zit een deur van opgeklampte gegroefde delen. Links van deze deuropening is de linker dagkant van het hier oorspronkelijk aanwezige vensters nog zichtbaar. De segmentboog boven dit venster werd verwijderd, wat nog herkenbaar is aan het wat onregelmatig ingeboete metselwerk.

Oorspronkelijke opzet van de achtergevel. Bron: WBA – Archiefnr. 1351, inv. Nr. 2752 (bouwarchief gemeente Zundert).

De gevel van de oostelijke uitbreiding ligt in één vlak met de oorspronkelijke gevel en heeft boven een lage voetsmuur van dikformaat rode verblendsteen een bekleding van rabatdelen. Dit geveldeel heeft links een rechthoekige deuropening met opgeklampte deur en geheel rechts een drieruits raam.

Overzicht achtergevel, met links van het oorspronkelijke gemetselde geveldeel de latere uitbreiding.

De rechts in de achtergevel aanwezige oorspronkelijke deeldeuren.

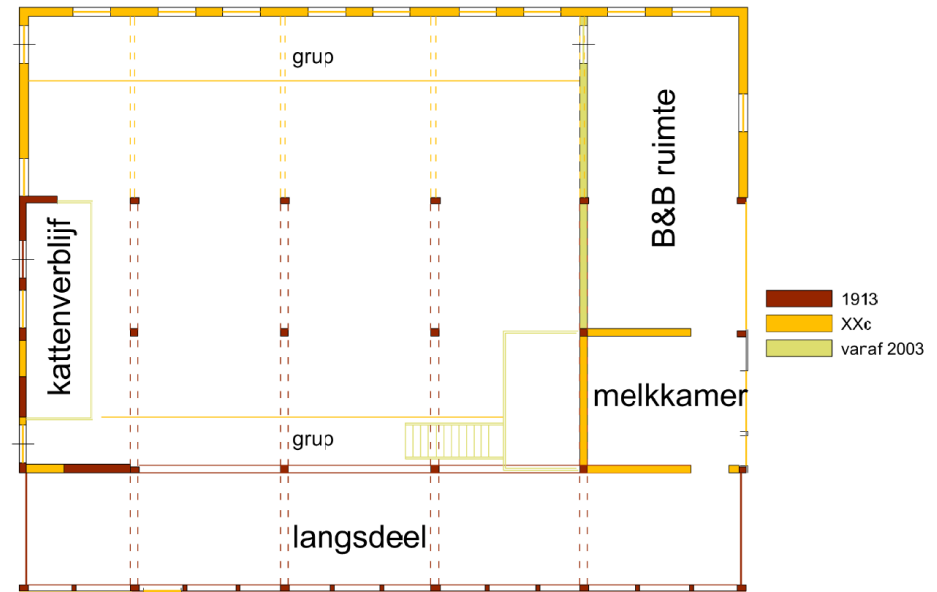

De linker deuropening in het gemetselde geveldeel is oorspronkelijk. De oorspronkelijke gevelindeling is aan bouwsporen herkenbaar.

4.8.3 Interieur

Het interieur van de schuur was oorspronkelijk grotendeels ongedeeld. De langsdeel langs de linker zijgevel diende als dorsvloer en de middelste en rechter beuk waren als tasruimte in gebruik. Alleen naast de achtergevel waren een paardenstal en veulenhok ter diepte van de noordelijke travee. Deze ruimtes waren via deuren in de achtergevel toegankelijk. Daarnaast had de paardenstal ook een deur naar de dorsvloer.

Ter plaatse van de vroegere paardenstal en veulenhok is ook nu nog een afgescheiden ruimte aanwezig, maar deze is veel minder diep en aan de voorzijde afgescheiden middels een niet-oorspronkelijke houten wand. Aan de rechter zijde van deze ruimte is nog het restant van de hier oorspronkelijk gemetselde rechter zijgevel aanwezig.

Plattegrond van de schuur. De voorgevel bevindt zich aan de rechter zijde.

Op de scheiding tussen de dorsvloer en de tasruimte is nog grotendeels de lage gemetselde voetsmuur met daarover een muurplaat aanwezig. Op enkele plaatsen is de muur doorbroken t.b.v. latere doorgangen. Ter hoogte van de vroegere paardenstal is de muur wat hoger en gepleisterd.

De langsdeel is ongedeeld en heeft een betonvloer. De vroegere tasruimte heeft ook grotendeels een betonvloer, maar deze ligt duidelijk hoger. Zowel aan de zijde van de langsdeel als langs de oostgevel van de uitbreiding zijn groepen met gemetselde randen aanwezig. Deze groepen zijn thans met houten delen afgedekt. Zowel de betonvloer als de groepen behoren niet tot de oorspronkelijke opzet.

In de voorste travee is een begin gemaakt met de aanleg van een verblijf voor Bed&Breakfast. Hierbij zijn echter ook deels wat oudere muren van

helderrode dikformaat verblendsteen herkenbaar. Deze behoren waarschijnlijk tot dezelfde fase als de oostelijke uitbreiding. Vermoedelijk werd hier op dat moment een tanklokaal en machineruimte aangelegd t.b.v. het machinaal melken van koeien. Van dit gebruik zijn behoudens het houten lamellenrooster in de voorgevel geen elementen bewaard gebleven.

De recent toegevoegde wanden zijn opgetrokken in poriso blokken. Boven deze ruimtes zijn enkelvoudige balklagen van rechthoekig gezaagde balken, parallel aan de voorgevel aanwezig. Ook binnen de tweede en derde travee is een later ingevoegde enkelvoudige balklaag aanwezig. Deze balklaag ligt in de rechter beuk hoger dan in de middelste beuk.

Behoudens de constructieonderdelen, gemetselde voetmuren en gevels zijn in het interieur van de schuur geen historische interieuronderdelen aanwezig.

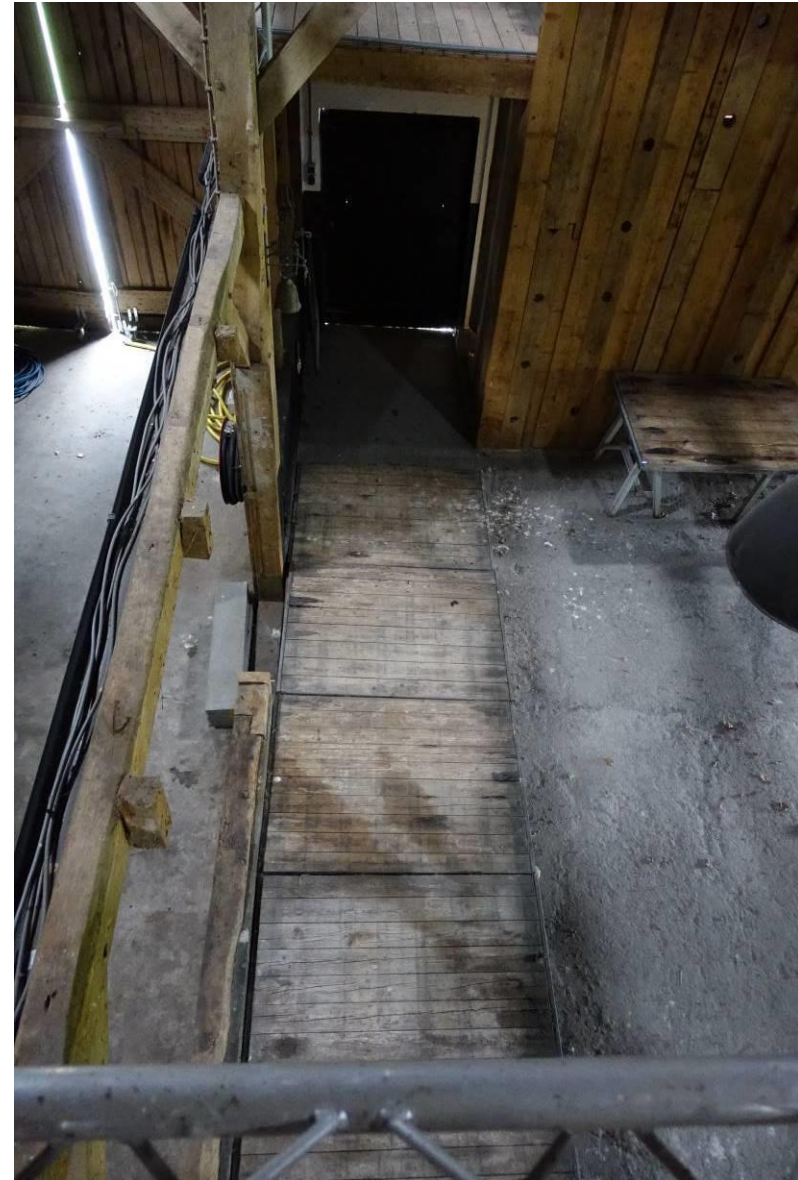
Hoewel ook nu nog langs de achtergevel een afgescheiden ruimte aanwezig is, zijn hier nauwelijks restanten van de oorspronkelijke paardenstal herkenbaar.

Klein fragment van de oorspronkelijke gemetselde rechter zijgevel naast het veulenhok.

Bij de later ingevoegde trap is nog een klein deel van de grup zichtbaar.

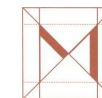
Met houten delen afgedekte grup langs de deel, gezien richting achtergevel.

Ook binnen de uitbreiding werd langs de rechter zijgevel een grup aangelegd.

Interieur van de afgescheiden ruimte (kattenverblijf) ter plaatse van de vroegere paardenstal.

Zicht vanaf de vroegere paardenstal richting de voorgevel, met op de achtergrond de later ingevoegde verdieping.

Een deel van de wanden van de in aanbouw zijnde Bed&Breakfast in de voorste travee behoort tot een eerder aangelegde melkmachineruimte.

De recent toegevoegde wanden zijn opgetrokken van porisoblokken.

De **schuur** heeft cultuurhistorische waarde. Belangrijkste waarden zijn:

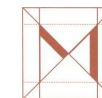
- Hoofdvorm en dakvorm (geldt niet voor afsteek aan noordwestzijde)
- Gesloten karakteristiek en detaillering van dak en dakranden (geldt niet voor huidige dakbedekkingen)
- Materialisering, indeling en detaillering van oorspronkelijke gevels met hierin aanwezige gevelopeningen, met uitzondering van vernieuwde of vernieuwde opgeklampte deuren en toegevoegde vensters.
- Oorspronkelijke constructie, bestaand uit gevelopbouw, gebinten en kapconstructie. Geldt niet voor de later ingevoegde enkelvoudige balklagen.
- Aanwezigheid en herkenbaarheid van de langsdeel met hierlangs lopende gemetselde lage voetsmuur.
- Open ruimtelijk karakter.
- Bewaard gebleven restanten van oorspronkelijke rechter zijgevel (metselwerk en potdekseling).

Zie voor een volledig overzicht van aanwezige cultuurhistorische waarden hoofdstuk 6.

4.9 VARKENSSCHUUR (NM-BOUWWERKNR. 1385)

Hoewel deze schuur in opzet tot de oorspronkelijke bebouwing op het erf behoort werd deze schuur bij de restauratie van 2003 voor een belangrijk deel vernieuwd. Alleen van het westelijke deel bleven in de west- en noordgevel oudere gemetselde voetsmuren behouden. De indeling van deze gevels komt echter niet overeen met de oorspronkelijke bouwtekeningen, zodat niet duidelijk is of deze schuur wel volgens het oorspronkelijke plan werd gebouwd. De huidige opzet wijkt in ieder geval duidelijk af van het oorspronkelijk plan. Dat geldt ook voor de afmetingen, die volgens het oorspronkelijke plan 17 x (ca.) 8,5 meter bedragen. De huidige schuur meet echter ca. 16 x 7 meter.

De schuur heeft een rechthoekig grondplan en telt één bouwlaag onder een met rode muldenpannen gedekt zadeldak met overstekken boven de oost- en westgevel. Deze overstekken hebben eenvoudige windveren met dekstukken.

Overzicht varkensschuur uit het noordoosten.

Het tot een overdekt terras omgevormde oostelijke deel van de varkensschuur.

Zicht tussen de varkensschuur (links) en de boerderij in oostelijke richting.

4.9.2 Gevels

In de voetsmuur van de westgevel en het westelijke deel van de noordgevel is ouder metselwerk in een machinale baksteen van ca. 17 x 8 x 5 cm in kruisverband. Het karakter van deze stenen wijkt af van de aan de boerderij en grote schuur toegepaste stenen. Overige gemetselde geveldelen zijn uitgevoerd in hergebruikte baksteen van een vergelijkbaar formaat, maar met een iets kleinere lagenmaat. Boven de gemetselde voetsmuren zijn de gevels grotendeels uitgevoerd met verticaal aangebrachte smalle houten delen in de vorm van een verticale potdekseling. Bij de westgevel zijn deze latten los van elkaar als een verticaal rooster. De oostelijke topgevel en de topgevel tussen de veranda en de werkplaats zijn op dezelfde wijze uitgevoerd.

Zuidgevel

Van de zuidgevel is het rechter deel open, met houten twee houten stijlen opgemetselde poeren. De gevel heeft in het vernieuwde deel ter hoogte van de werkplaats rechts een dubbele deuropening met opgeklampte deuren. Geheel links heeft de werkplaats een enkele deuropening onder een houten latei. In de opening zit een opgeklampte deur. Tussen beide deuropeningen bevindt zich een venstertje met bakstenen lekdorpel en een halfsteens rollaag. In de opening een recent kozijn met vierruits raam.

Het linker deel van de zuidgevel heeft in het midden een dubbele deuropening met vernieuwde opgeklampte deuren. Daarvan is de rechter deur als boven- en onderdeur uitgevoerd. Het bovenste deel van de gevel is hier met een verticale potdekseling uitgevoerd.

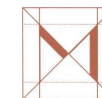
Linker deel van de zuidgevel.

Rechter deel van de zuidgevel.

Westgevel

De westgevel heeft nog een oudere voetmuur. Aan de rechter zijde is zichtbaar dat het muurwerk hier werd ingekort t.b.v. de vernieuwing van de zuidgevel. De boven de voetmuur aanwezige houten wandopbouw met verticale ventilatielatten is geheel vernieuwd.

Overzicht van de westgevel.

Detail van de grotendeels oudere voetmuur van de westgevel. Rechts het met hergebruikte steen vernieuwde metselwerk van de zuidgevel.

Noordgevel

Deze gevel vormt wat betreft de hoofdropzet het spiegelbeeld van de zuidgevel en heeft links een open deel met twee houten stijlen op gemetselde poeren. Verder heeft deze gevel een gemetselde voetmuur met daarboven een verticale potdekseling. Dit houten deel is volledig vernieuwd. Van de voetmuur is het rechter deel ouder.

De gevel heeft een zeer gesloten karakter, met zowel in de centraal in het gebouw gesitueerde werkplaats als in de westelijke ruimte één rechthoekige deuropening met een opgeklampte deur. Deze deuren worden afgewisseld met uitgezaagde licht- en ventilatieopeningen naar het voorbeeld van de oorspronkelijke openingen in de westgevel van de grote schuur.

Overzicht van de noordgevel.

Detail van één van de ventilatieopeningen naar voorbeeld van de openingen in de grote schuur.

4.9.3 Interieur en constructie

De schuur omvat drie afzonderlijke ruimtes. Het oostelijke deel is geheel open. De dakconstructie wordt hier door houten stijlen ondersteund. Dit geheel nieuw opgebouwde deel fungeert als een overdekt terras.

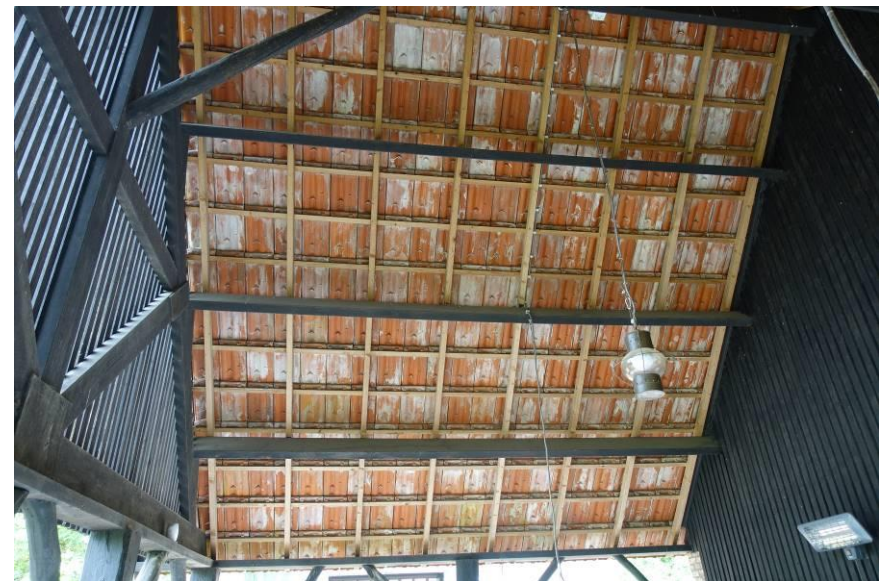
Het middendeel is een werkplaats en berging. Van dit deel heeft alleen een deel van de westwand een oudere oorsprong. Overige delen zijn volledig vernieuwd. Boven de oostelijke scheidingswand en midden boven deze ruimte zijn eenvoudige spanten met een makelaar en vanaf de onderzijde van de makelaar naar de spantbenen oplopende schoren aanwezig.

Bij het meest westelijke deel is nog deels een oudere opzet aanwezig, bestaande uit de gemetselde voermuren van de noord- en westgevel en

het onderste deel van de oostelijke binnenmuur. De zuidgevel en ook de in hout uitgevoerde opbouw van de andere gevels en de verdere constructie is geheel vernieuwd. Tussen de westgevel en de oostelijke scheidingsmuur bleef één oudere rondhouten balk behouden, met daaronder deels een eenvoudige houten wand van brede horizontaal aangebrachte delen.

Over de spanten en tussenmuren liggen recente rechthoekige gordingen met daarover sporen en pannlatten.

Van de volgens de oorspronkelijke bouwtekeningen in deze schuur gerealiseerde varkenshokken en schouw zijn geen sporen aangetroffen.

Zicht op het zuidelijke dakvlak boven de veranda. In tegenstelling tot wat de in het gevelvlak geplaatste stijlen doen vermoeden, is hier geen spant aanwezig.

Binnenzijde van de oostelijke topgevel.

Overzicht van de werkplaats richting de noordgevel.

Het noordelijke dakvlak boven de werkplaats, met het boven deze ruimte aanwezige recente spant.

Noordelijk dakvlak van de westelijke ruimte.

Het onderste deel van de muur tussen de werkplaats en de westelijke ruimte heeft een oudere oorsprong.

Overzicht van de westelijke ruimte in noordelijke richting, met de oudere rondhouten balk tussen de westgevel en de rechter zijwand.

Restant oude houten wand met rondhouten stijl, gezien richting zuidgevel.

De **varkensschuur** heeft cultuurhistorische waarde. Belangrijkste waarden zijn:

- Hoofdvorm en dakvorm.
- Sobere karakteristiek, ondergeschikt aan boerderij en schuur.
- Materialisering (rode muldenpannen) en detaillering van dak en dakranden.
- Materialisering van de nog tot de oorspronkelijke opzet te rekenen voetmuur van de westgevel en het westelijke deel van de noordgevel.
- Gevelopbouw met gemetselde voetmuren met daarboven een verticale potdekseling.
- Aanwezigheid dubbele opgeklampte deuren in zuidgevel westelijke ruimte.

Zie voor een volledig overzicht van aanwezige cultuurhistorische waarden hoofdstuk 6.

4.10 HALFOPEN LOODS EN KIPPENVERBLIJF (NM-BOUWWERKNR. 927)

Op de noordwesthoek van het erf bevindt zich een halfopen loods. Op deze plaats was in 1952 een kippenhok aanwezig, dat in dat jaar tot de dubbele grootte werd uitgebreid. Wat betreft de hoofdvorm en afmetingen lijkt het kippenhok dat zo in 1952 ontstond globaal met de achterste helft van het huidige bouwdeel overeen te komen. Van de weergegeven wandopbouw zijn echter geen sporen meer herkenbaar.

Het huidige bouwwerk heeft een uit zeer divers, deels hergebruikt materiaal samengestelde constructie met zes traveeën. Aan de open zuidzijde zijn grotendeels ronde stijlen toegepast. Vanaf deze stijlen lopen spantbenen naar de lagere noordgevel. Deze spantbenen zijn uit kortere delen samengesteld en bestaan deels uit rondhout en deels uit rechthoekig hout. Onder de spantbenen zijn diverse stijlen geplaatst. Over de spantbenen liggen gordingen, die in het zuidelijke deel in rondhout zijn uitgevoerd en bij het noordelijke deel in rechthoekig hout. Mogelijk dat hier nog een deel van de constructie tot het in 1952 uitgebreide kippenhok behoort, al werd het dak waarschijnlijk wel verhoogd. Over de gordingen liggen vezelcement golfplaten.

De zuidgevel is grotendeels open. Alleen de linker travee is met gaas afgedicht t.b.v. het hier aanwezige kippenverblijf.

De oostgevel heeft een lage voetmuur van betonblokken. Daarboven is het rechter deel uitgevoerd met horizontale delen met messing en groef. Het linker deel heeft een potdekseling.

De westgevel heeft aan de rechter zijde een potdekseling. Aan de linker zijde is binnen de huidige contour nog een in hergebruikte baksteen gemetseld geveldeel aanwezig dat waarschijnlijk behoort bij de uitbreiding in 1952. Aan deze gevel is af te lezen dat het huidige dak hoger ligt dan het in 1952 uitgebreide kippenhok.

De noordgevel heeft aansluitend op de westgevel ook nog een gemetseld gedeelte, behorend bij de uitbreiding in 1952. Daarboven zijn metalen golfplaten horizontaal aangebracht. Het linker deel van deze gevel is bekleed met verticaal aangebrachte metalen golfplaten.

In het interieur is de linker travee met gaas afgescheiden als kippenverblijf. In de rechter achterhoek (noordoost) bevindt zich een met hergebruikte houten delen afgescheiden ruimte. In de zuidwand is één van de oorspronkelijke onderramen van de boerderij hergebruikt. De vloer van de loods is deels verhard met beton en betontegels.

Overzicht van de loods uit het zuidoosten.

De oostgevel van de loods.

Noordoosthoek van de loods met een met hergebruikt materiaal afgescheiden ruimte.

Overzicht van het interieur en de constructie in noordwestelijke richting.

Het in de westelijke travee aanwezige kippenverblijf.

In de westgevel tekent zich het in 1952 uitgebreide kippenhok nog af.

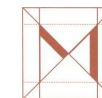

Overzicht van de noordgevel, met rechts het tot de uitbreiding in 1952 behorende metselwerk.

De **halfopen loods** vertegenwoordigt geen cultuurhistorische waarde. Van belang is:

- Het aan de overige bebouwing ondergeschikte karakter.

Zie voor een volledig overzicht van aanwezige cultuurhistorische waarden hoofdstuk 6.

4.11 TERREININRICHTING

De Annahoeve bevindt zich op een vierzijdig perceel, waarvan de zuid-, oost- en noordgrens rechte hoeken hebben. De westelijke perceelgrens loopt schuin, waardoor het perceel naar de achterzijde (noord) breder wordt. Deze schuine perceelgrens komt voort uit een al op het kadastrale minuutplan herkenbare laan vanaf de Roosendaalsebaan naar het heidegebied. Ter hoogte van de Annahoeve is deze laan echter grotendeels overwoekerd en hier ontbreken de laanbomen die verder noordelijk wel aanwezig zijn. Een duidelijke perceelbegrenzing is langs deze zijde van het erf niet herkenbaar. Wel loopt naast de achterste helft van het perceel langs de oostzijde van de laan een ondiepe greppel, die zich ten noorden van het erf voortzet.

De oost- en westzijde van het perceel worden op eenvoudige wijze van het omliggende weiland gescheiden door een afrastering met ronde houten palen en prikkeldraad. Langs de Roosendaalsebaan vormen de hier aanwezige eiken en daarlangs aanwezige struiken de erfbegrenzing. Ter hoogte van de boerderij is de begroeiing minder dicht en sluit de begroeiing aan op de beplanting van de voortuin. De voorgevel van de boerderij is daardoor grotendeels zichtbaar. Ter hoogte van de naastgelegen schuur is de begroeiing dichter.

Tussen de boerderij en de schuur is in de zuidelijke erfbegrenzing een eenvoudig recent houten toegangshek tussen forse houten posten aanwezig. Dit vormt de enige toegang voor voertuigen tot het erf. Te voet is toegang ook vanaf de langsliggende boslaan mogelijk, hoewel dit deel van de laan als 'eigen weg' wordt aangeduid.

Binnen het erf bevindt de boerderij zich in de zuidwesthoek, met de smalle voorgevel gericht op de Roosendaalsebaan. Voor de boerderij ligt een siertuin. Op vrij korte afstand rechts van de boerderij staat de forse schuur die vrijwel dezelfde diepte heeft. De oostelijke perceelgrens ligt op korte afstand van de oostgevel van de schuur. Links achter de boerderij ligt de grotendeels vernieuwde varkensschuur. Dit langgerekte rechthoekige bouwdeel heeft een oost-westelijke oriëntatie en steekt aan de westzijde buiten de boerderij. Daarmee volgt de bebouwing globaal de schuine westelijke perceelgrens. In de linker achterhoek van het perceel bevindt zich op ruime afstand tot de varkensschuur een lage halfopen loods, met daarin een kippenverblijf. De achtergevel van dit bouwwerk ligt dicht tegen de noordelijke perceelgrens. Links van de loods resteert nog een ruime strook terrein door de weglappende perceelgrens. In de rechter achterhoek van het perceel bevindt zich achter de schuur een grote rechthoekige mestkelder (NM-bouwwerknr. 11539), waarvan alleen het betonnen kelderdek in het terrein zichtbaar is.

Het op het toegangshek aansluitende pad tussen de boerderij en de schuur vormt de hoofdontsluiting van het terrein en is met betonklinkers in keperverband bestraat. Langs de schuur is hier een ondiepe molgoot in de bestrating opgenomen. Aansluitend op dit pad bevindt zich ten zuiden van de schuur een met rode baksteenklinkers in halfsteens verband bestraat terreingedeelte. Vanaf hier is een klein, met rode betonstenen in halfsteens verband bestraat terras naast de oostgevel van de schuur toegankelijk. Langs de achtergevels van de boerderij en schuur is een bestrating van rode baksteenklinkers in halfsteens verband aanwezig. De achterste begrenzing ligt ter hoogte van de zuidgevel van de varkensschuur. Halverwege de noordgevel van de schuur sluit deze bestrating aan op een verharding van beton, waarin ter hoogte van de

oostelijke uitbreiding van de schuur ook enkele betonnen deksels van de onderliggende mestkelders zichtbaar zijn.

Tussen de varkensschuur en de halfopen loods is een bestrating van (deels driehoekige) betontegels aanwezig.

Alle bestratingen zijn in ieder gevel na 1977 tot stand gekomen. Daarvoor was het terrein onverhard.

Alle op het erf aanwezige beplanting behoort tot een tuinaanleg die volledig na 1977 en voor het grootste deel ook na 2003 tot stand is gekomen. Hierin zijn geen historische erfstructuren herkenbaar.

Overzicht voorzijde van het erf, gezien vanaf de Roosendaalsebaan.

Zicht over langs de westzijde van het erf lopende boslaan in noordelijke richting.

De met een beukenhaag afgescheiden voortuin van de boerderij.

Het met baksteenklinker bestrate terrein voor de grote schuur.

Begroeiing in de strook langs de oostgevel van de schuur.

Klein terras naast de oostgevel van de schuur.

Het bestrate terrein achter de boerderij, met rechts de varkensschuur.

Achter de schuur is het terrein verhard met beton met daarin enkele putdeksels.

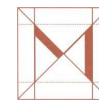
Betonnen kelderdek van de langs de oostrand van het erf aanwezige gierkelder (NM-Bouwwerknr. 11539).

Overzicht van het erf, gezien vanaf het omliggende weiland.

Achterraand van het erf tussen de gierkelder en de halfopen loods (links).

Overzicht van het erf, gezien vanaf de noordrand.

Het met betongtegels bestrate terrein tussen de loods en de varkensschuur.

De noordwesthoek van het erf. De rechts zichtbare bomen behoren bij de laanbeplanting van de langs het erf lopende boslaan.

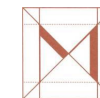
Ten noorden van het erf is de boslaan nog redelijk herkenbaar, maar ook hier behoorlijk overwoekerd.

Gemetselde plantenbak ten noorden van de varkensschuur. Op de achtergrond de betonnen mestplaat.

Overzicht van de voortuin van de boerderij.

Het **erf** van de Annahoeve heeft cultuurhistorische waarde. Belangrijkste waarden zijn:

- Tot de aanleg in 1913 behorende perceelbegrenzingsen.
- Openheid voorplein schuur.
- Hoofdontsluiting vanaf Roosendaalsebaan en hierop aansluitend pad tussen hoofdgebouwen naar achtererf.
- Open zichtas tussen boerderij en schuur.
- Open karakter erf en natuurlijke overgang op omliggend weiland.
- Langs linker erfzijde lopende boslaan met laanbomen.

Zie voor een volledig overzicht van aanwezige cultuurhistorische waarden hoofdstuk 6.

5 BOUWHISTORISCHE ONTWIKKELING

De boerderij en schuur werden ontworpen in 1913 en waren in ieder geval in het voorjaar van 1914 gereed. De varkensschuur behoorde tot hetzelfde plan, maar kwam mogelijk iets later gereed, waarbij bovendien waarschijnlijk wat van het oorspronkelijke plan werd afgeweken. Behalve de afwijkende hoofdmaatvoering is thans niet meer te achterhalen in hoeverre het oorspronkelijke plan voor de varkensschuur nog werd gevolgd.

Boerderij

Bij de boerderij werd, voor zover te achterhalen, volledig het plan van architect A.H. van Meer Azn. Gevolgd. Die opzet bleef waarschijnlijk tot de tweede helft van de 20ste eeuw nagenoeg ongewijzigd. Vermoedelijk in de jaren vijftig of zestig vonden enkele aanpassingen aan de boerderij plaats. De oorspronkelijk vermoedelijk in hout uitgevoerde stalramen werden vervangen door betonnen stalramen met daaronder een ventilatiestrook. De bestaande openingen werden daarvoor iets naar de onderzijde vergroot. In de voorgevel werd in die periode de voordeur vervangen en ook werden de ramen van de verdiepingsvensters vervangen. Mogelijk werden kamers op de verdieping gerealiseerd.

De uitbouw aan de rechter zijgevel had oorspronkelijk een lessenaardak, maar dit bouwdeel werd vermoedelijk in diezelfde periode verhoogd en voorzien van een platdak. Boven het open middendeel werd een balklaag aangelegd met daarboven een lage zolderruimte.

Mogelijk hebben in deze periode ook wijzigingen plaats gevonden aan het interieur, maar concrete gegevens hierover ontbreken.

In 1970 werd de voorste ruimte binnen de uitbouw, die oorspronkelijk als melkkamer in gebruik was, voorzien van een toilet en douche. Hiervoor werden in de rechter zijgevel twee kleine vensters ingevoegd.

Op enig moment vóór 1977 werd de boven het bedrijfsgedeelte gesitueerde ventilatiekoker verwijderd. Tussen 1977 en 2003 werden de deeldeuren in de achtergevel van de boerderij vergroot.

Vanaf 2003 vonden ingrijpende wijzigingen plaats aan interieur en exterieur. Hiermee werd de gehele boerderij naar een ontwerp van Huub Oomen voor bewoning geschikt gemaakt. In het voormalige woongedeelte kwam vrijwel de volledige oorspronkelijke indeling te vervallen. Slechts één zijwang van de keukenschouw, de wanden rond de keldertoegang en de brandmuur bleven bewaard, met hierin alleen één oorspronkelijke deur in de brandmuur. Naast de linker zijgevel werd een brede doorgang in de brandmuur gemaakt. Binnen het voormalige bedrijfsgedeelte werd een nieuwe vlakke betonvloer aangebracht. Tegen de brandmuur werd een zeer forse stookplaats gebouwd, met daar aan de rechter zijde tegenaan een nieuwe trap naar de verdieping.

Op de verdieping bleef de brandmuur bewaard, maar hiertegen werd aan de achterzijde eveneens een forse stookplaats toegevoegd, met hiernaast rond de trap een afgescheiden overloop. Tegen de voorzijde van de brandmuur werden een badkamer en technische ruimte gebouwd. Verder bleef de verdieping ongedeeld.

In de uitbouw werd het middendeel voorzien van een gevel in het interieur werd hier een nieuw toilet gemaakt. De andere twee ruimtes binnen de uitbouw werden tot voorraadruimte en bijkeuken bestemd.

Hoewel het exterieur op hoofdlijnen ongewijzigd bleef, werd wel het merendeel van de gevels voorzien van geïsoleerde voorzetwanden. Van het woongedeelte werd de volledige dakconstructie en dakopbouw vervangen. In de rechter zijgevel werd de bestaande deuropening voorzien van een nieuwe invulling met glasdeur. Het naastgelegen stalvenster werd flink vergroot tot het formaat van de vensters in de voorgevel. De voordeur en verschillende ramen van het woongedeelte werden vernieuwd. Bij het bedrijfs gedeelte werden de ventilatiesleuven onder de vensters dicht gemaakt. Achter de eerder vergrote deeldeuropening werd een nieuwe pui geplaatst. Onder één stalvenster in de linker zijgevel werd een nieuwe deuropening gemaakt met diep in het gevelvlak geplaatste tuindeuren. Ook achter het zolderluik werd een pui geplaatst. Op de nok verrees een nieuwe, zeer forse schoorsteen.

Bij de uitbouw werden de wijzigingen aan de gevels gemaskeerd door toepassing van een gepotdekselde afwerking.

Na deze grote verbouwing hebben geen grote veranderingen meer plaats gevonden.

Schuur

De schuur hield waarschijnlijk tot na de Tweede Wereldoorlog zijn oorspronkelijke opzet. Hierna vonden onder invloed van de veranderde bedrijfsvoering verschillende aanpassingen plaats. Aan de rechter zijde (oost) werd een forse uitbreiding gemaakt. De oorspronkelijke houten

zijgevel werd daarbij grotendeels verwijderd. Alleen de gebintstijlen en de bovenste rabatdelen bleven in het interieur behouden. Vermoedelijk in diezelfde periode werd in de voorste travee een melkkamer met melkmachine aangelegd. In de bestaande voorgevel werden twee dubbele deuren aangebracht, evenals een venster en een houten lamellenrooster. De naast de achtergevel gesitueerde paardenstallen kwamen nu waarschijnlijk te vervallen. Eén deuropening werd dichtgemetseld en een nieuwe opening werd ter plaatse van een bestaand venster ingevoegd. Ook werd een nieuw venster toegevoegd. In het interieur werden hokken met voerhekken aangelegd, met daartussen in de oostelijke beuk van het oorspronkelijke volume een voergang, die bereikbaar was via de toegevoegde dubbele deuren in de voorgevel.

Met de bedrijfsbeëindiging rond 2003 verloor ook deze schuur zijn agrarische functie. De stalinventaris verdween. Ter plaatse van de vroegere paardenstallen werd een kleinere ruimte afgescheiden met houten wanden. Aansluitend op de eerder toegevoegde melkkamer naast de voorgevel werden wanden gebouwd t.b.v. het realiseren van een verblijf voor Bed&Breakfast. Dit is echter nooit gereed gekomen.

Varkensschuur

Van de varkensschuur werden voor 1977 al aanzienlijke delen van de gevels vernieuwd en werd aan de oostzijde een garage aangebouwd. In 1980 werd langs de noordzijde van het oorspronkelijke volume een uitbreiding gerealiseerd.

Vanaf 2003 werden vrijwel alle gevels en de volledige constructie vernieuwd. Alleen rond de westelijke ruimte bleef in de west- en

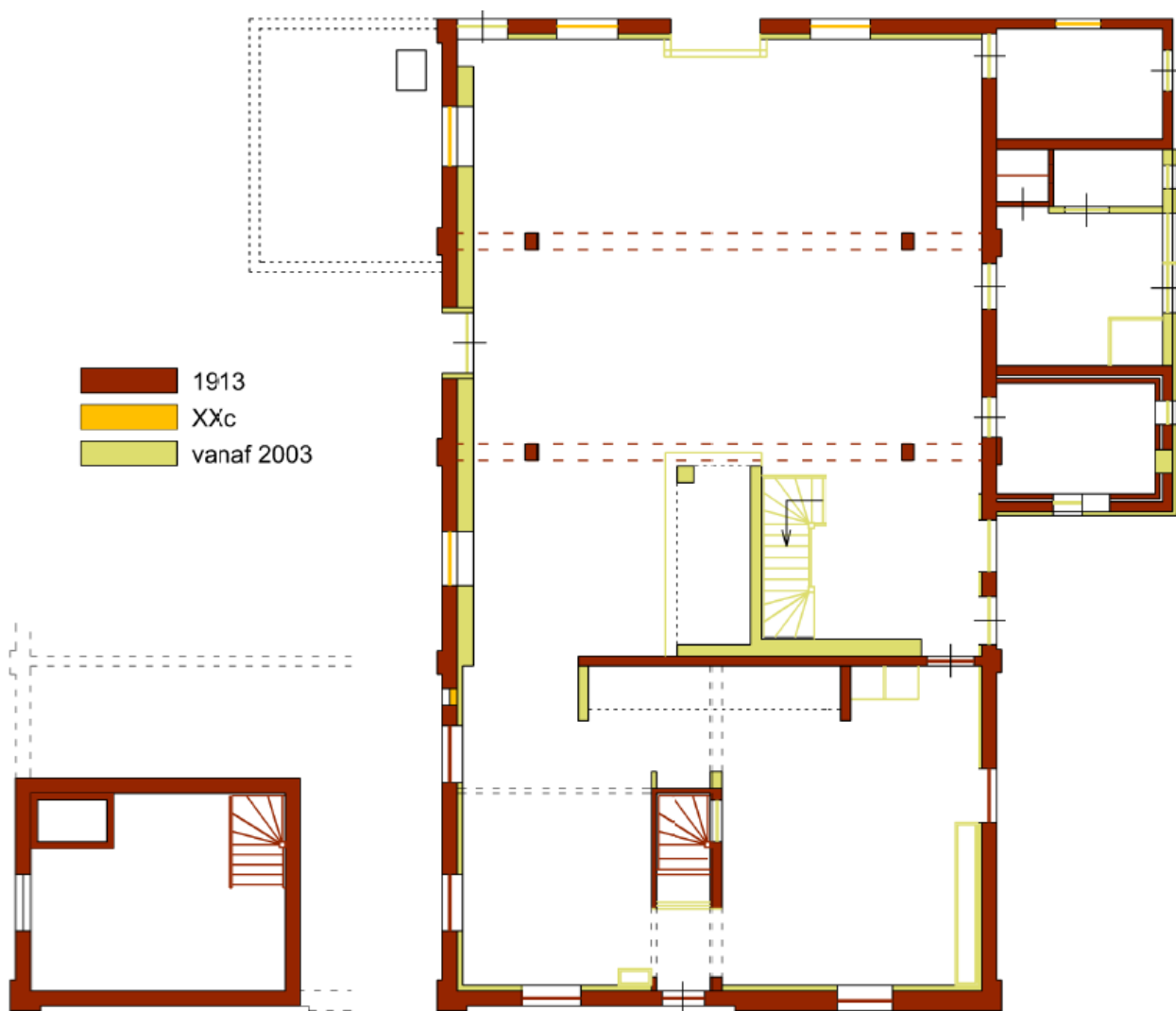
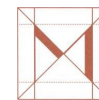
noordgevel een deel ouder muurwerk behouden. De oostzijde van dit gebouw werd nu tot een open overdekt terras omgevormd.

Halfopen loods

De vroegste aanleg van dit bouwdeel dateert vermoedelijk rond het midden van de 20ste eeuw en bestond uit een kippenschuur onder een lessenaardak. Deze schuur werd in 1952 in westelijke richting uitgebreid, waarmee dit bouwdeel de huidige breedte (noordgevel) bereikte. Van deze fase zijn de gemetselde gevels van de uitbreiding in 1952 nog herkenbaar in de huidige west- en noordgevel. Nadien werden delen van de wanden en het grootste deel van de constructie vernieuwd en werd het gebouw in zuidelijke richting uitgebreid tot het huidige volume.

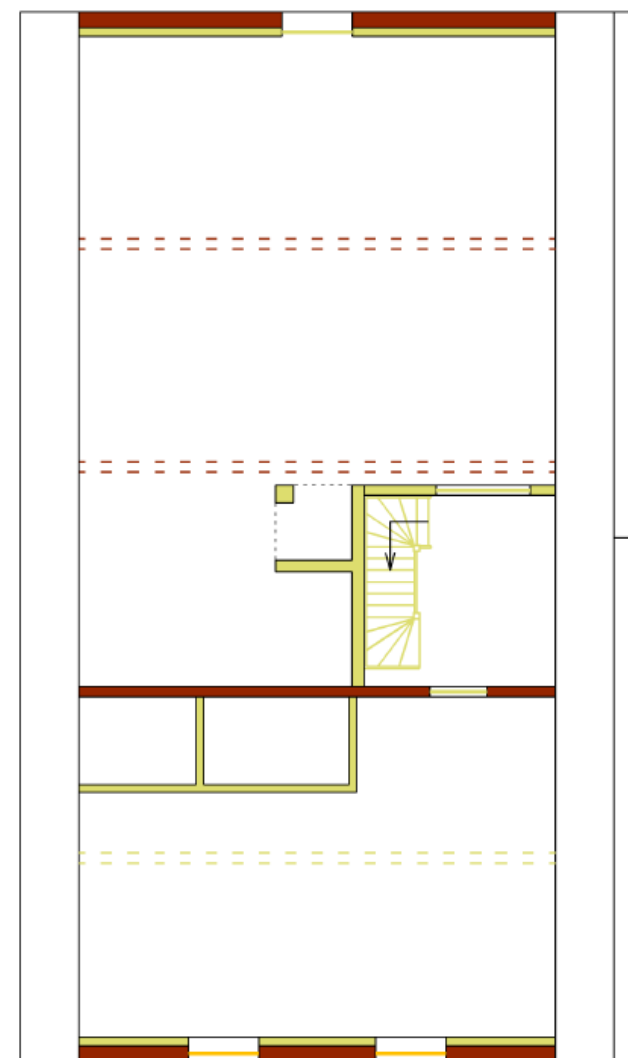
Gierkelder

Van de gierkelder zijn geen concrete gegevens aangetroffen. Deze kelder werd echter pas noodzakelijk nadat de schuur was uitgebreid en tot veestalling was omgevormd. De aanleg van de gierkelder zal dan ook waarschijnlijk in het derde kwart van de 20ste eeuw plaats hebben gevonden.

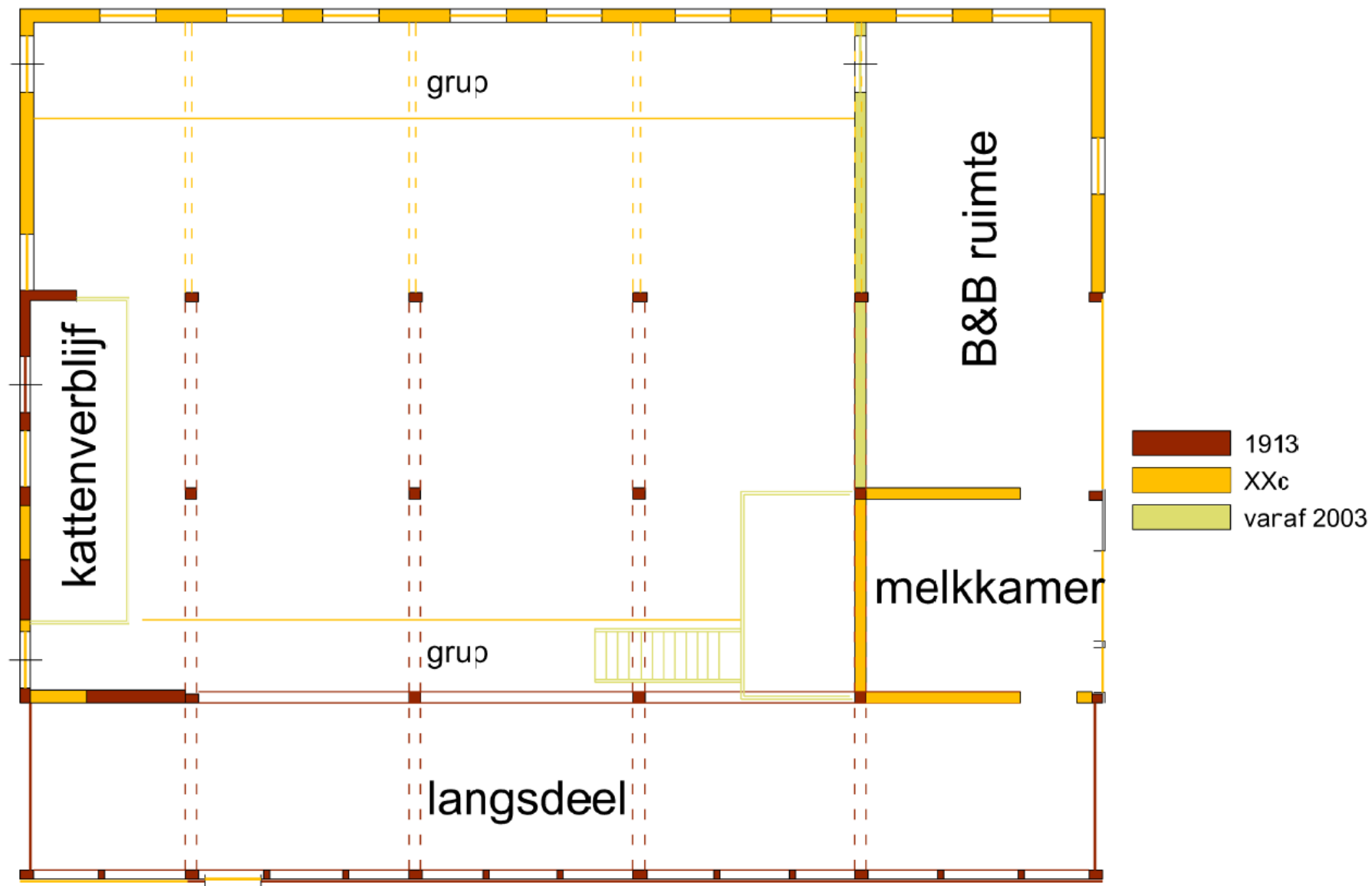

KELDER

BEGANE GROND

VERDIEPING

SCHUUR

6 CULTUURHISTORISCHE WAARDENBEPALING

6.1 BOUW- EN ARCHITECTUURHISTORISCHE WAARDEN

De in 1913 naar ontwerp van de Bredase architect A.H. van Meer Azn. Annahoeve is een goed voorbeeld van een op verzorgde traditionele wijze gebouwde boerderij binnen de context van een landgoed. De boerderij wijkt daardoor duidelijk af van de traditionele boerderijen in Brabant. Niet alleen heeft de boerderij de wat minder gebruikelijke kortgevel opzet, maar ook werd de boerderij opgezet als ‘modelboerderij’. Daarmee werden op dat moment vooruitstrevende ideeën op het gebied van de bedrijfsvoering doorgevoerd. Dit blijkt onder meer uit de betonnen constructie van de vloer boven de stalruimte, de uitbouw met een geïsoleerde melkkamer en de opzet van de koestal volgens het principe van de Friese stal. Ook duidelijke scheiding tussen de verschillende functies binnen het bedrijf in afzonderlijke bouwdelen kan worden beschouwd als een doorontwikkeling ten opzichte van de traditionele bedrijven. Voorts getuigt de toepassing van een overdekte mestplaats, waardoor uitspoeling van meststoffen werd voorkomen, van de nieuwe inzichten. De grote schuur kreeg een ‘moderne’ rijzige hoofdvorm, maar had de functionele opzet van een Vlaamse schuur met een doorrit langs de linker zijgevel.

De boerderij en bijgebouwen kregen een verzorgde traditionele architectuur met een zeer spaarzaam gebruik van decoratieve elementen. Sobere versieringen van de windveren, geglazuurde lekdorpels, betimmerde overstekken en vensters met luiken en een roedenverdeling

droegen bij aan het landelijke karakter. De schuur werd daarbij vrijwel volledig in hout uitgevoerd.

Behoudens de vooruitstrevende toepassing van een betonnen verdiepingvloer boven het bedrijfsgedeelte kregen de gebouwen zeer traditionele constructie met verbeterde Hollandse spanten.

Wat betreft het exterieur van de boerderij is de oorspronkelijke opzet nog altijd goed herkenbaar en voor een belangrijk deel intact. Belangrijkste veranderingen waren de vernieuwing van de stalramen door betonnen ramen met ventilatiestroken en de verhoging van de uitbouw. Daarnaast vonden bij de transformatie tot woonhuis vanaf 2003 de nodige aanpassingen aan gevelopeningen plaats. Verschillende vensters werden aangepast of vernieuwd. Achter bestaande openingen werden nieuwe pui geplaatst en de oorspronkelijke overdekte open ruimte binnen de uitbouw werd tot een binnenruimte omgevormd. Alle tot de oorspronkelijke opzet behorende delen en wijzigingen die zijn voortgekomen uit de bedrijfsvoering (vóór 2003) vertegenwoordigen dan ook bouw- en architectuurhistorische waarde. Voor de aanpassingen t.b.v. de transformatie tot woonhuis is de cultuurhistorische waarde beperkt en voor delen geldt zelfs dat deze afbreuk doen aan het oorspronkelijke karakter van de boerderij.

Het interieur van de boerderij is met de transformatie tot woonhuis vanaf 2003 dusdanig sterk gewijzigd dat hier behoudens de constructies, de brandmuur en enkele kleine restanten van de oorspronkelijke indeling nauwelijks historische elementen bewaard zijn gebleven. Voor alle vanaf 2003 toegevoegde elementen is de cultuurhistorische waarde zeer beperkt.

De belangrijkste wijzigingen aan de schuur (NM-bouwwerknummer 926) waren het gevolg van een functieverandering in de tweede helft van de 20ste eeuw. Aanvankelijk was de schuur hoofdzakelijk als tas bestemd. Met een uitbreiding aan de oostzijde werden ook de bestaande delen van de schuur voor de stalling van (jong) vee in gebruik genomen. Daarnaast werd aan de voorzijde nog een ruimte voor plaatsing van een melkmachine ingebouwd. Deze aanpassingen hadden ook gevolgen voor de gevels, waar enkele deuropeningen en vensters werden toegevoegd of aangepast. Door de kleinschaligheid van de ingrepen en het bijpassende karakter bleef de historische gesloten karakteristiek van de schuur goed behouden. In het interieur bleef de volledige gebint- en dakconstructie behouden, evenals de opzet van de langsdeel met langsliggende voetmuur. De schuur heeft daarom, zowel wat betreft het exterieur als het interieur, hoge bouw- en architectuurhistorische waarde. Dit geldt in wat mindere mate voor de wijzigingen ten gevolge van de bedrijfsvoeren. De na beëindiging van het agrarisch bedrijf doorgevoerde veranderingen hebben geen cultuurhistorische waarde.

De varkensschuur (NM-bouwwerknummer 1385) werd samen met de boerderij en schuur ontworpen, maar waarschijnlijk in wat gewijzigde vorm gebouwd. Dit vond mogelijk ook iets later plaats. Deze schuur heeft door de jaren ingrijpende aanpassingen ondergaan en is na 2003 voor het overgrote deel vernieuwd. Slechts een deel van de westgevel en noordgevel hebben nog oorspronkelijke muurwerk. Overige delen van de gevels, maar ook de volledige dakconstructie zijn recent. De bouw- en architectuurhistorische waarde van dit bouwdeel is dan ook vooral gelegen in de betekenis van het gebouw binnen het functioneren van het bedrijf. Daarbij herinneren de hoofdvorm en het materiaalgebruik van het gebouw nog altijd aan de oorspronkelijke opzet.

De achter op het erf gebouwde halfopen loods (NM-bouwwerknummer 927) is ontstaan uit een kleine kippenschuur die in 1952 werd vergroot en nadien tot de huidige omvang is uitgebreid. Hoewel van enig belang als onderdeel van de ontwikkeling van de bedrijfsvoering heeft de huidige opzet door de van meet af aan minimale uitvoering en zeer provisorische aanpassingen en uitbreidingen geen bouw- en architectuurhistorische waarde.

De ondergrondse gierkelder (NM-bouwwerknummer 11539) getuigt van de veranderingen binnen het agrarische bedrijf, maar vertegenwoordigt door de zeer sobere, puur pragmatische opzet geen bouw- en architectuurhistorische waarde.

6.2 SITUERINGS- EN ENSEMBLEWAARDE

Hoewel wat buiten de kern van het landgoed gelegen, vormen de gebouwen op het erf van de Annahoeve een ensemble met de overige historische gebouwen binnen het landgoed de Oude Buisse Heide. Daarnaast vormen de boerderij, de naastgelegen schuur en de achter de boerderij gesitueerde varkensschuur een waardevol historisch ensemble. Dit geldt in veel minder mate voor later toegevoegde en weinig in het oog springende halfopen loods.

Met de verzorgde traditionele architectuur en de ligging aan de belangrijkste ontsluitingsweg van het landgoed vertegenwoordigen de boerderij en naastgelegen schuur belangrijke beeldwaarde. De oorspronkelijk ook vanaf de langs de westzijde van het erf lopende boslaan aanwezige beeldwaarde is met de afsluiting en hierop volgende overwoekering van de boslaan verminderd.

Daarnaast speelt het erf ook een rol binnen het beeld vanaf de rondom het omliggende weiland lopende paden en wandelroutes.

Tot slot is enige ensemblewaarde gelegen in de samenhang met de tegelijkertijd ontworpen Mariahoeve, huidige adres Roosendaalsebaan 23. Deze boerderij ligt weliswaar buiten het landgoed, maar werd binnen dezelfde opdracht in 1913 gebouwd.

6.3 CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Het erf en de hierop aanwezige gebouwen vertegenwoordigen cultuurhistorische waarde als onderdeel van de ontwikkelingsgeschiedenis van het landgoed Oude Buisse Heide. In het bijzonder getuigt de boerderij van de geleidelijke ontginning van het gebied en de wijze waarop de bedrijfsvoering van dit gedifferentieerde landgoed was georganiseerd. Daarnaast is bijzondere waarde gelegen in de periode waarin het landgoed in bezit was van Henriëtte en Richard Roland Holst en zij op het landgoed vele vooraanstaande bezoekers ontvingen.

De vooruitstrevende opzet van de boerderij als ‘modelboerderij’ met daarin opgenomen de laatste inzichten op het gebied van de agrarische bedrijfsvoering is kenmerkend voor de vroege 20ste eeuw en de grote ontwikkelingen die op agrarische gebied plaats vonden. Deze bijzondere opzet, maar ook de nog aan de gebouwen afleesbare ontwikkelingen in de bedrijfsvoering vertegenwoordigen cultuurhistorische waarde.

6.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGSWAARDE

De locatie van de Annahoeve en het bijbehorende erf vallen op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (3^e generatie) 2008 (IKAW3) binnen de aanduiding ‘lage trefkans’.

Deze aanduiding betekent dat de kans op het aantreffen van archeologische resten in de bodem op deze locatie laag is.

6.5 WAARDENSTELLING OP ONDERDELEN

In deze paragraaf volgt een overzicht van de waardevolle onderdelen aan zowel interieur als exterieur. Daarbij worden de kwalificaties volgens de door de Stichting Bouwhistorie Nederland opgestelde richtlijnen gehanteerd (zie par. 6.7)

6.5.1 Exterieur boerderij (NM-bouwwerknr. 925)

Hoge waarde

- Hoofdvorm en dakvorm van hoofdvolume.
- Hoofdvorm van uitbouw (geldt niet voor dakvorm)
- Gesloten karakteristiek van de daken, materialisering (rode muldenpannen) en detaillering van daken en dakbedekkingen, waaronder overstekken en aansluitingen.
- Karakteristiek, materialisering, indeling en detaillering van gevels met hierin aanwezige gevelopeningen (geldt niet voor gewijzigde openingen).
- Karakteristiek, materialisering en detaillering van de kozijnen, ramen en luiken, met uitzondering van de vernieuwde elementen.
- Oorspronkelijk hang- en sluitwerk op historische gevelelementen.

■ **Positieve waarde**

- Gewijzigde dakvorm en verhoogde delen van gevels uitbouw.
- Betonnen stalramen ter vervanging van oorspronkelijke houten ramen.
- Karakteristiek van de naar het oorspronkelijke ontwerp vernieuwde voordeur

■ **Indifferente waarde**

- Nieuw toegevoegde schoorsteen.
- Materialisering vernieuwde ramen voormalig woongedeelte.
- Vergroot venster, rechts in rechter zijgevel en nieuw ingevoegde puin in achtergevel (achter deeldeuropening) en linker zijgevel (onder stalraam).
- In 2003 aangebrachte dichtzetting van de oorspronkelijk open plaats binnen de uitbouw.
- Gevelbekleding van gepotdekselde delen rechter zijgevel en gevels uitbouw.

■ **Storend**

- Geen elementen

6.5.2 Interieur boerderij (NM-bouwwerknr. 925)

■ **Hoge waarde**

- Algehele constructieve opzet en materialisering oorspronkelijke constructies van vloeren en kap, in het bijzonder de betonnen vloerconstructie van het voormalige bedrijfsgedeelte.
- Ruimtelijke scheiding tussen voormalig woongedeelte en bedrijfsgedeelte.

- Nog tot de oorspronkelijke opzet behorende binnenwanden (brandmuur en wanden rond keldertoegang).
- Aanwezigheid van keukenschouw tegen brandmuur (geldt niet voor materialisering en uitvoering huidige vergrote schouw).
- Omlijstingen van vensters en binnendeuren
- Oorspronkelijke binnendeur in brandmuur.
- Gemetselde bak en plavuizenvloer kelder.

■ **Positieve waarde**

- Overeenkomstig oorspronkelijke spanten gedetailleerde voorste spant (geldt niet voor materialisering)
- Historiserende uitvoering en plaats huidige keukenschouw, gebaseerd op oorspronkelijke schouw.
- Conform de oorspronkelijke opzet vernieuwde opgeklampte schuifdeuren van doorgangen naar uitbouw.
- Oorspronkelijke keldertrap.

■ **Indifferente waarde**

- Latere voorzetwanden en over bestaande constructies aangebrachte afwerkingen.
- Later ingevoegde wanden van toilet (binnen uitbouw) en overloop verdieping.
- In 2003 ingevoegde grote schouw achter brandmuur op begane grond en verdieping.
- Materialisering van het in 2003 vernieuwde voorste spant.

■ **Storend**

- Geen elementen

6.5.3 Exterieur schuur (NM-bouwwerknr. 926)

Hoge waarde

- Hoofdvorm en dakvorm (geldt niet voor afsteek aan noordwestzijde)
- Gesloten karakteristiek en detaillering van dak en dakranden (geldt niet voor huidige dakbedekkingen)
- Materialisering, indeling en detaillering van oorspronkelijke gevels met hierin aanwezige gevelopeningen, met uitzondering van vernieuwde of vernieuwde opgeklampte deuren en toegevoegde vensters.

Positieve waarde

- Op oorspronkelijke architectuur gebaseerde uitvoering van de uitbreiding aan de oostzijde.
- Vernieuwde of later ingevoegde opgeklampte deuren
- Later ingevoegde vensters
-

Indifferente waarde

- Hoofdvorm en materialisering van uitbreiding aan oostzijde.
- Huidige dakbedekking van betonpannen en stalen profielplaten

Storend

- Geen elementen

6.5.4 Interieur schuur (NM-bouwwerknr. 926)

Hoge waarde

- Oorspronkelijke constructie, bestaand uit gevelopbouw, gebinten en kapconstructie. Geldt niet voor de later ingevoegde enkelvoudige balklagen.
- Aanwezigheid en herkenbaarheid van de langsdeel met hierlangs lopende gemetselde lage voetsmuur.
- Open ruimtelijk karakter.
- Bewaard gebleven restanten van oorspronkelijke rechter zijgevel (metselwerk en potdekseling).

Positieve waarde

- Later toegevoegde, t.b.v. melkkamer afgescheiden ruimte naast voorgevel.

Indifferente waarde

- Alle recente binnenwanden en later ingevoegde balklagen met hierover liggende vloeren.
- Huidige betonvloeren en hierin aanwezige groepen.

Storend

- Verstoring van ruimtelijk beeld door ingevoegde wanden en verdiepingsvloer.

6.5.5 Varkensschuur (NM-bouwwerknr. 1385)

Hoge waarde

- Hoofdvorm en dakvorm.
- Sobere karakteristiek, ondergeschikt aan boerderij en schuur.
- Materialisering (rode muldenpannen) en detaillering van dak en dakranden.
- Materialisering van de nog tot de oorspronkelijke opzet te rekenen voetsmuur van de westgevel en het westelijke deel van de noordgevel.
- Gevelopbouw met gemetselde voetsmuren met daarboven een verticale potdekseling.
- Aanwezigheid dubbele opgeklampte deuren in zuidgevel westelijke ruimte.

Positieve waarde

- Bewaard gebleven historische karakteristiek

Indifferente waarde

- Materialisering van vernieuwde gevels en gevelopeningen.

Storend

- Geen elementen

6.5.6 Halfopen loods (NM-bouwwerknr. 927)

Hoge waarde

- Geen elementen

Positieve waarde

- Aan overige gebouwen ondergeschikt sober karakter.

Indifferente waarde

- Algehele opbouw, constructie en materialisering.

Storend

- Geen elementen

6.5.7 Gierkelder (NM-bouwwerknr. 11539)

Hoge waarde

- Geen elementen

Positieve waarde

- Geen elementen

Indifferente waarde

- Gehele bouwwerk

Storend

- Geen elementen.

6.5.8 Terrein

Hoge waarde

- Tot de aanleg in 1913 behorende perceelbegrenzings.
- Openheid voorplein schuur.
- Hoofdontsluiting vanaf Roosendaalsebaan en hierop aansluitend pad tussen hoofdgebouwen naar achtererf.
- Open zichtas tussen boerderij en schuur.
- Open karakter erf en natuurlijke overgang op omliggend weiland.
- Langs linker erfzijde lopende boslaan met laanbomen.

Positieve waarde

- Bij historisch karakter passende klinkerbestratingen.
- Bij boerderijtuin passende beukenhaag langs voorzijde erf.

- Eenvoudig karakter afrasteringen tussen erf en weiland.

Indifferente waarde

- Materialisering huidige terreinverhardingen.
- Huidige erfbeplantingen.
- Huidige afrasteringen (materiaal)

Storend

- Verstoorde zichtas over boslaan door overwoekering.

6.6 TOELICHTING WAARDENGRADATIES

De volgende waardengradatie, toegesneden op het toegepast cultuurhistorisch onderzoek, wordt in de waardenbepaling gehanteerd (de bijbehorende kleuren corresponderen met de gebruikte gradaties in de waardenkaarten). Achter iedere waarde volgt een korte toelichting ten behoeve van het toegepast cultuurhistorisch onderzoek, zoals dit in het herontwikkelingsproces kan worden ingezet.

Hoge monumentwaarde (blauw)

Alle beschermenswaardige onderdelen die van wezenlijk en onlosmakelijk belang zijn voor het historische object / monument en zijn historische ontwikkeling en derhalve onverkort gerespecteerd moeten worden. Bij schade moet uitgegaan worden van herstel en behoud van een maximum aan oorspronkelijk materiaal.

Positieve monumentwaarde (groen)

Alle beschermenswaardige onderdelen die voor de instandhouding van de ontwikkelingsgeschiedenis van het historische object / monument veel

waarde bezitten. Behoud is gewenst, maar de waarde is niet dusdanig hoog, dat aanpassing of verandering onmogelijk is. Voorwaarde is dat het onderdeel als dusdanig herkenbaar blijft.

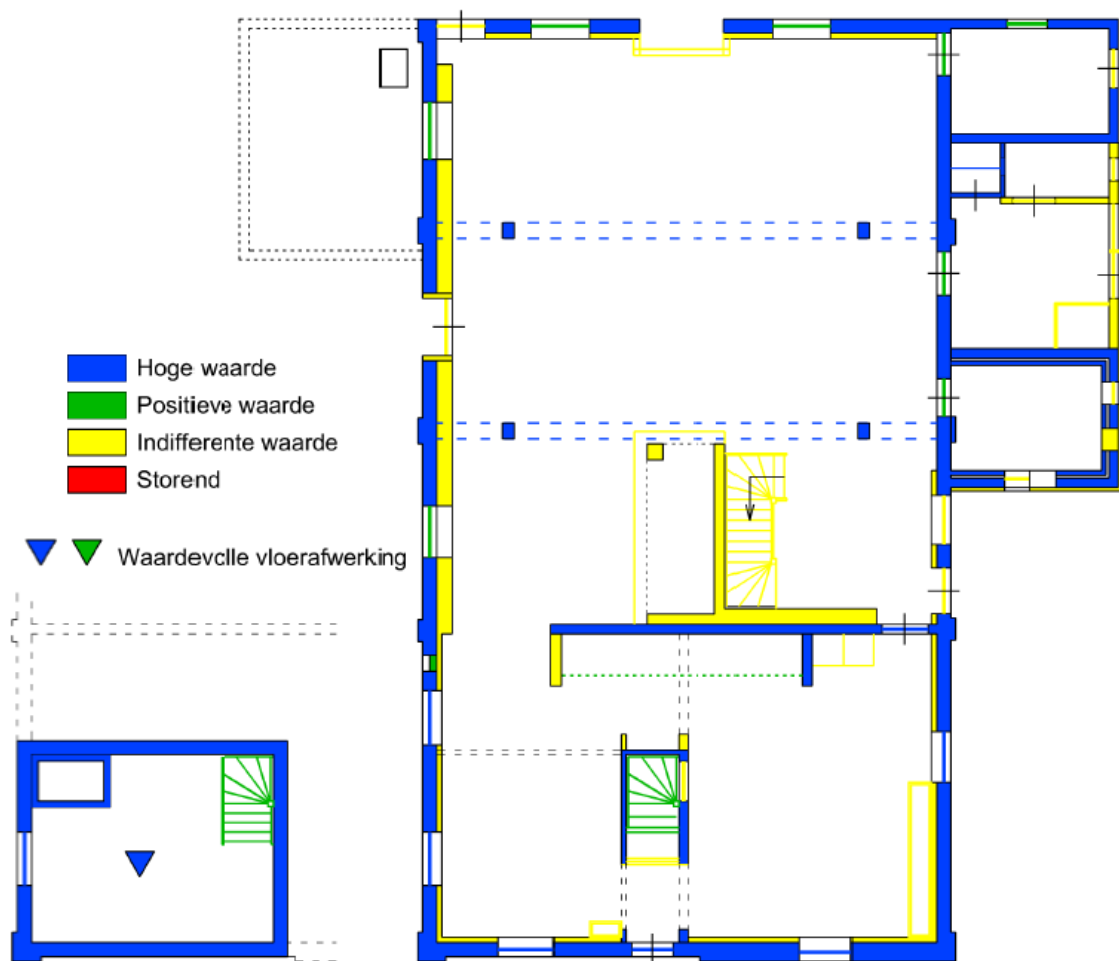
Tevens de overige onderdelen die voor de ontwikkelingsgeschiedenis van het gebouw, die van (enig) historisch belang zijn, maar niet direct beschermenswaardig zijn. Behoud wordt geadviseerd. In sommige gevallen kan hergebruik van onderdelen een suggestie zijn.

Indifferente monumentwaarde (geel)

Onderdelen, die niets of weinig aan de waarde van het gebouw toevoegen en ook geen wezenlijke onderdelen van de ontwikkelingsgeschiedenis zijn. Behoud is mogelijk, maar niet noodzakelijk.

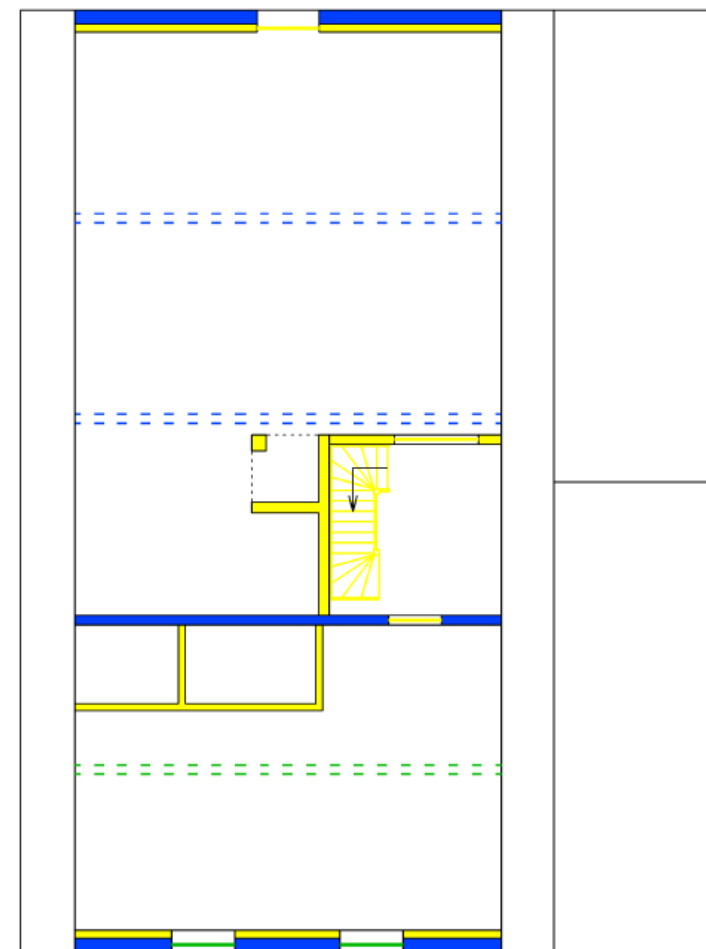
Storende onderdelen (rood)

Betreft meestal vrij recente toevoegingen, die een sterke aantasting vormen van het oorspronkelijke concept, de ruimtewerking of de detaillering. Verwijdering wordt aanbevolen.

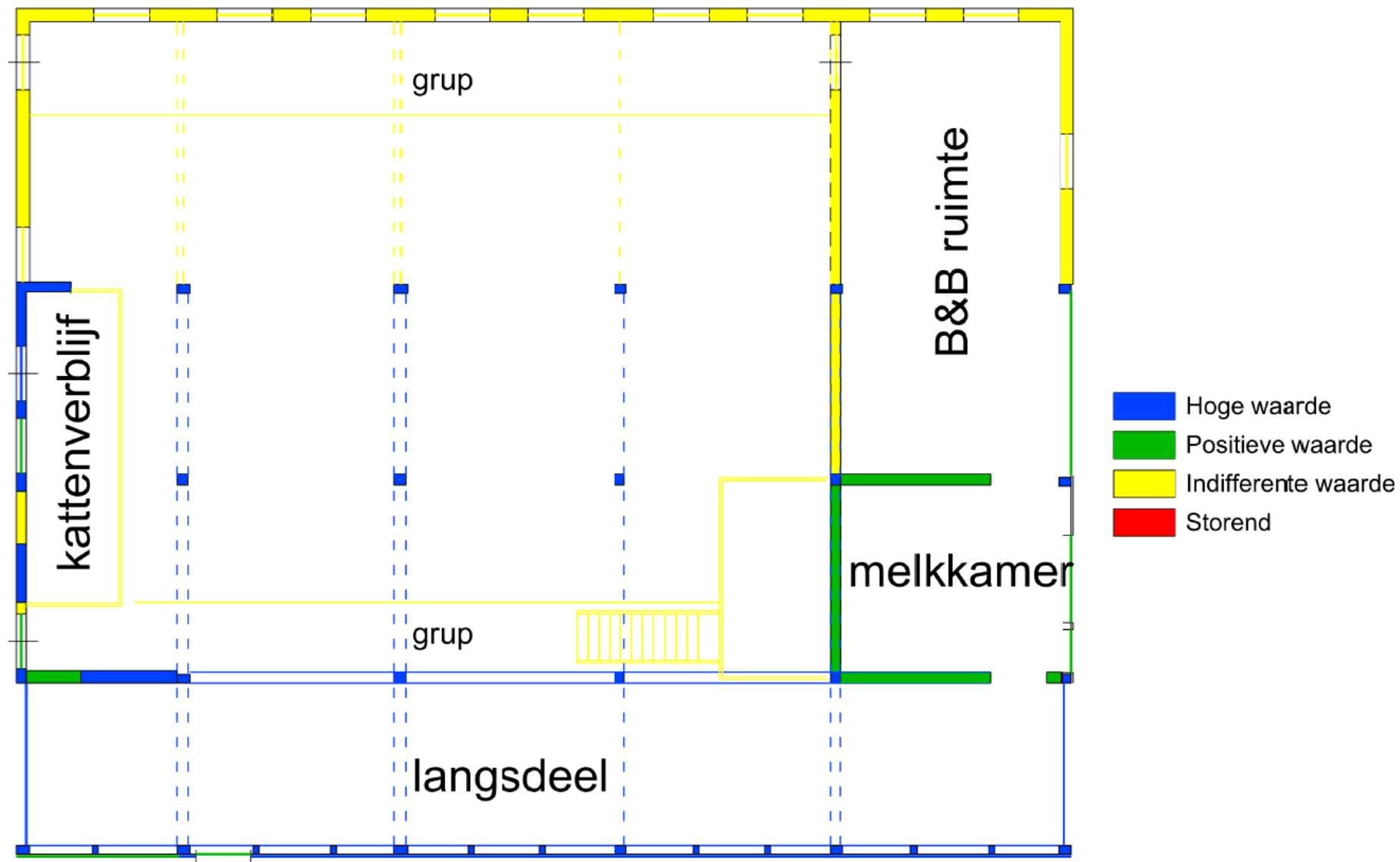
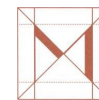

KELDER

BEGANE GROND

VERDIEPING

SCHUUR

7 BRONNEN EN LITERATUUR

7.1 ARCHIEVEN

- West-Brabants Archief (WBA)
- Bouwarchief gemeente Zundert
- Archief Natuurmonumenten
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Historisch archief Kadaster

7.2 INTERNET

- Archeologieinnederland.nl
- Topotijdreis.nl
- Bing.com/maps
- Google Maps
- Bonas Architectenregister
- Delpher

7.3 LITERATUUR

- BBA (2004), *Landgoed De Oude Buisse Heide te Achtmaal – Cultuurhistorische waardering van de gebouwen*, uitgave Bureau voor Bouwhistorie en Architectuurgeschiedenis i.o.v. Natuurmonumenten.
- Janse, H. (1989) *Houten kappen in Nederland 1000 – 1940*, reeks Bouwtechniek in Nederland 2, Delftse Universitaire Pers/Rijksdienst voor de Monumentenzorg.
- Berends, G. (1996) *Historische houtconstructies in Nederland*, Stichting Historisch Boerderij-onderzoek.
- Reinders, P. (2013) *Alles over Melk – Geschiedenis van de Nederlandse Zuivelindustrie*, Wbooks.

- Etty, E. (2012) *Henriëtte & Richard Roland Holst – Het boek van de Buissche Heide*, Scriptum.
- Olst, E.L. (1991) *Uilkema, een historische boerderij-onderzoek*, 2 delen, Stichting Historisch Boerderij-Onderzoek.

7.4 OVERIGE BRONNEN

- Navraag afdeling erfgoed gemeente Breda mbt. Architect Van Meer Azn.
- Veldwerkfoto's van BBA, gemaakt tijdens het veldwerk voor de Cultuurhistorische waardering in 2003/2004.

